

Padixahlar «1»

Dawut padixah oqli Sulaymanni öz ornioqa tæhtkæ olturoquzidu

¹ Dawut padixah heli yaxinip kaloqanidi; uni yotqan-ædiyal bilæn yapsimu, u issimaytti.

² Hizmætkarliri uningqqa: — Oqjam padixah øzliri üqün, aldilirida turidioqan bir pak kiz tapkuzayli; u padixahtin hæwær elip, silining kuqaklirida yatsun; xuning bilæn oqjam padixah issiyla — dedi.

³ Ular pütkül Israil zeminini kezip güzæl bir kizni izdæp yürüp, ahiri Xunamliq Abixagni tepip padixahning aldioqa elip kældi. □ ⁴ Kiz intayin güzæl idi; u padixahtin hæwær elip uning hizmitidæ bolatti, æmma padixah uningqqa yeqinqilik kilmaytti.□

⁵ Æmma Hæggitning oqli Adoniya mærtiwisini kætürmækqi bolup: «Mæn padixah bolimæn» dedi. U øzigæ jæng harwiliri bilæn atliqlarni wæ aldida yüridioqan ællik æskærni tæyyar kildi □ ■ ⁶ (uning atisi heqqaqan: «Nemixka bundak kilisæn?» dæp, uningqqa tænbih-tærbiyæ beripmu

□ **1:3** «Xunamliq Abixag» — yaki «Xunæmlik Abixag».

□ **1:4** «padixah uningqqa yeqinqilik kilmaytti» — ibranii tilida «padixah uni tonumaytti» degæn ibaræ bilæn ipadiliniidu.

□ **1:5** «Hæggitning oqli Adoniya» — Adoniya Dawutning oqulliridin biri. Hæggit Dawutning ayalliridin biri idi («2Sam.» 3:4) «**öz aldida yüridioqan... æskærlær**» — demæk, ular øzlrining hususiy muhapizætqiliri idi. ■ **1:5** 2Sam. 15:1

bakmiqanidi həm u nahayiti kelixk n yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoqkanidi).

□ ■ 7 U Zəruiyaning oqli Yoab w  kahin Abiyatar bilən məslihət kilixip turdi. Ular bolsa Adoniyaoqa  gixip uningoa yardım ber tti. ■

8 Lekin kahin Zadok w  Y hoyadaning oqli Binaya, Natan pəyoqəmbər, Xim y, Rəy w  Dawutning  z palwanliri Adoniyaoqa  g xmidi.

9 Adoniya koy, kala w  bordioqan torpaqlarni  n-Rog lning yenediki Zoh l t deg n taxta soydurup, h mm  aka-ukilirini, yəni padixahning oqulliri bilən padixahning hizmitid  bolqan h mm  Y hudalarni qakirdi. □ ■ 10 Lekin Natan pəyoqəmbər, Binaya, palwanlar w   z inisi Sulaymanni u qakirmidi.

11 Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Xebaqa: — «Anglimidingmu? H ggitning oqli Adoniya padixah boldi, lekin oqojimiz Dawut uningdin h w rsiz. 12  mdi mana,  z jening w  oqlung Sulaymanning jenini kutkuzuxka mening sanga bir məslihət beriximk  ijaz t bərgəysən. 13 Dawut padixahning aldioqa berip uningoa: — Oqojam padixah  zliri k s m kilip

□ 1:6 «uning atisi ... uningoa , yəni Adoniyaoqa t nbih-t rbiy  beripmu bakmiqanidi həm u ... kelixk n yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoqkanidi» — Abxalom Dawutning yənə bir ayali Maakahdin tuquloqan oqli idi. Adoniya Dawutning t tingi oqli bolup, xu qaqda bəlkim Dawutning oqulliri arisida «qongi» h sablinatti. (2:15ni k r ng). Adoniya bəlkim atisi t ripidin  rk  qong kilinoqanliki həm  zining kelixk nlikidin xundaq m oqrurlinip k tk n ohxaydu. ■ 1:6 1Tar. 3:2 ■ 1:7 1Pad. 2:22, 28 □ 1:9 « n-Rog l» — buning mənisi bəlkim «Rog lning buliki» yaki «Pak kizning buliki». ■ 1:9 Y . 15:7; 18:16

öz kəminilirigə wədə kilip: «Sening oqlung Sulayman məndin keyin padixah bolup təhtimdə olturidu» degən əməsmidilə? Xundak turukluk nemixka Adoniya padixah bolidu? — degin.

¹⁴ Mana, padixah bilən səzlixip turəningda, mənmu sening kəyningdin kirip səzüngni ispatlaymən, — dedi.

¹⁵ Bat-Xeba ičkiri öygə padixahning kexioqa kirdi (padixah tolimu kərip kətkənidi, Xunamlik Abixag padixahning hizmitidə boluwatatti).

¹⁶ Bat-Xeba padixahka engixip təzim kildi. Padixah: — Nemə təliping bar? — dəp soridi.

¹⁷ U uningə: — I oqjam, sili Pərwərdigar Hudaliri bilən öz dedəklirigə: «Sening oqlung Sulayman məndin keyin padixah bolup təhtimdə olturidu» dəp kəsəm kilənidila. ¹⁸ Əmdi

mana, Adoniya padixah boldi! Ləkin i oqjam padixah, silining uningdin həwərliri yok. ¹⁹ U kəp kalilarni, bordak torpaqlar bilən kəylarni soydurup, padixahning həmmə oqullirini, Abiyatar kahinni wə kəxunning sərdari Yoabni qakirdi. Ləkin kulliri Sulaymanni u qakirmidi. ²⁰ Əmdi, i oqjam

padixah, pütkül Israilning kəzliri siligə tikilməktə, ular oqjam padixahning əzlidin keyin təhtliridə kimning olturidiəanliki toqrisida ularəqa həwər berixlirini kütixiwatidu; ²¹ bir qararəqa kəlmisilə, oqjam padixah öz atabowiliri bilən billə uhlaxka kətkəndin keyin, mən bilən oqlum Sulayman gunahkar sanilip qalarmizmikin, — dedi.

²² Mana, u tehi padixah bilən səzlixip turəninida Natan pəyoqəmbərmu kirip kəldi. ²³ Ular padix-

ahqa: — Natan pəyoqəmbər kəldi, dəp həwər bərđi. U padixahning aldioqa kiripla, yüzini yərgə yekip turup padixahqa təzim kildi.

²⁴ Natan: — I oqjam padixah, sili Adoniya məndin keyin padixah bolup mening təhtimdə olturidu, dəp eytkanidilimu? ²⁵ Qünki u bügün qüxüp, kəp buqa, bordioqan torpaqlar bilən qoylarni soydurup, padixahning həmmə oqullirini, qoxunning sərdarlrini, Abiyatar kahinni qakirdi; wə mana, ular uning aldida yəp-iqip: «Yaxisun padixah Adoniya!» — dəp tovlaxmakta.

²⁶ Ləkin kulliri bolqan meni, Zadok kahinni, Yəhoqadaning oqli Binayani wə kulliri bolqan Sulaymanni u qakirmidi.

²⁷ Oqjam padixah kimning əzlriddin keyin oqjam padixahning təhtidə olturidioqanlikini əz kullirioqa uqturmay u ixni buyrudilimu? — dedi.

²⁸ Dawut padixah: — Bat-Xebani aldimoqa kiqkiringlar, dedi. U padixahning aldioqa kirip, uning aldida turdi. ²⁹ Padixah bolsa:

— Jənimni həmmə qiyinqiliktin kutkuzoqan Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kilimənki, ³⁰ mən əslidə Israilning Hudasi Pərwərdigar bilən sanga kəsəm kilip: «Sening oqlung Sulayman məndin keyin padixah bolup ornumda mening təhtimdə olturidu» dəp eytkinimdək, bügünki kündə mən bu ixni qoqum wujudqa qikirimən, — dedi.

³¹ Wə Bat-Xeba yüzini yərgə yekip turup padixahqa təzim kilip: — Oqjam Dawut padixah əbədiy yaxisun! — dedi.

³² Dawut padixah: — Zadok kahinni, Natan

pəyoqəmbərni, Yəhoyadaning oqli Binayani aldiməqə qəqiringlar, dedi. Ular padixahning aldiməqə kəldi.

³³ Padixah ularəqə: — Olojanglarning hizmətkarlırını əzünglərəqə qoxup, Sulaymanni əz qəqiringəqə mindürüp, Gihonəqə elip beringlar; ³⁴ u yərdə Zadok kahin bilən Natan pəyoqəmbər uni Israilning üstigə padixah boluxqə məsih qilsun. Andin kanay qelip: — Sulayman padixah yaxısun! dəp tovlanglar.

□

³⁵ Andin u təhtimdə olturuxqə bu yərgə kəlgəndə, uningəqə əgixip menginglar; u mening ornumda padixah bolidu; qünki mən uni Israil bilən Yəhudaning üstigə padixah boluxqə təyinlidim, — dedi.

³⁶ Yəhoyadaning oqli Binaya padixahqə jawab berip: — Amin! Olojam padixahning Hudasi Pərwərdigarmu xundaq buyrusun!

³⁷ Pərwərdigar olojam padixah bilən billə boləqəndək, Sulayman bilən billə bolup, uning təhtini olojam Dawut padixahningkidin tehimu uluəqə qiloqay! — dedi.

³⁸ Zadok kahin, Natan pəyoqəmbər,

□ **1:34 «Zadok kahin bilən Natan pəyoqəmbər uni Israilning üstigə padixah boluxqə məsih qilsun»** — «məsih qilix»: — Hudaning yolyorukı bilən Israiləqə yeni bir padixah bekitix üqün uning bexioqə kahin yaki pəyoqəmbər tərpidin zəytun meyi sürülüxi kerək idi. Muxu murasim «məsih qilix» yaki «məsihləx» deyilgən. Xu murasimdin keyin muxu padixah «Hudaning məsih qiloqini» dəp atilip, həküm sürüxkə Hudaning həqükioqə igə, dəp qarilatti. Kahinlar wə bəzi wəqitlarda pəyoqəmbərnimu əz wəzipisigə bekitix üqün «məsih qilinix» murasimi etküzülətti.

Yəhoyadaning oqli Binaya wə Kərətiylər bilən Pələtiylər qüxüp, Sulaymanni Dawut padixahning keçirioqa mindürüp, Giħonoqa elip bardı. □ ³⁹ Zadok kaħin ibadət qediridin may bilən toloqan bir münggüzni elip, Sulaymanni məsih kildi. Andin ular kanay qaldi. Həlkning həmmisi: — Sulayman padixah yaxısun! — dəp towlaxtı. ■

⁴⁰ Həlkning həmmisi uning kəynidin əgixip, sunay qelip zor xadlıq bilən yər yeriloqudək təntənə kilixti. □ ⁴¹ Əmdi Adoniya wə uning bilən jəm bolqan mehmanlar oqizalınip qıkkanda, xuni anglidi. Yoab kanay awazini angliqanda: — Nemixka xəhərdə xunqə kiykas-sürən selinidu? — dəp soridi. ⁴² U tehi sözini tügətməyla, mana Abiyatar kaħinning oqli Yonatan kəldi. Adoniya uningqə: — Kirgin, kəysər adəmsən, qoqum bizgə hux həwər elip kəlding, — dedi.

⁴³ Yonatan Adoniyaoqa jawab berip: — Undaq əməs! Oqojimiz Dawut padixah Sulaymanni padixah kildi! ⁴⁴ Wə padixah əzi uningqə Zadok kaħinni, Natan pəyoqəmbərnı, Yəhoyadaning oqli Binayani wə Kərətiylər bilən Pələtiylərnı

□ **1:38 «Kərətiylər bilən Pələtiylər»** — bular bolsa Dawutning hususiy muħapizətqiliridin idi («2Sam.» 8:18ni kərüng). Kərətiylər əslidə Kret arilidin kəlgən boluxi mumkin idi. ■ **1:39** 1Sam. 20:24 □ **1:40 «Həlkning həmmisi ... sunay qelip zor xadlıq bilən yər yeriloqudək təntənə kilixti»** — ibraniy tilida: «Həlkning həmmisi ... sunay qelip zor xadlıq bilən təntənə kiliqip yərnı yeriwətti». Mumkinqiliki barki, yər dərwəqə awazlar bilən yerilip kətkənidi. Məsiħning kelixidimu qong yər təwrəx bolidu («Zək.» 14:5, «Wəħ.» 6:12, 16:18).

həmrah kilip əwitip, uni padixahning keçirioğa mindürdi; ⁴⁵ andin Zadok kaşin bilən Natan pəyoələmbər uni padixah boluxka Gihonda məsih kildi. Ular u yərdin çikip xadliq kilip, pütkül xəhərni kiykas-sürən bilən lərzigə saldi. Siz anglawatқан sada dəl xudur. ⁴⁶ Uning üstigə Sulayman hazır padixahlik təhtidə olturiwatidu. ⁴⁷ Yənə kelip padixahning hizmətkarliri kelip oqojimiz Dawut padixahka: «Hudaliri Sulaymanning namini siliningkidin əwzəl kilip, təhtini siliningkidin uluq kiləy!» dəp bəht tiləp mubarəkləxkə kelixti. Padixah əzi yatқан orunda səjdə kildi ⁴⁸ wə padixah: — «Bügün mening təhtingə olturuquci birsini təyinligən, əz kəzlimgə xuni kərgüzgən Israilning Hudasi Pərwərdigar mubarəklənsun!» — dedi — dedi. ⁴⁹ Xuni anglap Adoniyaning barliq mehmanliri həduqup, ornidin qopup hər biri öz yolioğa kətti. ⁵⁰ Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin qopup, *ibadət qedirioğa* berip qurbangahning münggüzlirini tutti.□

⁵¹ Sulaymanoğa xundak həwər berilip: — «Adoniya Sulayman padixahtin qorqidu; çünki mana, u qurbangahning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman padixah bugün manga xuni kəsəm kilsunki, u əz kulini kiliq bilən əltürməslikkə wədə kiləy» dedi», — deyildi.

⁵² Sulayman: — U durus adəm bolsa bexidin bir tal qağ yərgə qüxməydu. Ləkin uningda rəzillik

□ 1:50 «Adoniya ... Sulaymandin qorqup, ... ibadət qedirioğa berip qurbangahning münggüzlirini tutti» — xu qaqlarda «qurbangahning münggüzlirini tutux» padixahtin hımayə tiləxni bildürəxning ipadisi idi.

tepilsa, ølidu, dedi.

⁵³ Sulayman padixah adəm øwitip uni qurbangahdin elip keldi. U kelip Sulayman padixahning aldida engixip tæzim kildi. Sulayman uningqa: — Øz øyünggø kætkin, — dedi.

2

Dawut Sulaymanoqa ahirki næsihætni qilidu

¹ Dawutning ølidioqan waqti yekinlaxqanda, ooqli Sulaymanoqa tapilap mundak dedi: —

² «Ømdi yør yuzidikilørning hømmissi baridioqan yol biløn ketimøn. Yüræklik bolup, ørkæktæk boløqin! ³ Søn barlik qiliwatqan ixliringda hømde barlik niyæt qiløqan ixliringda rawaj tepixing üqün Musoqa qüxürülgøn qanunda pütülgændæk, Pærwærdigar Hudayingning yolirida mengip, Uning bølgilimiliri, Uning ømrliri, Uning høkümliri wø agah-guwahliqlirida qing turup, Uning tapxurukini qing tutqin. □ ■

⁴ Xundak qiløqanda Pærwærdigar manga: «Øgær øwladliring øz yolioqa køngül bølüp, Mening aldimda pütün kælbi wø pütün jeni biløn høkikøttø mangsa, sanga øwladindin Israilning tæhtidø olturuxqa bir zat køm bolmaydu» döp eytqan søzigø ømøl qilidu. ■

□ **2:3** «barlik niyæt qiløqan ixliringda...» — ibranij tilida: «søn qøyørgø burulsang,...» degøn søzlør biløn ipadiliniðu.

■ **2:3** Qan. 17:18; 29:9; Yø. 1:7 ■ **2:4** 2Sam. 7:12; Zøb. 132:12

5 Əmma Zəruiyaning oqli Yoabning manga qilōinini, yəni uning əzi kəndək kilip Israilning qoxunidiki ikki sərdarni, yəni Neriyaning oqli Abnər bilən Yətərning oqli Amasani urup ɵltürüp, tinq məzgildə jəngdə tɵkɵlgəndək qan tɵküp, beligə baqliqan kəmərgə wə putiqə kiygən kəxigə jəngdə tɵkɵlgəndək qan qeqip, daql qilōanlikini bilisən. ■ 6 Sən uni danalikingə muwapik bir tərəp kilip, uning aq bexining gərgə salamət qüxüxigə yol qoymioaysən. □

7 Ləkin Gileadlik Barzillayning oqullirioqa mħribanlik kərsitip, dastihiningdin nan yegüzgin; qunki mən akang Abxalomdin kaqkqinimda, ular yenioqa kelip manga xundək qilōan. ■

8 Wə mana Bahurimdin kəlgən Binyamin kəbilisidin Geraning oqli Ximəy yeningda turidu. U mən Maħanaimoqa baridioqanda, əxəddiy lənət bilən meni qarqidi. Keyin u Iordan dəryasioqa berip mening aldimoqa kəlgəndə, mən Pərwərdigarning *nami* bilən uningə: «Seni qiliq bilən ɵltürməymən» dəp kəsəm kildim. ■ 9 Əmma həzir uni gunahsız dəp sanimioin. ɵzüng dana kixi bolōandin keyin uningə qandək kilixni bilisən; hərħalda

■ 2:5 2Sam. 3:27; 20:10 □ 2:6 «uning aq bexining gərgə salamət qüxüxigə yol qoymioaysən» — muxu yərdə «gər» «təhtisara» degənni bildüridu. ■ 2:7 2Sam. 17:27; 19:31

■ 2:8 2Sam. 16:5; 19:19

uning ak bexini qanitip gergə qüxürgin».□

¹⁰ Dawut öz ata-bowliri bilən bir yerdə uhlidi. U «Dawutning xəhiri» *degən jayda* dəpnə qilindi.□ ■ ¹¹ Dawutning Israiloqa səltənət qiləjan waqti kirik yil idi; u Hebronda yəttə yil səltənət qilip, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət kildi.■

Sulaymanning orni mustəhkəmlinidu

¹² Sulayman atisi Dawutning təhtidə olturdi; uning səltəniti heli mustəhkəmləndi. ■ ¹³ Əmma Haggitning oqli Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Xebaning kexioqa bardı. U uningdin: — Tinqlik məqsitidə kəldingmu? — dəp soridi. U: — Xundak, tinqlik məqsitidə, dedi.

¹⁴ U yənə: — Sanga bir sözüm bar idi, dedi. U: — Səzüngni eytkin, dedi.

¹⁵ U: — Bilisənki, padixahlik əslidə meningki idi, wə pütün Israil meni padixah bolidu dəp, manga qaraytti. Lekin padixahlik məndin ketip,

□ **2:9** «...hərhalda uning ak bexini qanitip gergə qüxürgin» — muxu yerdə «ger» «təhtisara» degənni bildüridu. «Zəruyaning oqli Yoab... Binyamin kəbilisidin Geraning oqli Ximəy» — bu ikki adəmnin Sulaymanoqa düxmən bolidiəlanlikiəqa Dawut padixahning kəzi yətti. Əslidə u ularni jazalaxka toəpra kelətti; biraq əzi eqir gunah sadir qiləjanliki tūpəylidin («2Sam.» 11-bab) hijaləttə kelip, qoli bu ixlaroqa heq barmaytti. □ **2:10** «Dawut öz ata-bowliri bilən bir yerdə uhlidi» — muxundak ibarilər üstidə «Yaritilix»tiki «qoxumqə sez»imizdə tohtilimiz. ««Dawutning xəhiri» degən jay» — «Dawutning xəhiri»: — Zionni, yəni Yerusalemdiki egiz dənggə jaylaxqan, Dawut qurəjan kəl'əni kərsitidu. ■ **2:10** Ros. 2:29; 13:36 ■ **2:11** 1Tar. 29:27 ■ **2:12** 1Tar. 29:23; 2Tar. 1:1

inimning ilkiyə oʻtti; qünki Pərwərdigarning iradisi bilən u uningki boldi. ■ ¹⁶ Əmdi sanga bir iltimasim bar. Meni yandurmioʻlin, dedi. U: — Eytqin, dedi.

¹⁷ U: — Səndin oʻtünimən, Sulayman padixahqa mən üqün eytkinki — qünki u sanga yak deməydu! — U Xunamlik Abixagni manga hotunlukka bərsun, dedi.

¹⁸ Bat-Xeba: — Maqul; sən üqün padixahqa səz qilay, dedi.

¹⁹ Bat-Xeba Adoniya üqün səz qilöyli Sulayman padixahning aldioʻa bardı. Padixah qorup aldioʻa berip, anisioʻa təzim kildi. Andin təhtigə berip olturup padixahning anisioʻa bir təhtni kəltürdi. Xuning bilən u uning ong yenido olturup, uningöa: — ²⁰ Sanga kiqikkinə bir iltimasim bar. Meni yandurmioʻlin, dedi. Padixah uningöa: — I ana, sorawərgin, mən seni yandurmaymən, dedi.

²¹ U: — Akang Adoniyaöa Xunamlik Abixagni hotunlukka bərgüzgin, dedi.

²² Sulayman padixah jawab berip anisioʻa: — Nemixka Adoniya üqün Xunamlik Abixagni soraysən? U akam bolöjanikən, uning üqün, Abiyatar kahin üqün wə Zəruiyaning ooqli Yoab üqün padixahliknimu sorimamsən! — dedi. □

²³ Sulayman padixah Pərwərdigar bilən kəsəm

■ **2:15** 1Tar. 22:9; 28:5 □ **2:22** «**Nemixka Adoniya üqün Xunamlik Abixagni soraysən? U akam bolöjanikən, uning üqün, ... padixahliknimu sorimamsən!**» — mumkinqiliki barki, Adoniya atisining kenizikini əmrigə alsa, həlk uni atisioʻa barawər ikən, xunga padixah boluxka layik dəp qaraytti. Sulaymanning közliri bu ixka yətti.

kilip mundak dedi: — Adoniya xu sozni qiloini uqun olmisə, Huda meni ursun yaki uningdin artuk jazalisun! ²⁴ Mening ornumni mustəhkəm qiləqan, atamning təhtidə olturəuzəqan, Əz wədisi boyiqə manga bir əyni qurəqan Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kilimənki, Adoniya bəgün əlümgə məhküm kilinidu, dedi. □ ■

²⁵ Xuning bilən Sulayman padixah Yəhoyadaning oqli Binayani bu ixqa əwətti; u uni qepip əltürdi.

²⁶ Padixah Abiyatar kaşinoqa: — Mang, Anatottiki əz etizlikingəqa barəqin. Sən əlümgə layiksən, lekin sən Rəb Pərwərdigarning əhdə sanduqini atam Dawutning aldida kətürgənliking tūpəylidin, wə atamning tartқан həmmə azab-oqubətliridə uningəqa həmdərd boləqining uqun, mən hazır seni əlümgə məhkum kilməymən, dedi. ■

²⁷ Andin Sulayman Abiyatarni Pərwərdigarəqa kaşin boluxtin juda kilip həydidi. Xuning bilən Pərwərdigarning Əlining jəməti toqruluk Xiləhda eytқан səzi əməlgə axuruldi. □ ■

²⁸ Buning həwiri Yoabka yətkəndə (qünki Yoab Abxaloməqa əgəxmigən bolsimu, Adoniyəqa əgəxkənidi) Yoab Pərwərdigarning qedirəqa

□ **2:24 «Pərwərdigar... Əz wədisi boyiqə manga bir əyni qurəqan...»** — «əy» muxu yərdə Sulaymandin bolidioqan xahənə sulalini kərsitidu. ■ **2:24** 2Sam. 7:12, 13 ■ **2:26** 1Sam. 22:20-23; 2Sam. 15:24 □ **2:27 «Pərwərdigarning Əlining jəməti toqruluk Xiləhda eytқан səzi əməlgə axuruldi»** — bu səz «1Sam.» 2:27-36də wə 3:11-14də hatiriləngən. ■ **2:27** 1Sam. 2:31-36

keqip qurbangahning mungguzlirini tutti.

■ ²⁹ Sulayman padixahqa: «Mana, Yoab Pərwərdigarning qediriqqa keqip berip, qurbangahning yenida turidu» degən həwər yətküzüldi. Sulayman Yəhoyadaning oqli Binayani xu yərgə əwətip: — Mang, uni ɵltürüwətkin, dedi.

³⁰ Binaya Pərwərdigarning qediriqqa berip uningqqa: — «Padixah seni buyaqqa qiqsun!» dedi, dedi. U: — Yak, muxu yərdə ɵlimən, dedi. Binaya padixahning yeniqqa kaytip uningqqa həwər berip: — Yoab mundaq-mundaq dedi, manga xundaq jawab bərdi, dedi.

³¹ Padixah uningqqa: — U ezi degəndək kilip, uni qepip ɵltürgin wə uni dəpnə kiləyin. Xuning bilən Yoab təkkən nahək qan məndin wə atamning jəmətidin kətürölüp kətkəy. ³² Xundaq kilip atam Dawut bihəwər əhwalda u əzidin adil wə esil ikki adəmni, yəni Israilning qoxunining sərdari nərning oqli Abnər bilən Yəhudaning qoxunining sərdari Yətərning oqli Amasani kiliqliqini üqün, Pərwərdigar u təkkən qanni əz bexiqqa yanduridu. ³³ Ularning qeni Yoabning bexi wə nəslining bexiqqa mənggü yanqay; lekin Dawut, uning nəslı, jəməti wə təhtigə əbədil'əbədgiqə Pərwərdigardin tinq-hatirjəmlı bolqay, dedi.

³⁴ Yəhoyadaning oqli Binaya qiqip uni qepip, ɵlümge məhkum kıldi. Andin u qəldiki əz ɵyidə dəpnə kılındi.

³⁵ Padixah Yəhoyadaning oqli Binayani uning ornıqqa qoxunning sərdari kıldi; padixah Abiy-

atarning ornioqa Zadokni kahin qilip təyinlidi. ■

³⁶ Andin keyin padixah Ximəyni qakirip uningoa: — Yerusalemda özünggə bir öy selip u yərdə olturojin. Baxka heq yərgə qikma. ³⁷ Əgər sən qikip Kidron jiloşidın ötsəng, xuni enik bilip koyki, xu kündə sən xəksiz əlisən. Sening kening öz bexingoa quxidu, dedi.

³⁸ Ximəy padixahqa: — Olojamning səzi bərhəktur. Olojam padixah eytkandək kulliri xundaq kilidu, dedi. Xuning bilən Ximəy uzun waqitkiqə Yerusalemda turdi.

³⁹ Üq yildin keyin xundaq boldiki, Ximəyning kulliridin ikkisi keqip Maakahning oqli, Gating padixahi Akixning kexioqa bardı. Ximəygə: — Mana kulliring Gat xəhiridə turidu, degən həwər yətküzüldi. ⁴⁰ Ximəy exikini tokup kullirini izdigili Gatqa, Akixning yenioqa bardı. Andin u yenip öz kullirini Gattin elip kəldi.

⁴¹ Sulaymanoqa: — Ximəy Yerusalemdin Gatqa berip kəldi, dəp həwər yətküzüldi.

⁴² Padixah Ximəyni qakirtip uningoa: — Mən seni Pərwərdigar bilən kəsəm kildurup: — Xuni enik bilip koyki, sən kaysi küni qikip birər yərgə baroan bolsang, sən xu künidə xəksiz əlisən, dəp agahlandurup eytmiotanmidim? Əzüngmu, mən angliotan sez bərhək, degənidingoqu? ⁴³ Xundaq bolotanikən, nemixka özüng Pərwərdigar aldida kiloan kəsimingni buzup, mən sanga buyruoan buyrukumnimu tutmiding? — dedi.

⁴⁴ Padixah Ximəygə yənə: Sən atam Dawutqa

qiloqan hëmmë rëzillikni obdan bilisën, u kënglënggë ayandur. Mana Përwërdigar rëzillikingni öz bexingoqa yanduridu. ■⁴⁵ Lekin Sulayman padixah bolsa bërikëtlinip, Dawutning tãhti Përwërdigarning aldida ëbëdil'ëbëd mustähkëm qilinidu, dedi.

⁴⁶ Andin padixahning buyruqi bilën Yëhoyadaning oqli Binaya qikip uni qëpip ëltürdi. Padixahlik bolsa Sulaymanning qolida mustähkëm qilindi.■

3

Përwërdigar Sulaymanoqa danalik beridu

2Tar. 1:1-12

¹ Sulayman Misirning padixahi Pirëwn bilën ittipak tüzüp Pirëwnning qizini hotunlukqa aldi. Öz ordisi, Përwërdigarning öyi wë Yerusalemnning qërisidiki sepilni yasap pütküzgüqilik u uni «Dawutning xëhiri»gë apirip turoquzdi.■

² Xu waqitlarda Përwërdigarning nami üqün bir ibadëthana yasalmioqini üqün hëlk «yukiri

■ 2:44 2Sam. 16:5, 6, 7 ■ 2:46 2Tar. 1:1 ■ 3:1 1Pad. 7:8

jaylar»da qurbanliklarini qilatti. □ ■

³ Sulayman Pərwərdigarni sōyüp, atisi Dawutning bəlgiligənlikdə mangatti. Pəqət «yukiri jaylar»da qurbanlik kilip huxbuy yakatti. □

⁴ Padixah qurbanlik kilōjili Gibeonōa bard; qūnki u yər «uluōj yukiri jay» idi. Sulayman u yərdiki qurbangahda bir ming kōydürmə qurbanlik sundi. ■ ⁵ Pərwərdigar Gibeonda Sulaymanōa keqisi qūxidə kōrūndi. Huda uningōa: — Mening sanga nemə beriximni layiq tapsang, xuni tiligin, dedi. ■

⁶ Sulayman jawabən mundak dedi: — Kulung atam Dawut Sening aldingda həkikət,

□ **3:2 «həlk «yukiri jaylar»da qurbanliklarini qilatti»** — «yukiri jaylar»: — Təwrattiki «Qan.» 12:5-14də wə baxqa munasiwətlik yərlərdə, Huda Israillarōa: — Birsı manga atap qurbanlik kilsa, pəqət «Əzüm talliojan jay»da qurbanlik kilsun, dəp tapilaydu. Israilning tarikhida Huda muxundak qurbanlik kilidiojan birnəqqə jayni bekitkənidi (bir wakitta pəqət birla jayni bekitətti). Birak Israillar bəlkim əz kolaylikini kəzləp (wə bəlkim butpərəslərnin ix-hərikətlirini dorap) Hudaning əmrini nəziridin sakit kilip taō qokkiliri katarlik yukiri jaylarda Hudaoa ibadət kilip qurbanlik qilatti. Buning xundak bir hətiri bar idiki, ular ətrapidiki butpərəslərnin təsirini kəbul kilip, xu yərdə hərhil butlarōjimu qokunup, hətta butpərəslərgə əgixip «insan qurbanlik»larnimu kilixi mumkin wə dərwəkə kəp wakitlarda xundak qilatti (məsilən, «Əz.» 16:21, 20:26ni kōrūng). ■ **3:2** Qan. 12:5 □ **3:3 «Sulayman Pərwərdigarni sōyüp, atisi Dawutning bəlgiligənlikdə mangatti; pəqət «yukiri jaylar»da ... huxbuy yakatti»** — «Dawutning bəlgiligənlik»: — xūbhısizki, Musa pəyoəmbərgə qūxürülgən barlik bəlgilimilərnə əz iqigə alojan. Ularning iqidə, qurbanlik kilix «yukiri jaylar»da əməs, bəlkı Pərwərdigar bekitkən jaydila boluxi kərək, dəp bekitilgən («Qan.» 12:10-14). ■ **3:4** 2Tar. 1:3 ■ **3:5** 1Pad. 9:2

həkkaniylik wə kənglining səmimiyligi bilən mangoʻanliki bilən Sən uningʻoʻya zor mehribanlikni kərsətkəniding; wə Sən xu zor mehribanlikni dawam kilip, būgūnki kūndikidək öz təhtidə olturoʻqili uningʻoʻya bir oʻqul bərding. ⁷ Əmdi i Pərwərdigar Hudayim, qulungni atam Dawutning ornida padixah kilding. Əmma mən pəkət bir gədək bala halas, qikix-kirixnimu bilməymən. ■ ⁸ Öz qulung Sən tallioʻan həlking, kəplükidin sanap bolmaydioʻan həsabsiz uluʻq bir həlk arisida turidu. ■ ⁹ Xunga Öz qulungʻoʻya həlkingning üstidə həkūm kilixkə yahxi-yamanni pərək etidioʻan oyoʻqak bir kəlbni bərgəysən; bolmisa, kim bu uluʻq həlking üstigə həkūm kilalisun? — dedi.

¹⁰ Sulaymanning xuni tilikini Rəbni hux kildi.

¹¹ Huda uningʻoʻya: — Sən xuni tiligining üqūn — Ya əzūng üqūn uzun əmūr tiliməy, ya əzūng üqūn dələt-baylik tiliməy, ya dūxmənliringning janlirini tiliməy, bəlki toʻqra həkūm kilʻqili oyoʻqak boluxkə əzūng üqūn əkil-parasətni tiligining üqūn, ■ ¹² mana, səzūng boyiqə xundak kildim. Mana sanga xundak dana wə yoru-tuloʻan kəlbni bərdimki, səndin ilgiri sanga ohxaydioʻqini bolmioʻan, səndin keyinmu sanga ohxaydioʻqini bolmaydu. ■ ¹³ Mən sən tilimigən nərsinimu, yəni dələt-baylik wə xan-xəhrətni sanga bərdim. Xuning bilən barlik kūnliringdə padixahlarning arisida sanga ohxax bolidioʻqini qikmaydu. ■ ¹⁴ Əgər atang Dawut mangoʻandək

Mening yollirimda mengip, bəlgilimilirim wə əmrlirimni tutsang künliringni uzartimən, dedi. ¹⁵ Sulayman oyoqanqanda, mana bu bir qūx idi. U Yerusalemqə kelip Pərwərdigarning əhdə sanduqining aldiqə kelip, ərə turup köydürmə qurbanliqlarni qilip, təxəkkür qurbanliqlirini ətüküzüp, həmmə hizmətkarliriqə ziyapət qilip bərdi.

Sulaymanning danalığı ayan bolidu

¹⁶ Xuningdin keyin ikki pərixə ayal padixahning qəxiqə kelip uning aldida turdi.

¹⁷ Birinqi ayal: — I oqjam! Mən wə bu hotun bir əydə olturimiz; u mən bilən əydə turoqinida bir balini tuqдум. ¹⁸ Mən balini tuqup üq kündin keyin u hotunmu bir bala tuqdi. Biz ikkiylən u yərdə olturduq; əydə bizdin baxqa həq yat adəm yəq idi, yaloquz biz ikkiylən əydə iduq.

¹⁹ Xu keqidə bu hotunning balisi əldi; qünki u balisini besip əltürüp qoyoqanidi. ²⁰ U yerim keqidə qopup dedəkliri uhlap qaloqanda, yenimdin oqlumni elip öz quqıqıqə selip, əzining əlgən oqlini mening quqıqimqə selip qoyuqtu. ²¹ Ətisi qopup balamni emitəy desəm mana əlük turidu. Lekin ətigəndə qarısam, u mən tuqқан bala əməs idi, dedi.

²² Ikkinqi ayal: — Yəq, undaq əməs. Tirik qaloqini mening oqlum, əlgini sening oqlung, dedi. Lekin birinqi ayal: — Yəq, əlgini sening oqlung, tirik qaloqini mening oqlum, dedi. Ular xu hələttə padixahning aldida talixip turatti.

²³ Padixah: — Biri: «Tirik qaloqini mening oqlum, olgini sening oqlung» daydu. Emma yona biri: «Yaq, olgini sening oqlung, tirik qaloqini mening oqlum» daydu, dedi.

²⁴ Padixah: Manga bir qiliq elip kelinglar, dedi. Ular qiliqni padixahqa elip kelganda ²⁵ padixah: Tirik balini otturidin kesip ikki parqa qilip yerimini biriga, yona bir yerimni ikkinqisiga beringlar, dedi.

²⁶ U wakitta tirik balining anisi oz balisoqa iqini aqlritip padixahqa: — Ah oqjam! Tirik balini uningqa borsila, hargiz uni olturmigayla! — daq yalwurdi. Lekin ikkinqisi: — Uni na meningki na seningki qlmay, otturidin kesinglar, dedi.

²⁷ Padixah jawabon: — Tirik balini uningqa beringlar, uni heq olturmanglar; qunki bu balining anisi xudur, dedi.

²⁸ Putkul Israil padixahning qlolan hekumi toqrisida anglidi wa ular padixahtin korkti, qunki ular Hudaning adil hekumlarni qikqirix danalqining uningda barliqini kordi.

4

Sulaymanning amaldarliri wa hizmatkarliri

¹ Sulayman padixah putkul Israiloqa padixah boldi.

² Uning qong amaldarliri munular: — Zadokning oqli Azariya kaqin idi; ³ Xixaning oqulliri Elihoraf wa Ahiyah katiplar idi; Ahiludning

oqli Yəhoxafat diwanbegi idi; ⁴ Yəhoyadaning oqli Binaya qoxunning bax sərdari idi. Zadok bilən Abiyatar kahinlar idi; ⁵ Natanning oqli Azariya nazarət begi, Natanning yənə bir oqli Zabud həm kahin wə padixahning məslihətqisi idi. ⁶ Ahixar ordining oqojidari, Abdaning oqli Adoniram baj-alwan begi idi.■

⁷ Pütkül Israil zeminida Sulayman padixahning əzi üqün wə ordidikiliri üqün yemək-iqmək təminləydiqan, on ikki nazarətqi təyinlängənidi; ularning hərbi yilda bir aydin yemək-iqmək təminləxkə məs’ul idi. ⁸ Ularning ismi təwəndə hatirilängən: Əfraim taqlik rayonıqə Bən-Hur; ⁹ Makaz, Xaalbim, Bəyt-Xəməx wə Elon-Bəyt-Hananıqə Bən-Dəkər; ¹⁰ Arubotkə Bən-Həsəd; u yənə Sokoh wə Həfər degən barlik yurtkimu məs’ul idi; □ ¹¹ yənə Nafat-Doroqə Bən-Abinadab (u Sulaymanning kizi Tafatni hotunlukqə aloqan); ¹² Taanak, Məgiddo wə Yizrəlning təwənki tərpidiki Zarətanning yenida bolqan pütkül Bəyt-Xanıqə, xundakla Bəyt-Xandin tartip Abəl-Məhəlahəqiqə, Jokneamdin etküqə bolqan zeminlarqə Ahiludning oqli Baana; ¹³ Ramot-Gileadkə Bən-Gəbər; u yənə Gilead yurtıqə jaylaxqan, Manassəhning oqli Yairoqə təwə bolqan kəntlər wə həm Baxandiki yurt Argob, jümlidin u yərdiki sepili, mis baldaqlik qowukliri bolqan atmix qong xəhərgimu məs’ul idi.

¹⁴ Mağanaimıqə Iddoning oqli Ahınadab;

■ 4:6 1Pad. 12:18 □ 4:10 «Sokoh» — yaki «Soko».

15 Naftalioʻa Ahimaaz (u Sulaymanning kizi Basimatni hotunlukka aloqanidi). 16 Axir wə Alotka Huxayning oʻqli Baanaʻ; 17 Issakaroʻa Paruahning oʻqli Yəhoxafat; 18 Binyamin zeminiʻoʻa Elaning oʻqli Ximəy; 19 Gilead zeminiʻoʻa (əslidə Amoriylarning padixahʻi Sihon wə Baxanning padixahʻi Ogning zemini idi) Urining oʻqli Gəbər. U xu yurtka birdinbir nazarətqi idi.

Sulaymanning dəliti wə xəhriti

20 Yəhuda bilən Israilning adəmliri dengiz sahilidiki kumdək nuroʻun idi. Ular yəp-iqip, huxallik qilatti. 21 Wə Sulayman bolsa *Əfrat* dəryasidin tartip Filistiyələning zeminiʻoʻa wə Misirning qebralirioʻiqə boləan həmmə padixahliklarning üstidə səltənət qilatti. Ular ulpan kəltürüp Sulaymanning pütün əmridə uning hizmitidə bolatti. 22 Sulaymanning or-disioʻa ketidioʻan künlük təminat üçün ottuz kor taskioʻan aq un, atmix kor kara un, □ 23 on bordioʻan uy, yaylaktin kəltürülgən yigirmə uy, yüz qoy ketətti; buningdin baxka buoʻqilar, jərənlər, kiyiklər wə bordioʻan tohular lazim idi. 24 Qünki u Tifsaʻhdin tartip Gazaʻoʻiqə, *Əfrat* dəryasining bu tərpididiki həmmə yurtlarning üstidə, yəni *Əfrat* dəryasining bu tərpididiki barlik padixahlarning üstidə həküm sürətti; uning tət ətrapi tinq idi. 25 Sulaymanning pütkül künliridə Dandin tartip Bəər-Xebaʻoʻiqə Yəhuda

□ 4:22 «**ottuz kor**» — bir kor on litr, 30 kor 300 litr.

bilən Israil adəmlirining hər biri öz üzüm teli wə öz ənjür dərihining tegidə aman-esən olturatti. ■

²⁶ Sulaymanning jəng hər wilirining atlırı üçün tət ming athanisi, on ikki ming qəwəndizi bar idi. □ ■

²⁷ Məzkur nazarətqilərninğ hər biri özigə bekitilgən ayda Sulayman padixahqa wə uning dastihiniya kəlgənlərninğ həmmisining yemə-iqməklirini keməytməy təminləytti. ²⁸ Həlk bolsa hər biri özigə bekitilgən norma boy-iqə at-keqirlar üçün arpa bilən samanlarni *nazarətiqilər bar* yərgə elip kələtti.

²⁹ Huda Sulaymanya dengiz sahilidiki kumdək danalığ, intayin mol pəm-parasət ata kılıp, uning kəlbini kəng kılıp zor yorutti. □

³⁰ Xuning bilən Sulaymanning danalığı barlıq xərktikilərninğ danalığıdin wə Misirdiki barlıq danalıqtin axti. ³¹ Qünki u barlıq adəmlərdin, jümlidin əzrahlıq Etan bilən Maholning oqulliri Həman, Kalkol wə Darda degənlərdin dana idi; wə uning xəhriti ətrapidiki həmmə əllər arisida yeyildi. ³² U eytkən pənd-nəsihət üç ming idi; uning xəir-küyliri bir ming bəx idi.

³³ U Liwandiki kedir dərihidin tartip tamda əsidioyan lepəkgülgiqə dərəh-giyahlarınğ həmmisini bayan kılıp hatiriligənidi; u yənə

■ **4:25** Law. 26:5 □ **4:26 «tət ming athanisi»** — kəp kona kəqürmilərdə «kiriq ming athanisi» deyilidu. Ləkin biz bu sannı kəqürgüqilərninğ hatalığı dəp qaraymiz. «2Tar.» 9:25də wə bu tekistning bəzi grek tərjimiliridə «tət ming» deyilidu. **«on ikki ming qəwəndizi»** — yaki «on ikki ming eti». ■ **4:26** 1Pad. 10:26; 2Tar. 1:14; 9:25 □ **4:29 «uning kəlbini kəng kılıp zor yorutti»** — yaki «uning kəksi-qarnini bək kəng kildi».

mal wə haywanlar, quxlar, haxarət-əmiligüqilər wə beliklar toqrisida bayan qilip hatiriligənidi. ³⁴ Sulaymanning danalığını angliqili kixilər barlıq əllərdin kelətti, xundakla uning danalığı toqruluk həwər tapqan yər yüzidiki həmmə padixahlardın kixilər kəlməktə idi.

5

Ibadəthanini quruxqa materiylarni toplax

2Tar. 2:1-17

¹ Turning padixahı Hiram Sulaymanni atisinin ornioqa padixah boluxqa məsih qilinoqan dəp anglap, əz hizmətkarlırını uning qexioqa əwətti; qünki Hiram Dawutni izqil səyğüqi idi.

■ ² Sulayman Hiramioqa adəm əwitip mundak uqurni yətküzdi: —

³ «Əzüng bilisənki, atam Dawutning düxmənlirini Pərwərdigar uning puti astioqa koyuquqə, u ətrapida hər tərəptə jəng qiloqanlıki tüpəylidin Pərwərdigar Hudasing namioqa bir ibadəthana yasiyalmidi. ■ ⁴ Əmdi hazır Pərwərdigar Hudayim manga həmmə tərəptin aram bərdi; heqbir düxminim yok, heqbir bala-qaza yok. ⁵ Mana, Pərwərdigarning atam Dawutqa: «Mən sening ornungoqa əz təhtinggə olturoquzqan oqlung bolsa, u mening namioqa bir ibadəthana yasaydu» dəp eytkinidək, mən Pərwərdigar Hudayimning namioqa bir

ibadethana yasay döp niyət kildim; ■ ⁶ əmdi mən üçün *adəmliringgə* Liwandin kedir dərəhlirini kesinglar, döp yarlık qüxürgin; mening hizmətkarlırim sening hizmətkarlıringoşa həmdəmdə bolidu. Sening bekitkining boyiqə hizmətkarlıringoşa berilidiyan ix həkkinini sanga tələymən; qünki özünggə ayanki, dərəh kesixtə arimizda heqkim Zidondikilərdək usta əməs».

⁷ Hıram Sulaymanning sözünü angliqanda intayin huxal bolup: — Bögün bu uluq həlk üstigə həküm sürüxkə Dawutka xundaq dana bir oşul bərgən Pərwərdigarəşa təxəkkür eytilsun! — dedi. ⁸ Hıram Sulaymanoşa adəm əwitip: — Sən mənə qoyolan tələpliringni anglap qobul kildim. Mən sening kedir yaşıqı wə arqa yaşıqı toşrulux arzu qılolanlıringning həmmisini ada qilimən; ⁹ Mening hizmətkarlırim xularni Liwandin dengizoşa apiridu; mən ularni sal qilip baqlap, dengiz bilən sən mənə bekitkən yərgə yətküzimən, andin xu yərdə ularni yəxküzimən. Xuning bilən sən ularni tapxuruwelip, elip ketisən. Buning hesabioşa sən tələplirim boyiqə ordidikilirim üçün yemək-ıqmək təminligəysən, — dedi.

¹⁰ Xundaq qilip, Hıram Sulaymanoşa barlıq təlipi boyiqə kedir yaşıqliri wə arqa yaşıqlirini bərdi. ¹¹ Sulayman Hıramoşa ordidikiliringning yemək-ıqmikigə yigirmə ming kor buşday wə yigirmə bat sap zəytun meyini əwətip bərdi. Hər yili Sulayman Hıramoşa xundaq bəretti. □

■ **5:5** 2Sam. 7:13; 1Tar. 22:10; 2Tar. 1:18 □ **5:11** «yigirmə bat» — bir «bat» təhminən 27 litr, 20 bat 540 litr.

12 Pərwərdigar Sulayman oʻgʻa wə də qil oʻqandək uning oʻgʻa danalix bərgənidi. Hiram bilən Sulaymanning arisida inaklik bolup, ikkisi əhdə tüzüxti. ■

13 Sulayman padixah pütün Israildin haxar oʻgʻa ixləm qilərnı bekitti, ularning sani ottuz ming idi.

14 U bularnı nəwət bilən hər ayda on mingdin Liwan oʻgʻa əwətətı; xundək qilip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay əyidə turdi. Adoniram haxar qiləning üstidə turatti. 15 Sulaymanning yətmix ming həmmili, taqlarda ixləydi oʻqan səksən ming taxqisi bar idi. 16 Uningdin baxkə Sulaymanning mənəp dər lıridin ix üstigə qoyul oʻqan üç ming üç yüz ix bexi bar idi; ular ixləm qilərnı baxkuratti.

17 Padixah yarlik qüxürüxi bilən ular ibadəthanining ulini selixkə yonul oʻqan, qong wə qimmətlik taxlarnı kesip kəltürdi. 18 Wə Sulaymanning tamqiliri bilən Hiramning tamqiliri wə Gəballiklar qoxulup taxlarnı oyup, əyni yasax üçün ya oʻqə q hə m taxlarnı təyyarlap koydi. □

6

Mukəddəs ibadəthanining quruluşı

2Tar. 3:1-14

1 Israillar Misirdin qıkkəndin keyinki tət yüz səksin qı yili, Sulaymanning Israilning üstidiki səltəniti ning tətinqi yilining ikkin qı eyida, yəni

■ **5:12** 1Pad. 3:12 □ **5:18** «Gəballiklar» — yaki «Biblosluklar», yaki «girwəklərnı kəskü qilə r».

Zif eyida u Pərwərdigarning əyini yasaxka bax- lidi.■

Sulayman kuruqan ibadethana — bu surət yan temi qikiriwetilip, iqi enik kersitilgan surət

Sulayman asdan eməyadığı igitli 950-ül «Pərwərdigarning əyini» Yərusalimda Mərya hezəsa hünərli, a baxıldı («Padixahlar (1)» 6:1, «Tərtib-tazkira (2)» 3:1-2). Yalla yıldı keyni u unı pöllüclä («Padixahlar (1)» 6:38). İbadəthanıng önıng uzunluđı (qarıstıdı de kəwəlik hünərli) hesabıwında 60 gəz, kəngliđi 20 gəz, eğızliđi 10 gəz. İbadəthanıng hünərli stıpaşa sorađı tem cırtılğan.

İbadəthanıng önıg iläliđi əy (ağ muqəddəs jay) ınıng uzunluđı 20 gəz, kəngliđi 20 gəz, eğızliđi 20 gəz («Padixahlar (1)» 6:15-20; «Tərtib-tazkira (2)» 3:9-14). İmı yoxarı kereb «Yəhəsa sandıwı»nıng imı lapısa lırtıdı, ruqınlıq eğızliđi 10 gəz, hı əstınlıq ıf ruqınlıq uslım yara ıf baxılmađı yalısca 10 gəz («Padixahlar (1)» 6:2-5). Əhəca sərəwli imı kərənlıq olarınsca kəwəlik («Padixahlar (1)» 11:1-6; «Tərtib-tazkira (2)» 5:2-4nınu kərlıq).

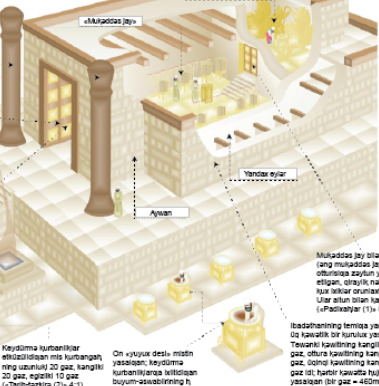
İbadəthanıñ muqəddəs jayınıng uzunluđı 40 gəz, kəngliđi 20 gəz («Padixahlar (1)» 6:15, 17-18; «Tərtib-tazkira (2)» 3:9-10nınu kərlıq). İnsca əhəca «Yəhəsa», «İbadətin məni» kuyınsca əhəca ətraf wa əs əhəca olınsca (bəzä-kimə) tarıqı, baxı (anəca kərlıq) kuyınsca («Padixahlar (1)» 7:48-49; «Tərtib-tazkira (2)» 4:7).

Ximal tarıstıdı kəwəlik tıwırdı «Yəhəsa» əp, jərəb tarıstıdı kəwəlik tıwırdı «Bəhə» əp əstıdı («Padixahlar (1)» 7:21; «Tərtib-tazkira (2)» 3:17).

«Muqəddəs jayınıng əstılıdı» aywanıng uzunluđı 20 gəz, kəngliđi 10 gəz ki («Padixahlar (1)» 6:3; «Tərtib-tazkira (2)» 3:4).

«Dengiz» əp ətəlcən yoxarı dəs, eğızliđi 6 gəz, d'rəməli 10 gəz bolup, ınıngca kəllimıng baxı (46000 İ) su sapađı. Dəp ən imı' hısısa xahlı lıstısa bərusolınsca, bulır dəlñ-ıdın bolup, təf tarıstıdı yıtılmađın («Padixahlar (1)» 7:23-24; «Tərtib-tazkira (2)» 4:2-6).

Arəca yəwəldın yasałan, olırlıq olarılmađın kəwəlik arıllıq kəllim əywan wa əstılıclıdı («Padixahlar (1)» 6:32-35).

Kəwəlik kuruqan ibadəthanı əstılıclıdı mə kurlıqta, ınıng uzunluđı 20 gəz, kəngliđi 20 gəz, eğızliđi 10 gəz («Tərtib-tazkira (2)» 4:11).

On «Yəhəsa» dəsli məstın yasałan, kəwəlik kuruqan ibadəthanı bılən bəwə-ıdın bılən bılən əstılıclıdı («Padixahlar (1)» 7:27-28; «Tərtib-tazkira (2)» 4:6).

Mukəddəs jay bılən kələhəna (ağ muqəddəs jayınıng olarınsca əywan yasałan olırlıq olarılmađın) bılən bılən kələhəna («Padixahlar (1)» 6:31-32).

İbadəthanıng temıca yəndəs olı kəwəlik bılən kələhəna. Temıca kəwəlik kəngliđi 6 gəz, olınsca kəwəlik kəngliđi 6 gəz, olınsca kəwəlik kəngliđi 7 gəz olı. Həzəca kəwəlik hünərli yasałan bılən gəz «46000» («Padixahlar (1)» 6:5-6, 8, 10)

Sulayman padixah kuruqan ibadethana

2 Sulayman padixah Pərwərdigarəca yasioqan ibadethanının uzunluğu atmix gəz, kəngliki yigirmə gəz wə egizliki ottuz gəz idi. □

3 İbadəthanidiki «mukəddəs jay»ning aldidiki aywanıng uzunluğu ibadethanının kəngliki bilən barawər bolup, yigirmə gəz idi. İbadəthanının aldidiki aywanıng kəngliki

■ 6:1 2Tar. 3:2; Ros. 7:47 □ 6:2 «**ibadəthanıng uzunluğu...**» — ibranıy tilida «əyning uzunluğu...». «**Pərwərdigarəca yasioqan ibadəthanının uzunluğu atmix gəz...**» — Mukəddəs Kitabta ixtililgən «gəz»ni bəlkim bir «jəynək» deyixkə toqra kelidu — Yəni adəmnıng jəynikidin barmaklırınıng uqiöiqə bolıqan arilik (təhminən 45 santimetr) idi.

on gəz idi.■

⁴ U ibadəthanioğa rojəklik derizə-pənjirilərnı ornattı. □ ⁵ Ibadəthana temioğa, yəni muqəddəs jay wə «kalamhana»ning temioğa yandax *üq kəwətlık* bir imarətnı saldı wə uning iqigə hujrilarnı yasıdı.□

⁶ *Taxkırıki imarətnıng* təwənki kəwıtınıng kənglıki bəx gəz, ottura kəwıtınıng kənglıki altə gəz, üqinqi kəwıtınıng kənglıki yəttə gəz idi. Qünki ibadəthanınıng taxkı temıda limlarnı ornatkən təxüklər bolmaslıki üqün u tamoğa təkqə qıqıriloqanıdı.□

⁷ Ibadəthana pütünləy təyyar kılıp elip kelingən taxlardin bına kılinoqanıdı. Xundak kılonda, unı yasıoğan waqıtta nə bolqa nə palta nə baxqa təmür əswablarnıng awazi u yərdə heq anglanmaytti.

⁸ Təwənki kəwətning hujrilirininıng kırıx ixiki ibadəthanınıng ong tərıpıdı idi; bir aylanma pələmpəy ottura kəwətkə andın ottura kəwəttin

■ **6:3** Yh. 10:23; Ros. 3:11; 5:12 □ **6:4** «U ibadəthanioğa rojəklik derizə-pənjirilərnı ornattı» — baxqa bırıneqqə hil tərjimilər uqrxı mumkin boləını bilən hərhalda bu səzlər derzilərnı kərsıtıdı. □ **6:5** «Ibadəthana temioğa, yəni muqəddəs jay wə «kalamhana»ning temioğa...» — muxu yərdə «kalamhana» «əng muqəddəs jay»ning baxqa bırıhil ismidur. 6:16ni wə ızahatını kərüng. «Kalamhana» deyılıxınıng səwəbi, «əng muqəddəs jay» iqıdı «əhdə sanduqi» bar idi, «əhdə sanduqi» iqıdı Hudanınıng İsrail bilən tüzgən əhdınamısı saqlaklık idi. □ **6:6** «...ibadəthanınıng taxkı temıda limlarnı ornatkən təxüklər bolmaslıki üqün u tamoğa təkqə qıqıriloqanıdı» — limning yənə bırı uqi «taxkı imarət»ning taxkı temioğa bekitılıxi üqün xu tərəptə təxük texitgən bolsa kərək. «Ibadəthana shemisi»ni kərüng.

üqinqi kəwətkə qıqatti.□

⁹ Xundak kılıp *Sulayman* ibadəthanini yasap püttürdi. İbadəthanining üstigə har-limlarni bekitip, uni kedir tahtaylar bilən qaplıdi. ¹⁰ U ibadəthanioğa yandax imarətning kəwətlirining egizlikini bəx gəzdin kildi. Xu imarətning kəwətliri ibadəthanioğa kedir limliri arkilik tuxtuxluk idi.

¹¹ Pərwərdigarning sözi Sulaymanoğa kelip mundak deyildiki: —

¹² «Sən Manga yasawatқан bu ibadəthanioğa kəlsək, əgər sən bəlgilimilirimdə mengip, həkümlirimgə riayə kılıp, barlıq əmrlirimni tutup ularda mangsang, Mən atang Dawutқа sən toqruluk eytқан səzümgə əməl kilmən; ■ ¹³ Mən Israillarning arisida makan kılıp öz həlkim Israilni əsla taxlimaymən».

¹⁴ Sulayman ibadəthanini yasap püttürdi.

¹⁵ İbadəthanining tamlirining iq tərini u kedir tahtayliri bilən yasap, ibadəthanining tegidin tartip torusning limlirioğiqə yaqıq bilən qaplıdi; wə arqa tahtayliri bilən ibadəthanioğa pol yatquzdi.

¹⁶ U ibadəthanining arqa temidin yigirmə gəz əlqəp ara tam yasap, iqqiriki hanini hasil kildi; u tegidin tartip torus limlirioğiqə kedir tahtayliri

□ **6:8** «Təwənki kəwətning hujrilirining kirix ixiki ibadəthanining ong tərpidə idi» — biz muxu yərdə («təwənki kəwət» degən sözlər bilən) kona grek tilidiki tərjimigə əgəxtuk. «ibadəthanining ong tərpi» ibadəthanining jənubiy tərpidur. ■ **6:12** 2Sam. 7:13; 1Pad. 2:4; 9:4; 1Tar. 22:10, 19

bilən qaplıdi. Bu əng iqqiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng muqəddəs jay» idi.□

17 Uning aldidiki əy, yəni muqəddəs hanining uzunluqi kirik gəz idi. 18 Ibadəthanining iqqi tamlirioqa kapak wə qeqəkning nushiliri nəkiş qilinoqanidi. Ibadəthana pütünləy kedir tahtaylar bilən qaplanoqanidi. Həq tax kərünməytti.

19 Pərwərdigarning əhdə sanduqini u yərdə qoyux üqün, u ibadəthanining iqqiridiki kalamhanini yasidi. 20 Kalamhanining uzunluqi yigirmə gəz, toqrisi yigirmə gəz, egizliki yigirmə gəz idi; u uni sap altundin qaplıdi, xundakla uning aldidiki kedir yaqoqlik qurbangahnimu xundak qaplıdi. □ 21 Sulayman ibadəthanining iqqini sap altun bilən qaplıdi; u iqqi kalamhanining aldini altun zənjirlər bilən tosidi; kalamhanini altun bilən qaplıdi. 22 Xu tərکیدə u pütkül ibadəthanini, yəni pütkül ibadəthanining iqqini altun bilən toluq qaplıoqanidi. Kalamhaniqqa təalluq boləqan qurbangahnimu pütünləy altun bilən

□ **6:16 «Bu əng iqqiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng muqəddəs jay» idi»** — «əng muqəddəs jay»ning «kalamhana» dəp atilixining səwəbi, uningda Huda Musa pəyoqəmbərgə tapxuroqan «əhdə tax tahtiliri» (Hudaning kalami) «əhdə sanduqi» iqidə turatti; wə uning üstigə bəlkim bəzi waqtida, bax kaşin xu «əng muqəddəs jay»oqa kirgəndə, Hudaning bexarətliri ularoqa kelixi mumkin idi. □ **6:20 «u ... uning aldidiki kedir yaqoqlik qurbangahnimu xundak qaplıdi»** — bu iqidiki qurbangahqa qurbanlıqlar sunulmaytti; u «huxbuydan» yaki «huxbuygah» idi.

qapliqanidi. □

²³ Kalamhanioqa u zoytun yaqoiqidin ikki kerubning xaklini yasidi. Hərbirining egizliki on gəz idi. □ ■ ²⁴ Bir kerubning bir qanitining uzunluqi bəx gəz wə yənə bir qanitining uzunluqi həm bəx gəz bolup, bir qanitining uqidin yənə bir qanitining uqoiqə on gəz idi. ²⁵ Ikkinqi kerubning ikki qaniti qoxulup on gəz idi. Ikki kerubning qong-kqiqikliki wə xekli ohxax idi.

²⁶ Bir kerubning egizliki on gəz bolup, ikkinqi kerubningkimu həm xundak idi. ²⁷ U kerublarni iqqiriki hanida koydi. Kerublarning qanatleri yeyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamoa tegip, ikkinqisining qaniti udulidiki tamoa tegip turatti; ikkisining iqidiki qanatleri hanining otturisida bir-birigə tegixip turatti. ■ ²⁸ U kerublarni altun bilən qaplidi.

²⁹ U ibadəthanining tamlirining pütkül iq qərsini, yəni iqqiriki hanining wə həm taxkiriki hanining qərsini kerub bilən horma dərəhlirining xəkilliri wə qeqək nushiliri bilən nəqix qildi. ³⁰ Ibadəthanining polini, yəni iqqiriki hanining həm taxkiriki haniningkini altun bilən qaplidi.

³¹ Kalamhanining kirix eozioqa u zoytun yaqoiqidin etilgən qox ixiklərni yasidi. Ixiklərning kexəkliri wə bexi öyning toqrisining

□ **6:22** «Kalamhanioqa təəlluk boləjan qurbangah» — bu «qurbangah», yəni «huxbuydan» adətə kalamhanining səl aldida, «mukəddəs jay»ning iqidə idi. □ **6:23** «Kerublar» — kerublar bolsa Hudaning həküm-jazalirini yətküzidolan, intayin küqlük pərixtilərdur. Məsilən, «Yar.» 3:24 wə «Əz.» 10-babni kəring. ■ **6:23** Mis. 25:18 ■ **6:27** Mis. 25:20

bəxtin bir qismi idi. □ 32 Bu qox ixiklər zəytun yaşıqıdın etilgənidi; u ixikləarning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushiliri nəkiş kilinip zinnətləngənidi; u ixiklərni, jümlidin kerub bilən horma dərəhlirining nəkişlirini altun bilən qaplidi.

33 İbadəthanining taxki hanisining ixikining kexəklirini zəytun yaşıqıdın yasidi; ular öyning toqrisining tətтин bir qismi idi; □ 34 qox qanatlıq ixik bolsa arqa yaşıqıdın yasaldi. Bir qaniti yeyilip qatlinatti, ikkinqi qanitimu yeyilip qatlinatti. 35 U ularning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushilirini nəkiş kildi; andin ularning üstigə, jümlidin nəkişlər üstigə altun qaplidi.

36 İqkiriki həylining temini bolsa u üq kəwət yonuloqan tax bilən bir kəwət kedir yaşıqıdın yasidi.

37 *Sulaymanning səltənitining* tətinqi yilining Zif eyida Pərwərdigarning ibadəthanisining uli selindi. □ 38 Wə on birinqi yilining Bul eyida, yəni səkkizinqi ayda ibadəthanining həqyeri qaldurulmay, layihə boyiqə pütünləy tamam boldi. Xundaq kilip uning öyni yasixioqa yəttə

□ 6:31 «**Ixikləarning kexəkliri wə bexi öyning toqrisining bəxtin bir qismi idi**» — baxqa təjimişi: «Ixikləarning kexəkliri bəx qasilik idi». İbraniy tilini qüxinix təs. □ 6:33 «**kexəklər** öyning toqrisining tətтин bir qismi idi» — baxqa təjimişi: «ular (kexəklər) tət qasilik idi». İbraniy tekistni qüxinix təs. □ 6:37 «**tətinqi yilining Zif eyida...**» — «Zif» eyi ikkinqi ay. Bu bəlkim miladiyədin ilgiriki 966-yili, Aprel yaki May ayliri boluxi mumkin idi.

yil kətti.□

7

Ordining quruxi

¹ Sulayman öz ordisini bolsa, on üç yilda yasap püttürdi.□ ■

² U yasioqan bu «Liwan ormini sariyi»ning uzunlukini yüz gəz, kənglikini əllik gəz wə egizlikini ottuz gəz qildi. Kedir yaoiqi tüwrükidin tət qatar wə tüwrüklərnin üstigə kedir limliri qoyuloqanidi. □ ³ Tüwrüklərnin üstidiki lim kətürüp turqan əgzisimu kedir yaoiqidini idi. Limlar jəmiy qirik bəx bolup hər qatarda on

□ **6:38 «layihə boyiqə pütünləy tamam boldi»** — muxu yərdə «layihə» bəlkim Dawut Muqəddəs Rohning kərsətmisi arkilik aldin kərsətkən shemisini kərsitidu «1Tar.» 28:19).

□ **7:1 «Sulayman öz ordisini bolsa, on üç yilda yasap püttürdi»** — Sulayman ibadəthanini quruxqa 7 yil, öz ordisini quruxqa 13 yil waqit sərp qildi. Pütkül Muqəddəs Kitabta «7» degən rəxəm bəzidə Huda wə uning mukəmməllikigə baqlıq, «13» bolsa gunah wə asiylik bilən baqlıq bolidu. Bizdə heq guman yokki, Sulaymanning öz ordisioqa 13 yil sərp qilixi uning allıqqaqan təkəbbur bolup kətkənlikini puritip beridu. Heq bolmioqanda, u kəprək waqtini öz eyi üstigə sərp qilqan. ■ **7:1** 1Pad. 9:10 □ **7:2 «Liwan ormini sariyi»** — Sulaymanning ordisining «Liwan ormini sariyi» dəp atilixining səwəbi uning quruxuxida Liwandin kəltürülgən qiraylıq kedir yaoıqlirini kəp ixlətkənliktin bolqanidi. Orda iqidə «kedir yaoıqi tüwrükidin tət qatar» bolqini üçün «ormandək» kəringən bolsa kerək.

bəxtin idi. ⁴ Uning üç kəwət derizisi bar idi, üç kəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi. □

⁵ Barlıq ixiklər wə kexəklər tət qasilik qilinoqandi; ixiklər üç kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi. □

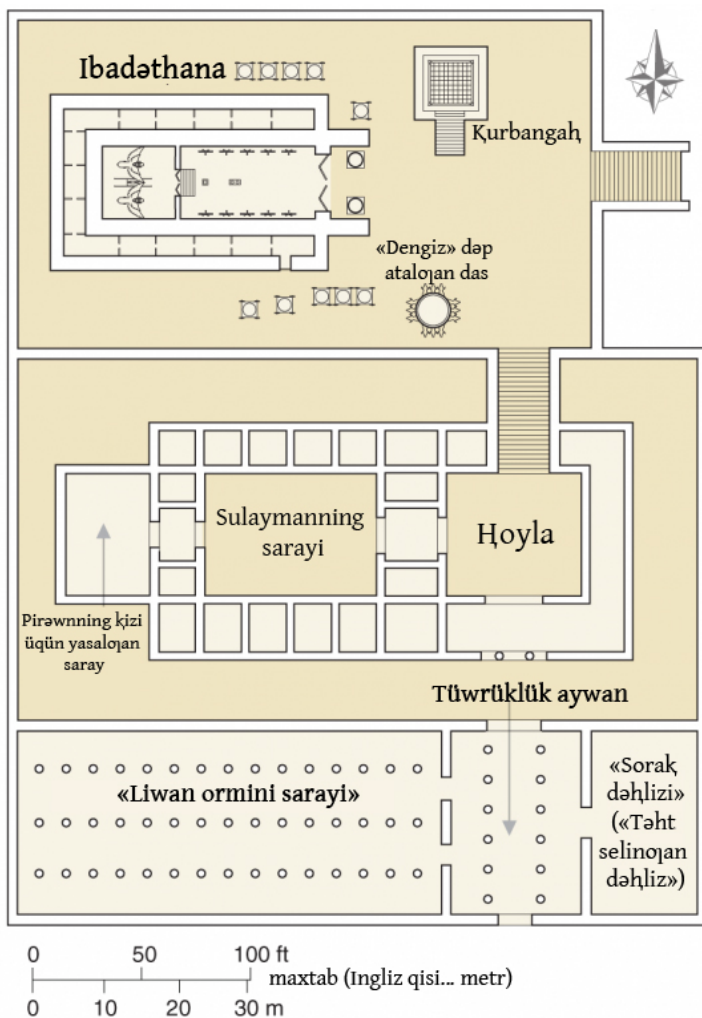
⁶ U uzunluqini əllik gəz, toqrisini ottuz gəz qilip, tüwrüklük bir dəhliz yasidi; uning aldida yənə bir dəhliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi. □

⁷ Andin keyin u soraq soraydiqan təhti üçün «Soraq dəhlizi» dəp ataloqan yənə bir dəhlizni yasidi. U dəhlizning tegidin tartip torusning limliriqiqə kedir yaqiqi bilən kaplanoqanidi.

⁸ *Sulayman* əzi olturidiqan saray, yəni dəhlizning arqa həylisioqa jaylaxağan sarayning layihisi «soraq əyi»ningkigə ohxax idi. Sulayman öz əmrigə aloqan Pirəwning kizi üçün xu dəhlizgə ohxax bir sarayni yasatti.

□ ■

□ **7:4 «üç kəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi»** — bu ayəttiki bəzi ibranıy sözlər intayin az uqraydiqan boloaqqa, mənisini pəkət pərəz qilolili bolidu. Baxqa bir təjimişi bəlkim: «üç kəwəttiki hər bir derizə kəznəklik idi». □ **7:5 «ixiklər üç kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi»** — kəp baxqa hil təjimişiri uqriximu mumkin. □ **7:6 «uning aldida yənə bir dəhliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi»** — bu ayətning ikkinçi qismidiki ibranıyqə ibarilər intayin az uqraydiqan boloaqqa, mənisini pəkət pərəz qilolili bolidu. «...uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi» degənnin baxqa birhil təjimişi «...uning aldida yənə tüwrüklər wə pələmpəy bar idi». □ **7:8 «...yəni dəhlizning arqa həylisioqa jaylaxağan sarayning...»** — baxqa birhil təjimişi «...yəni xu əydin ayrim boləqan, bir həylilik, dəhliz iqigə jaylaxağan əyning...». ■ **7:8** 1Pad. 3:1

Sulayman qurʻoan ibadəthana wə dərğah-saray

Dawut padixah qaytidin saloan xəhərdin Sulayman yengi qurup saloan yurt-məhəlligə kirix üçün, kona xəhərdiki qowuqtin ötüp qik ix kerək. Ximaloğa qarap mangoʻanda, kixilər awwal bir dəhlizə, yəni «Tüwrüklük aywan»oğa kiridikən («1Pad.» 7:6). Sol tərəptə «Liwan ormini sarayi» tepilidi (5-7:2). Bu saray asasen sawut-qorallar saklaklik orun idi (17-10:16); uningdiki qong zal bolsa tət qatar kedir tüwrüklər üstigə selinojan, tamlaroğa altun qalkan-siparlar esilojan. Ong tərəptə «Sorəq Dəhlizi» tepildi; xu zalda Sulayman sorəq qilip həl q üçün həküm qikaratti. Zalda uning intayin nəpis ixləngən qong təhti selinojan.

ordisi wə ibadəthana

⁹ Bu imarətlarning həmmisi iqqiriki tamiridin tartip qong hōylining tamlirioiqə, ulidin tartip əgzining pəwazioiqə kimmət taxlardin, yəni əlqəm boyiqə oyulup andin iq-texi hərə bilən kesilgən taxlardin yasaloqanidi. ¹⁰ Ulliri bolsa qong wə kimmət taxlardin, uzunluqi on gəz wə səkkiz gəz boloqan taxlardin qilinoqanidi. ¹¹ Ullarning üstigə yənə bekitilgən əlqəm boyiqə oyuloqan kimmət esil taxlar wə kedir limliri qoyuloqanidi. ¹² Qong hōylining qərisidiki tam üq kəwət oyuloqan tax wə bir kəwət yonuloqan kedir limliridin yasaloqanidi. Pərwərdigarning ibadəthanisining iqqiriki hōylisining temi wə yənə ordidiki dəhlizining temimu xundak yasaloqanidi.□

Usta miskər Hiramning ibadəthanidiki ixliri
2Tar. 3:15-17; 2Tar. 4; 2Tar. 5:1

¹³ Sulayman padixah adəm əwətip Hiramni tur-din kəltürdi. ■ ¹⁴ U kixi Naftali qəbilisidin boloqan bir tul hotunning oqli bolup, atisi turluk bir miskər idi. Hiram miskərqiliktə türlük ixlarni qilixka tolimu usta, pəm-parasətlük wə bilimlik idi. U Sulayman padixahning qexioqa kelip, uning həmmə ixini qildi. ■ ¹⁵ U əzi ikki tüwrükni mistin yasidi. Hər bir tüwrükning egizliki on səkkiz gəz bolup, aylanmisi on ikki gəz idi.■

□ **7:12** «**ordidiki dəhlizining temi...**» — yaki «**ibadəthanidiki aywinining temi...**» ■ **7:13** 2Tar. 2:12 ■ **7:14** Mis. 31:3 ■ **7:15** 2Pad. 25:16, 17; Yər. 52:21

¹⁶ Bu tüwrüklarning üstigə qoyux üqün mistin ikki tajni kuyup yasap, uning üstigə koydi. Bir tajning egizliki bəx gəz, ikkinqi tajning egizlikimu bəx gəz idi. ¹⁷ Tüwrüklarning təpəsidiki tajlar torlarəqa ohxax zinnətlinip, zənjirlər wə torlanəqan həlkilər bilən tokukluk idi. Bir tajning xundak yəttə qatar tor həlkiliri bar idi, ikkinqi tajningmu həm xundak yəttə qur tor həlkiliri bar idi. ¹⁸ U yənə anarlarni, yəni tüwrüklarning üstidiki hər bir tajni yepip turidəqan tor həlkilarning üstigə ikki qatar anarni yasidi. U birinqi wə ikkinqi tajojimu ohxaxla xundak qildi. ¹⁹ Aywandiki tüwrüklarning üstidiki tajliri nilupər xəkillik bolup, egizliki tət gəzdin idi. ²⁰ Ikki tüwrükning tajliridiki tor həlkiliriəqa yəqin tompiyip qıqқан jayning üstidə qəwətmu-qəwət qəridigən ikki yüz anar nushisi bar idi. Ikkinqi tajning qərisimu ohxax idi.

²¹ U tüwrüklərnəni ibadəthanining aldidiki aywanəqa tiklidi. Ong tərəpigə birni tikləp namini «Yaqin», sol tərəpigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi. □ ²² Tüwrüklarning üsti nilupər xəklidə yasaloqanidi. Buning bilən tüwrüklarning ixliri pütkenidi.

²³ U mistin «dengiz» dəp ataloqan yooqan das yasidi. Uning bir girwikidin yənə bir girwikigiqə on gəz kelətti. Uning aylamisi ottuz

□ **7:21 «Ong tərəpigə birni tikləp namini «Yaqin», sol tərəpigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi»** — «Yaqin» degənnəning mənisi bəlkim «u mustəhkəmləydu», «Boaz»ning mənisi bəlkim «uningda küq bar». Ongdin soloqa oquoqanda «U (Pərwərdigar) küq bilən uni (bu əyni) mustəhkəmləydu».

gəz idi. ■ 24 Dasning girwiki asti qəridəp kəpak nushiliri bilən zinnətləngənidi. Bular dasning qərisining hər bir gezigə undin, ikki kətar qoyuləjan idi. Ular das bilən bir wəqəttə kuyup qikiriləjanidi. ■ 25 Das on ikki buqə xəkli üstidə turəuzuləjanidi. Bularning üqi ximal tərəpkə, üqi qərb tərəpkə, üqi jənub tərəpkə, üqi xərk tərəpkə yüzləngənidi. «dengiz» bularning üstidə idi; ularning arkisi iq tərəpidə idi. 26 Dasning kəlinliki alikəanning kənglikidək bolup, uning girwiki piyalining girwikidək, xəkli eqiləjan nilupərdək idi. Uningəja ikki ming bat su siqətti. □

27 Uningdin bəxə u mistin on təglikni yasidi. Hər bir təglikning uzunluqi tət gəz, kəngliki tət gəz bolup, egizliki üq gəz idi. 28 Bu təgliklər xundək yasələjanidiki, ularning *rəsimlik* tahtiliri bar idi; tahtiliri ramkilar iqigə ornitiləjanidi. 29 Ramkilarning otturidiki rəsim tahtaylirida wə ramkilarning əzidimu xirlar, buqilar wə kerublarning sürətlik zinnətliri bar idi; xirlar wə buqilarning asti wə üsti zənjirsiman gül qəmbirək xəkli zinnətləngənidi. □ 30 Hər bir təglikning mis okliri bilən tət qəqi bar idi; təglikning dasni kətürüp turidəjan tət burjikidə jazisi bar idi; das astidiki putlirining hər tərəpidə torlanəjan kuyma gül xahliri orni-

■ 7:23 2Tar. 4:2; Yər. 52:20 ■ 7:24 2Tar. 4:3 □ 7:26 «**ikki ming bat**» — bir bat 22 litr boluxi mumkin idi; undəktə 2000 bat 44000 litr idi. «Dengiz»ning xəkli «dangkan xəkli»diki das bolsa kerək. □ 7:29 «**gül qəmbirək xəkli zinnətləngənidi**» — ibranıy tilidiki nushisida qəndək mənədə ixlitilgini bizgə tehi enik əməs.

tiloqanidi. ³¹ Hər təglikning iqidə qongqurluqi bir gəz kelidioqan «kiqik təglik» bolup, aqzi dügilək idi; kiqik təglikning uzunluqi bir yerim gəz idi; aqzining ətrapida nəxiylər bar idi; ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasilik idi. □

³² Tət qaki rəsimlik tahtayliri astida bolup, ularning oqliri təglikkə bekitilgənidi. Hər bir qakning egizliki bir yerim gəz idi. ³³ Qaqlarning kurulmisi jəng hərwilirining qaqliridək idi. Ularning qazanliri, qaskanliri, qetikliri wə oqlirining həmmisi mistin kuyuloqanidi.

³⁴ Hər bir təglikning tət burjigidə birdin tət tutquqi bar idi; ular təgliktin qikip turatti wə ular təglik bilən təng kuyuloqan. □ ³⁵ Hər bir təglikning təpəsidə egizliki yerim gəz kelidioqan bir yumilək jaza bar idi. Hər bir təglikning təpəsidə tirək wə rəsimlik tahtaylar bar idi. Ular təglik bilən təng kuyuloqan. ³⁶ U muxu tirək wə rəsim tahtayliridiki box orunlaroqa kerub, xir wə horma dərəhlirining nushilirini wə qərisigə torlanoqan gül xahilirini nəxiş kildi.

³⁷ Xu tərəkidə u muxu on təglikni yasap boldi. Həmmisi bir nushida kuyulup, ohxax qongluqta wə xəkildə idi.

□ **7:31 «Hər təglikning iqidə qongqurluqi bir gəz kelidioqan «kiqik təglik» bolup, ... ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasilik idi»** — pütkül ayətning mənisini alimlar tehi toluq enikliqan əməs. Bizning «pərəziy shema»mizni kərüng. □ **7:34 «Hər bir təglikning tət burjigidə birdin tət tutquqi bar idi»** — muxu yərdə ibraniy tilida «burjək» («müriliri») degən bu sözning muxu yərdə qandaq mənədə ixlitilgini tehi enik əməs. «Tutquqi» degən mənisi ehtimallıqqa əng yekın.

38 U mistin on das yasioqan bolup, hər bir daska kırık bat su sıoatti; hər bir dasning toqrisi tət gəz idi. On təglikning hər birining təpısıdə birdin das bar idi. ■ 39 U bəx dasni ibadəthanining ong yenida wə bəxni ibadəthanining sol yenida qoydı; mis dengizni ibadəthanining ong tərıpıgə, yəni xərkiy jənub tərıpıgə qoydı.

40 Hıram xularqa təəlluk das, kürək wə qaqa-kuqılarnımu yasap təyyar kıldı. Xundak kılıp Hıram Sulayman padıxah üqün Pərwərdıgarning öyining barlık quruluş hizmitini pütküzdı: —

41 ikki tüvrük, ikki tüvrükning üstidiki apkursıman ikki bax wə bu ikki baxni yepıp turıdıqan ikki tornı yasıtıp püttürdı, 42 xu ikki tor üstıgə qayqılaxturuluqan tət yüz anarnı yasattı. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüvrük üstidiki; apkursıman ikki baxni yepıp turattı. 43 U on das təglikı wə das təglikıgə qoyulıdıqan on «yuyux desı»ni, 44 «mis dengiz» wə uning astidiki on ikki mis bukıni yasatkuzdı, 45 qazanlarnı, kürəklərnı wə qaqa-kuqılarnımu təyyar kıldı. Hıram Pərwərdıgarning öyi üqün Sulayman padıxahning əmri bilən yasioqan bu həmmə nərsilər parkıraydıqan mistin idi.

46 Padıxah ularnı İordan tüzlənglikidə, Sukkot bilən Zarətanning otturisida, xu yərdiki seqızlayda kəlip yasap, quydurup qıktı.

47 Bu nərsilər xunqə kəp bolıraqqa, Sulayman ularning eqırlıkıni əlqimıdı. Xuning bilən misning eqırlıkı məlum bolmıdı.

⁴⁸ Sulayman yənə Pərwərdigarning öyi iqidiki barlıq əswablarni yasatti: — yəni altun huxbuygahni, «təqdim nan» qoyulidioğan altun xirəni, □ ■ ⁴⁹ Kalamhana aldida turidioğan sap altun qıraoqlarni (bəxni ong yenida, bəxni sol yenida) yasatti; wə xularning gülsiman zinnətlirini, qıraoqlirini, qıraoq kışkuqlirini altundin yasatti; ⁵⁰ daspiyalilirini, piqaqqlirini, qaqlirini, təhsilirini wə küldanlarning həmmisini sap altundin yasatti; u iqkiriki hanining, yəni əng muqəddəs jayning katlinidioğan, qox qanatlıq ixiklərnin girəlrini wə əydiki muqəddəs jayning *ixiklirinin* girəlrini altundin yasatti.

⁵¹ Sulayman padixah Pərwərdigarning öyi üçün kılduridioğan həmmə quruluşlar tamam bolqanda, u atisi Dawut *Hudaqqa* atioğan nərsilərnı (yəni kümüx, altun wə türlüx baxqa buyumlarnı) əkəltürüp Pərwərdigarning əyining həzinilirigə qoydurdi.■

8

Sulayman əhdə sanduqini ibadəthanioqa əkilip qoyidu

2Tar. 5:2-14; 2Tar. 6; 2Tar. 7:1-10

□ **7:48** «**təqdim nanlar**» — baxqa hil tərjimiliri: «huzuriy nanlar, «Hudaning huzuridiki nanlar) yaki «tiziloğan nan». Ular wə altun xirə toqruluq «Mis.» 25:23-30 wə «Law.» 24:5-9ni kərüng. ■ **7:48** Mis. 25:23; 30:1 ■ **7:51** 2Sam. 8:7, 11; 2Tar. 5:1

¹ Xu qaoqda Sulayman Pərwərdigarning əhdə sanduqini «Dawut xəhiri»din, yəni Ziondin yətkəp kelix üqün Israil aqsakallirini, kəbilə bəglirini wə Israil jəmətlirining bəglirini Yerusalemoqə öz yenioqə yioqilixkə qakirdi. □ ■

² Buning üqün Israilning həmmə adəmliri Etanım eyida, yəni yəttinqi aydiki bekitilgən heyttə Sulayman padixahning kəxioqə yioqildi.

□ ³ Israilning həmmə aqsakalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əhdə sanduqini kətürüp *mangdi*. ⁴ Ular Pərwərdigarning əhdə sanduqini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barlıq mukəddəs buyumlarni kətürüp elip qıkti. Kahınlar bilən Lawiylar muxularni elip qıkti. □

⁵ Sulayman padixah wə uning aldioqə yioqiloqan barlıq Israil jamaiti əhdə sanduqining aldidə mengip, kəplikidin sanini elip bolmaydioqan san-sanaksız qoy bilən kalilarni kurbanlıq kılıxatti.

⁶ Kahınlar Pərwərdigarning əhdə sanduqini öz jayioqə, ibadəthanining iqki «kalamhana»siqə, yəni əng mukəddəs jayioqə elip kirip, kerublarning kənatlirining astioqə koydi. □

⁷ Qünki kerublarning yeyilip turoqan kənitə əhdə sanduqining ornı üstidə bolioqəqkə, əhdə san-

□ **8:1** «**Dawut xəhiri**»..., **yəni Zion...** — «Zion» Yerusalemnin iqidiki egizlik bolup, xu yərgə daim qoroqan selinip turatti. Keyin ibadəthanimu Zionda kuroloqan. ■ **8:1** 2Sam. 5:9; 6:12, 17; 2Tar. 5:2

□ **8:2** «**yəttinqi aydiki bekitilgən heyət**» — yəni «kəpilər heyti» yaki «mewə həsul heyti». Bu heyət 7-ayning 15-22 künliridə ötküzüldü («Law.» 23:34-43). Israilning ərliri uningə Yerusalemdə kətnixixi lazim idi. □ **8:4** «**jamaət qediri**» — yəni «jamaət yioqilidioqan qedir» yaki «ibadət qediri».

□ **8:6** «**kalamhana**» — 6:16 wə izahətini kərüng.

duki bilən uni kətürüp turidioğan baldaqlarni yepip turatti. ⁸ Bu baldaqlar nahayiti uzun boloaqqa, kalamhanining aldidiki mukəddəs jayda turup, əhdə sanduqining yenidiki ikki baldaqlarning uqlirini kərgili bolatti, birak öyning sirtida ularni kərgili bolmaytti; bu baldaqlar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta. □

⁹ Əhdə sanduqining iqidə Musa pəyoələmbər Hərəb teoqida turoqanda iqigə saloğan ikki tax tahtidin baxqa heqnərsə yok idi (Israillar Misir zeminidin qıkkandin keyin Pərwərdigar ular bilən hərəbdə əhdə tüzgənidi). □ ■

¹⁰ Wə xundak boldiki, kaşınlar mukəddəs jaydin qıxioqıla, bir bulut Pərwərdigarning ibadəthanisini kaşlıwaldi. ¹¹ Kaşınlar bulut tūpəylidin öz wəzipilirini etəxkə erə turalmaytti; qünki Pərwərdigarning julasi Pərwərdigarning öyini tolduroqanidi. ■

¹² Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum qarangoquluk iqidə turimən, dəp eytkənidi; ■

¹³ lekin, *i Pərwərdigar*, mən dərwəkə Sening üqün bir həywətlik makan bolsun dəp, Sən

□ **8:8 «bu baldaqlar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta»** — «bügüngə kədər...» degən sözlər ibadəthana tehi öz jayida turoqan waqtda hatiriləngən, əlwəttə, wə xunglaxka xuni ispatlayduki, «Padixahlar»ning kəp kişimliri Yəhudadikiləarning sürgün boluxidin ilgiri yeziloğan. «2pad.» 24-25 bablirini bəlkim keyinki bir pütükqi koxup yazoğan boluxi mumkin. □ **8:9 «Hərəb teoqi»** —Sinay teoqining baxqa bir ismidur. ■ **8:9** Mis. 34:27 ■ **8:11** Mis. 40:34, 35; 2Tar. 7:2 ■ **8:12** Mis. 20:21; Law. 16:2; Qan. 4:11; 5:22; 2Tar. 6:1

mənggü turidioğan bir öyni yasidim, dedi.□

¹⁴ Andin padixah burulup barliq Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti. ¹⁵ U mundaq dedi: — «Israilning Hudasi Pərwərdigarğa təxəkkür-mədhiyə boləyay! U Əz aqzi bilən atam Dawutka wədə qiloğanidi wə Əz qoli bilən uni əməlgə axurdi. U Dawutka yənə: —

¹⁶ «Mən Əz həlkim Israilni Misir zeminidin elip qıqqan kündin buyan namim üqün bu yərdə bir öy salay dəp Israilning hərqaysi kəbilirining xəhərliridin heqkaysisini tallimidim; biraq həlkim boləğan Israilğa həkümranliq kilsun dəp Dawutni tallidim» degənidi. ■ ¹⁷ Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioğa atap bir öy selix arzu-niyiti bar idi.

■ ¹⁸ Biraq Pərwərdigar atam Dawutka: «Kənglüngdə Mening namioğa bir öy yasaxka qiloğan niyiting yahxidur; ¹⁹ əmma xu öyni sən yasimaysən, bəlki sening puxtungdin bolidioğan oqlung, u Mening namioğa atap xu öyni salidu», degənidi.

²⁰ Mana əmdi Pərwərdigar Əz səzigə əməl kildi. Mən Pərwərdigar wədə qiloğınidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioğa atap bu öyni saldim. ²¹ Əydə əhdə sanduqi üqün bir jayni rastlidim; əhdə sanduqi iqidə Pərwərdigarning

□ **8:13 «sening üqün bir həywətlik makan»** — yənə birhil tərjimisi «sening üqün bur turaloqu makan». **«həywətlik makan»** — yənə birhil tərjimisi «turaloqu makan». ■ **8:16** 2Sam. 7:6; 2Tar. 6:5 ■ **8:17** 2Sam. 7:2; 1Tar. 17:1; 2Tar. 6:7

ata-bowilirimizni Misir zeminidin elip qikkanda, ular bilən tüzgən əhdə *tahtiliri* bardur».

Sulayman Israil üçün dua kılıdu

²² Andin Sulayman Israilning barliq jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning kurbangahining aldida turup, qollirini asmanoqa qaritip kətürüp

■ ²³ mundaq dua kildi: — «I Israilning Hudasi Pərwərdigar! Nə yukiriki asmanda nə təwənki yərdə səndək Huda yoktur; aldingda pütün kəlbi bilən mangidiqan kulliring üçün əhdəngdə turup əzgərməs muhəbbitingni kərsətküqisən.

²⁴ Qünki Sən Öz kulong atam Dawutka bərgən wədidə turdung; Sən Öz aqzing bilən eytkan səzünggə mana bügünkidək Öz kolong bilən əməl kilding.

²⁵ Əmdi hazır, i Israilning Hudasi Pərwərdigar, Öz kulong atam Dawutka: — «Əgər sening əwladliring öz yolliriqə səgək bolup sən Mening aldimda mangəqandək mangidiqan bolsa, sanga əwladindin Israilning təhtidə olturidiqan bir zat kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turəqsən.

■ ²⁶ Əmdi hazır, i Israilning Hudasi, Sən kulong Dawutka eytkan səzliring əməlgə axuruloqay, dəp ətünimən!

²⁷ Ləkin Huda Əzi rastla yər yüzidə makan kılamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini seni siqduralmioqan yərdə, mən yasioqan bu öy kandaqmu Sening makaning bolalisun?!

■ ²⁸ Ləkin i Pərwərdigar Hudayim, kulongning

■ **8:22** 2Tar. 6:12 ■ **8:25** 2Sam. 7:12, 16; 1Pad. 2:4; Zəb. 132:12 ■ **8:27** 2Tar. 2:5; Yəx. 66:1; Yər. 23:24; Ros. 7:49

duasi bilən iltijasioqa kulaq selip, kulungning bügün Sanga këtürgən nidasi wə tilikini angliqaysən; ²⁹ xuning bilən Öz kəzliringni keqəkündüz bu öygə, yəni Sən: «Mening namim u yərdə ayan bolsun» dəp eytkən jayoqa keqəkündüz tikkəysən; Öz kulungning u jayoqa qarap kילוan duasioqa kulaq saloqaysən. □ ■

³⁰ kulung wə həlking Israil bu jayoqa qarap dua kילוan qaoqda, ularning iltijisioqa kulaq selip, Öz makaning kילוan asmanlardin turup angliqaysən, angliqiningda ularni kəqürgəysən.

³¹ Əgər birsi öz koxnisioqa gunah kilsa wə xundaqla ixning rast-yaloqanlikini bekitix üçün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu öydiki kurbangahingning aldioqa kəlsə, □ ³² Sən kəsəmni asmanda turup anglap, amal kilip öz bəndiliring otturisida həküm qikarqaysən; gunahi bar adəmni gunahka tartip, öz yolini öz bexioqa yandurup, gunahsiz adəmni aqlap, öz adillikioqa qarap uningqa həkkinə bərgəysən.

³³ Öz həlking Israil Sening aldingda gunah kילוini üçün düxməndin yengilsə, Sanga kaytip bu öydə turup, namingni etirap kilip, Sanga

□ **8:29** «u jayoqa qarap kילוan duasioqa...» — yaki bolmisa: «u jay toqrisidiki duasi...». ■ **8:29** Qan. 12:11 □ **8:31**

«Əgər birsi öz koxnisioqa ... ixning rast-yaloqanlikini bekitix üçün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu öydiki kurbangahingning aldioqa kəlsə...» — bundaq kəsəm toqruluk «Qəl.» 5:11-31ni kəring. «Kəsəm bu öydiki kurbangahning aldioqa kəlsə...» — mumkinqiliki barki, Israilda muxundaq kəsəmlərni iqix üçün kurbangahning aldioqa kelix kerək əməs idi, pəkət: «Hudaning kurbangahi aldida kəsəm kilmənki...» degəndək sözlər eytiloan bolsa «kurbangah öz aldida turoqandək» hesablinatti.

dua bilən iltija qilsa, ³⁴ Sən asmanda anglap, Öz həlking Israilning gunahini kəqürüp, ularni Sən ata-bowiliriya təkdin qiloqan zeminoqa kayturup kəlgəysən.

³⁵ Ular Sanga gunah qiloqini üqün asman etilip yamoqur yaoqmaydioqan kiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayya qarap Sanga dua kilip namingni etirap kilip, Sening ularni kiyinqilikka saloqining tüpəylidin öz gunahidin yenip towa qilsa, ³⁶ Sən asmanda turup kulak selip, kulliringning wə həlking Israilning gunahini kəqürgəysən; qünki Sən ularya mengix kerək bolqan yahxi yolni əgitisən wə Öz həlkinggə miras kilip bərgən zeminning üstigə yamoqur yaoqdurisən!

³⁷ Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa, ya ziraətlər Dan almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər yaqi qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki xəhərlirining qowukliriya hujum kilip korxiwalsa, ya hərəkəndək apət ya kesəllik bolsa, ³⁸ Sening həlking bolqan Israildiki hərəkəndək kixi öz kənglidiki wabani bilip, ulardin hərəkəysi kixi kollirini bu əygə sunup, hərəkəndək dua yaqi iltija qiloqan bolsa, ³⁹ əmdi Sən turuwatqan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm qiloqaysən; Sən hər bir adəmning kəlbini bilgəqkə, amal kilip əzining yollirini əzigə yanduroqaysən (qünki Sənla, yaloquz Sənla həmmə insan balilirining kəlbirini bilgüqidursən); ⁴⁰ xundək kilip, ular Sən ata-bowilirimizya təkdin qiloqan zeminda olturup əmrining həmmə künliridə səndin qorkidioqan bolidu.

⁴¹ Өz həlking Israildin bolmioqan, Sening uluq naming tüpəylidin yirak-yiraklardin kəlgən musapir bolsa ⁴² (qünki ular Sening uluq naming, küdrətlik qolung wə sozoqan biliking toqrisida angliylaydu), — undaq birsi kelip bu öy tərəpkə qarap dua kilsa, ⁴³ Sən turuwatqan makaning bolqan asmanlarda uningqa kulak selip, u musapir Sanga nida kilip tiligining həmmisigə muwapik qilqaysən; xuning bilən yər yüzidiki barliq əllər namingni tonup yetip, Өz həlking Israildək Səndin korkidioqan bolup, mən yasioqan bu öyning Sening naming bilən ataloqinini bilidu.□

⁴⁴ Əgər Sening həlking Sening tapxurukung bilən düxmini bilən jəng kilixka qikkanda, Sən tallioqan bu xəhərgə, xundaqla mən namingqa atap yasioqan bu öy tərəpkə qarap Sən Pərwərdigarqa dua kilsa, ⁴⁵ Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioqa kulak selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən.

⁴⁶ Əgər ular sanga gunah sadir qilqan bolsa (qünki gunah qilmaydioqan heqkixi yoktur) Sən ularqa oqəzəplinip, ularni düxmənlirining qolioqa tapxuroqan bolsang, bular ularni yirak-yeqinoqa, əzlrining zeminoqa sürgün kilip elip barqan bolsa, ■ ⁴⁷ lekin ular sürgün qilinoqan yurtta əs-hoxini tepip towa kilip, əzi sürgün bolqan yurtta Sanga: — Biz gunah kilip,

□ **8:43 «bu öy Sening naming bilən atilidu»** — bu ibarə Hudaning ibadəthanisi toqruluk «bu öy Meningkidur» wə «bu öydə Mening kim ikənlidikim ayan qilinidu» degəndək ikki məqsitini kərsitidu. ■ **8:46** 2Tar. 6:36; Pənd. 20:9; Top. 7:20; 1Yuha. 1:8, 10

kəbihlikkə berilip Səndin yüz ərüp kəttuk, dəp yelinsa, ⁴⁸ — əgər ularni sürgün kılolan düxmənlirining zeminida pütün kəlbi wə pütün jenidin Sening təriringgə yenip, Sən ularning ata-bowilirioğa təkdim kılolan zeminioğa, Sən tallioğan xəhər tərəpkə wə mən namingoğa atap yasioğan bu øy tərəpkə yüzini kılıp, Sanga qarap dua kılsa, ⁴⁹ Sən turuwatқан makaning bololan asmanlarda turup ularning duasi wə iltijasini anglap ular üqün həküm qikirip, ⁵⁰ Öz həlkingning Sanga sadir kılolan gunahini, Sanga ətüzgən həmmə itaətsizliklerini kəqürüm kıləyəsən wə ularni sürgün kılolanlarıning aldida ularoğa rəhim tapkuzəyəsənki, xular ularoğa rəhim kılsun ⁵¹ (qünki ular Əzüng Misirdin, yəni təmür tawlıx peqidin qıkarəlan Öz həlking wə Öz mirasingdur); ⁵² Sening kəzliring Əz qulungning iltiasioğa wə Öz həlkingning iltiasioğa oquq boləy, ular hər ixta sanga nida kılıp tiliginidə ularoğa kulak saləyəsən; ⁵³ qünki Sən ata-bowilirimizni Misirdin qıkarəliningda Öz qulung Musa arkilik eytkiningdək, Sən həlkingni Əzünggə has mirasing bolsun dəp, yər yüzidiki həmmə əllər arisidin ularni ayrim elip talliding, i Rəb Pərwərdigar!».

⁵⁴ Sulayman Pərwərdigarəğa xu barlık dua wə iltijalirini kılıp boləanda, kollirini asmanəğa qarap kətürüp Pərwərdigarning qurbangahining aldida tizlinip turəlan yərdin qəpup, ⁵⁵ ərə turup Israilning barlık jamaitigə

■ **8:53** Mis. 19:5; Qan. 4:20; 7:6; 9:26, 29; 14:2

yukiri awazda bəht tiləp mundak dedi: —
⁵⁶ «Uning barlik wədə kıləqini boyiqə Öz həlki
 Israilə aram bərgən Pərwərdigar mubarəktur!
 U Öz kuli Musaning wasitisi bilən kıləqan həmmə
 mehribanə wədilərninğ heqbiri yərdə qalmidi! ■
⁵⁷ Pərwərdigar Hudayimiz ata-bowilirimiz
 bilən boləqandək biz bilən billə boləqay; U
 nə bizdin waz kəqmisan nə bizni taxlimisan;
⁵⁸ buning bilən U kəlbimizni Uning yollirida
 mengixka, Əzi ata-bowilirimizə buyruqan
 əmrlər, bəlgilimilər wə həkümlərnə tutuxka
 Əzigə mayil kıləqay; ⁵⁹ mening Pərwərdigarning
 aldida iltija kıləqan bu səzirim keqə-kündüz
 Pərwərdigar Hudayimizning yenida tursun;
 xuning bilən Öz kulung üqün toqra həküm
 kılıp, həlking Israil üqün toqra həküm kılıp,
 hər kündiki dərdigə yətkəysən; ⁶⁰ xuning bilən
 yər yüzidiki həmmə əllər Pərwərdigar Əzi
 Hudatur, Uningdin baxkisi heqkaysisi yoktur
 dəp bilgəy, ■ ⁶¹ xundakla bögün kıləqininglarəqə
 ohxax Uning bəlgilimiləridə mengixka wə
 əmrlirini tutuxka kəlbinqar Pərwərdigar
 Hudayimizəqə mukəmməl boləqay!».

Sulayman ibadəthanini Hudaəqə ataydu

⁶² Wə padixah pütün Israil bilən billə
 Pərwərdigarning aldida qurbanlıqlərnə kildi.
⁶³ Sulayman Pərwərdigarəqə inaklıq qurbanlıqı
 süpitidə yigirmə ikki ming kala wə bir yüz
 yigirmə ming koy qurbanlıq kildi. Padixah bilən
 barlıq Israillar xundak kılıp Pərwərdigarning

öyini uningõa beoqixlidi. ■ ⁶⁴ Xu küni padixah Pərwərdigarning öyining aldidiki høylisining otturisini ayrip muqəddəs kılıp, u yərdə köydürmə qurbanlıklar, axlık hədiyələri wə inaklık qurbanlıklarining yaqlirini sundi; qünki Pərwərdigarning aldidə turoqan mis qurbangah köydürmə qurbanlıklar, axlık hədiyələri wə inaklık qurbanlıklarining yaqlirini qobul kılıxka kiqik kəldi. ■ ⁶⁵ Xuning bilən u waqıtta Sulayman wə uning bilən bolqan pütün Israil, yəni Hamat rayoniõa kirix eoqizidin tartip Misir ekiniõiqə həmmə yərlərdin kəlgən zor bir jamaət Pərwərdigar Hudayimizning aldidə yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiqilik həyt ötküzdi. □ ⁶⁶ Səkkizinqi künidə u həlkni qayturdi; ular padixahning bəhtini tilidi; andin ular Pərwərdigarning Öz quli Dawutka wə həlki Israilõa qiloqan yaxilikliri üqün qəlbidə xad-huram bolup öz öy-qediririgə qaytip kətti.□

9

Pərwərdigar Sulaymanõa wədə həm agah

■ **8:63** 2Tar. 7:5-10 ■ **8:64** 2Tar. 7:7 □ **8:65** «Hamat rayoniõa kirix eoqizidin tartip...» — yaki «Libo-Hamattin tartip». «...jamaət Pərwərdigar Hudayimizning aldidə yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiqilik həyt ötküzdi» — «kəpilər həyti»ning bekitilgən waqti yəttə kün idi. Israillar muxu waqitka yənə yəttə kün qoxti. □ **8:66** «Səkkizinqi künidə» — demək, ikkinqi «yəttə kün»din keyinki kündə.

*beridu**2Tar. 7:11-22*

¹ Sulayman Pərwərdigarning öyi, padixah ordisi wə xundakla kuruxni arzu qiləan baxka kuruluxlarni kənglidikidək pütküzüp boləanda, ■ ² Pərwərdigar Sulaymanoqa Gibeonda kərüngəndək əmdi ikkinqi ketim uningoqa kəründi. ■

³ Pərwərdigar uningoqa mundak dedi: — «Sən Mening aldimda qiləan dua wə iltijayingni anglidim; Mening namim uningda əbədgiqə ayan kilinixi üqün, sən yasioan bu əyni Əzümgə mukəddəs kildim. Mening kəzlim wə kənglüm xu yərdə həmixə bolidu. ■ ⁴ Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangoşinidək, sənmu sanga buyruşininming həmmisiqə muwapik əməl kilix üqün, bəgilimilirim wə həkümlirimni tutup, pak kəngül wə durusluk bilən aldimda mangsang, ⁵ Mən əmdi atang Dawutka: «Israilning təhtidə sanga əwladıngdin olturuxka bir zat kəm bolmaydu» dəp wədə qilənimdək, Mən padixahlik təhtingni Israilning üstidə əbədgiqə məhkəm kilimən. ■ ⁶ Lekin özüng ya oşulliring Manga əgixixtin waz keqip Mən aldinglarda koyəan əmrlirim bilən bəgilimilirimni tutmay, bəlki baxka ilahlarıning kulluqioqa kirip ularəqa səjdə kilsanglar, ■ ⁷ xu qəoşda Mən Israilni ularəqa təkdım qiləan zeminidin üzüp qikirimən; wə Əz namimni kərsitixkə Əzümgə mukəddəs qiləan bu əyni nəzirimdin

■ **9:1** 2Tar. 7:11 ■ **9:2** 1Pad. 3:5 ■ **9:3** Qan. 12:11; 1Pad. 8:29 ■ **9:5** 2Sam. 7:12, 16; 1Pad. 6:12; 2:4; 1Tar. 22:10; Zəb. 89:28-29; 132:12 ■ **9:6** 2Sam. 7:14; Zəb. 89:30-32

taxlaymən wə Israil həmmə həlkələr arisida səz-qəqək wə tapa-təning obyektı bolidu; ■ 8 Bu öy gərqə hazır kerkəm kərünsimu, xu zamanda uningdin ötkənlərninğ həmmisi zor həyran kəlixip üxkirtip: «Pərwərdigar bu zeminoğa wə bu öygə nemixka xundak kildi?» dəp soraydu. □ ■

9 Kixilər: — Qünki *zemindiki həlkələr* öz ata-bowilirini Misir zeminidin qıkaroğan Pərwərdigar Hudasinı taxlap, əzlrini baxka ilahlaroğa baolap, ularoğa səjdə kilip qulluqida boləanliki üqün, Pərwərdigar bu pütkül külpətni ularning bexioğa qüxürüptu, dəp jawab beridu.

Taxki ixlar wə baxka quruluşlar

2Tar. 8:1-18

10 Xundak boldiki, yigirmə yil ötüp, Sulayman u ikki öyni, yəni Pərwərdigarning öyi bilən padixah öyini yasap boləandın keyin, ■

11 Turning padixahi Hiram Sulaymanoğa barliq tələpliri boyiqə kedir dərəhliri, arqa dərəhliri wə altun təminligini üqün Sulayman padixah uningə Galiliyə əlkisidin yigirmə xəhərnı bərdi.

12 Hiram Sulayman uningə bərgən xəhərlərnı kərüxkə Turdin qikip kəldi; lekin ular uningə heq yakmidi. 13 U: — Həy buradirim, sən muxu manga bərgining zadi kəndak xəhərlər?! — dedi. U ularnı «Kabulning yurtı» dəp atidi,

■ 9:7 Kan. 28:37; Yər. 7:15 □ 9:8 «bu öy gərqə hazır kerkəm kərünsimu,...» — baxka birhil tərjimisi (bəzi kona tekstlərgə əgixip): «bu öy bir harabə bolidu,...» ■ 9:8 Kan. 29:23; 2Tar. 7:21; Yər. 22:8 ■ 9:10 2Tar. 8:1

wə ular bügünki küngiqə xundak atilidu. □

14 Hiram bolsa padixahqa bir yüz yigirmə talant altun əwətkənidi. □

15 Sulayman padixah Pərwərdigarning öyini, öz öyini, Milloni, Yerusalemning sepilini, Həzorni, Məgiddoni wə Gəzər xəhərlirini yasax üqün həxarəqa tutқан ixligüqilərnin ixliri mundak: — □ 16 (Misirning padixahı Pirəwn qikiq Gəzərgə hujum kilip elip, uni otta keydürüp, xəhərdə turuwatқан Qanaaniylarni kirip, xəhərnı toy sowqisi süpitidə Sulaymanning hotuni boləqan öz kizioqa bərgənidi) 17 Sulayman Gəzər bilən təwənki Bəyt-Həronni bina kildi; 18 u Baalat bilən öz zeminidiki qəlgə jaylaxқан Tadmornimu yengidin yasidi, ■ 19 xundakla özigə has həmmə ambar xəhərlirini, «jəng hərvisi xəhərliri»ni, «atliklar xəhərliri»ni wə Yerusalemda, Liwanda wə əzi soraydioqan barlik zeminda halioqinini bina kildi.

20 Israillardin bolmioqan Amoriylar, Hittiylar, Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylardin *Israil* zeminida kəlip qaloqanlarning həmmisini bolsa, 21 Sulayman bularni, yəni Israillar pütünləy yokitalmioqan əllərnin qalduk əwladlirini qulluk həxarəqa tutti. Ular bügünki küngiqə

□ 9:13 «**Kabulning yurti**» — «kabul» degənnin mənisi bəlkim «qəklik» boluxi mumkin. Ibraniy tilida səznin ahangı «ərziməs»kə yeqin kelidu. □ 9:14 «**bir yüz yigirmə talant altun**» — bir talant (altun) bəlkim 27 kilogram idi. 120 talant 3240 kilogram; hazırkı pulda bolsa (2008-yili) 100 milyon dollar bolidu. □ 9:15 «**Millo**» — bəlkim Yerusalemdiki egizlikkə jaylaxқан bir kəl'ə yaki istihkam idi. ■ 9:18 2Tar. 8:6

xundak bolup keldi. □

22 Lekin Sulayman Israillardin heqkimni kul qilmay, balki ularni laxkar, hizmatkar, hekumdar-omeldar, harwa bilan atliklarning sardarliri kildi. ■ 23 Bulardin Sulaymanning ixlirini baxkuridioqan, yani ixliguqilarning ustigə koyuloqan qong nazarətqilər bəx yüz əllik idi.

24 Pirəwnning kizi Dawutning xəhiridin kəqüp Sulayman uning üqün yasioqan eydə olturoqinida, u Millo kəl'əsini yasidi.■

25 Sulayman Pərwərdigarəqa yasioqan qurbangahda yilda üq ketim köydürmə qurbanliklar bilən inaklik qurbanliklirini sunatti wə Pərwərdigarning aldidiki *huxbuygahta* huxbuy yakatti. Xu tərکیدə u ibadəthanining ixlirini pütküzdü.□

26 Sulayman padixah Ezion-Gəbərdə bir türküüm kemiləni yasidi. U yər bolsa Edom zeminida,

□ **9:21 Israillar pütünləy yokitalmioqan əllərnin g kalduk əwladliri...»** — bu ixlarning tarihi «Yəxua pəyoələmbər» degən qismida pütülgən. Təwrattiki «Yəxua»ni kəring. Muxu haxarqilar 13:5-16də hatiriləngənlərdin baxqa haxarqilar bolsa kerək idi. «**Ular (Kanaaniylar qatarliklar) bögünki küngiqə xundak bolup keldi**» — bu sez Israillar tehi öz wətinidə turoqan waqtida hatiriləngən, əlwəttə. ■ **9:22** Law. 25:39 ■ **9:24** 2Tar. 8:11 □ **9:25 «Xu tərکیدə u ibadəthanining ixlirini pütküzdü»** — bu jümlining mənisi bəlkim Sulayman həytləni muxu ibadəthanida ötkəzüxliri bilən hər bir baxqa «ibadət jayliri», bolupmu «yukiri jaylar»ning inawətsizlikini kərsətti. Demək, xu qəqdin baxlap Pərwərdigar qurbanliklarni kəbul kəloqan jay pəkət Yerusalemdeki ibadəthanila idi.

Kizil dengiz boyidiki Elatning yenida idi. □
 27 Hiram öz hizmətkarliri, yəni dengizqilikni obdan bilidioqan nəqqə kemiqiləni Sulayman-ning hizmətkarlirioqə qoxulup kemilərdə ixləxkə əwətti. 28 Ular Ofiroqə berip, u yərdin tət yüz yigirmə talant altunni elip kelip, Sulayman padixahqə apardi. □

10

Xebaning ayal padixahi Sulaymanni izdəp kelidu

2Tar. 9:1-12

1 Xebaning ayal padixahi bolsa Sulaymanning Pərwərdigarning nami bilən baqlinixlik boləqan dangq-xəhritini anglap, uni kiyin qigix-soallar bilən siniqili kəldi. 2 U huxbuy buyumlar, intayin tola altun wə yakut-gəhərlər artiloqan təgiləni elip, qong dəbdəbə bilən Yerusalemoqə kəldi. Sulaymanning kəxiqə kəlgəndə öz kəngligə pükəkən həmmə ix toqruluk uning bilən səzləxti. ■ 3 Sulayman uning həmmə sorioqanlirioqə jawab bərdi. Həqnemə padixahqə karangoqə əməs idi, bəlki həmmisidə uningə jawab bərdi.

4 Xebaning ayal padixahi Sulaymanning danaliquqə, yasioqan orda-sarayoqə,

□ **9:26 «Kizil dengiz boyidiki Elat»** — yaki «Kizil dengiz boyidiki Elat» (hazirki nami «Elat»). □ **9:28 «tət yüz yigirmə talant altun»** — bir talant (altun) bəlkim 27 kilogram idi. Undaqta 420 talant 11340 kilogram. ■ **10:2** 2Tar. 9:1; Mat. 12:42; Luqa 11:31

⁵ dastihandiki taamlarõqa, əməldarlarning qatar-qatar olturuxlirioqa, hizmətkarlrining qatar-qatar turuxlirioqa, ularning kiygən kiyimlrigə, uning saqiylirioqa wə uning Pərwərdigarning əyidə atap sunoqan köydürmə qurbanliklirioqa qarap, üni iqigə quxüp kətti. □

⁶ U padixahqa: — Mən öz yurtumda silining ixliri wə danalıkliri toqrisida anglioqan həwər rast ikən; ⁷ Əmma mən kelip öz kəzlim bilən kərmigüqə bu sözlərgə ixənmigənidim; wə mana, mən yeriminimu anglimioqan ikənmən; silining danalıkliri bilən bərikət-bayaxatlikliri mən anglioqan həwərdin ziyadə ikən. ⁸ Silining adəmliri nemidegən bəhtlik-hə! Həmixə silining aldilirida turup danalıklarini anglaydioqan bu hizmətkarlar nəkədər bəhtliktur! ⁹ Silidin səyüngən, silini Israilning təhtigə olturoquzoqan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Pərwərdigar Israiloqa mənggülük baqlioqan muhəbbiti üqün, U silini toqra həküm wə adalət sürgili padixah kildi, dedi.

¹⁰ U padixahqa bir yüz yigirmə talant altun, intayin kəp huxbuy buyumlar wə yakut-gəhərləni sowoqa kildi. Xebaning ayal padixahi Sulayman padixahqa sunoqan xunqə zor miqdardiki huxbuy buyumlar uningdin keyin heq kərüngən əməs ¹¹ (Hiramning Ofirdin altun əpkelidioqan kemilirimu Ofirdin yənə intayin zor

□ **10:5** «.. uning , yəni Xebaning ayal padixahning... üni iqigə quxüp kətti» — ibraniy tilida «uningda roh qalmidi». Demək, intayin həyran qaldi.

mikdardiki sändəl yaoııqı wə yaqut-gəhərlərnı elıp kəldı. ¹² Padıxah sändəl yaoııqıdın Pərwərdıgarning əyi üqün wə padıxahning ordısı üqün pələmpəy-salasunlar yasattı həm nəoımə-nawaqılar üqün qıltarlar wə sazları xuningdın yasattı. Xu waktın keyın xundaq zor mikdardiki esil sändəl yaoııqı bu waktıqıqə heq kəltürülmıdı ya kərülüp baqmıdı). ■

¹³ Sulayman padıxah Xebanın ayal padıxahıqə öz xahanə sahawıtıdın bərgəndın baxqa, ayal padıxahning kənglı tartқан həmmını — nemə sorısa, xunı bərdı; andın u hızmətkarlırı bılən yoloqə qıqıp öz yurtıqə qaytıp kəttı.

Sulaymanın baylıqlırı

2Tar:9:13-28

¹⁴ Sulaymanqə hər yılı kəltürülgən altunıng əzı altə yüz atmıx altə talant ıdı. □ ¹⁵ Bu kırımdın baxqa, tıjarətqılərdın, oqətqılərnıng sodıdın, barlıq Ərəbiyə padıxahlrıdın wə öz zeminıdiki əməldarlardıın həm altun kəltürüldı.

¹⁶ Sulayman padıxah ıkkı yüz qong sıparnı soqturdı wə hər sıparqə altə yüz xəkəl altun kəttı; □ ■ ¹⁷ xundaqla üq yüz qalkannı yapılaqlanoqan altundın yasıdı; hərбір qalkannı yasaxqa üq mına altun ıxlıtıldı; padıxah ularnı «Liwan orminı sarıyı»qə esıp qoydı. □ ■

■ **10:12** 2Tar. 9:11 □ **10:14** «**666 talant**» — 22 tonna.

□ **10:16** «**600 xəkəl**» — 600 xəkəl bəlkım 7 kilogramqə yeqın.

■ **10:16** 1Pad. 14:26 □ **10:17** «**üq mına altun**» — «mına» eoırlıq bırlıkı ıdı, hazırkı bırlıklərdə qanqə ıkenlıkı enıq əməs.

■ **10:17** 1Pad. 7:2

18 Padixah pil qixliridin qong bir tæhtni yasap, uni tawlanoqan altun bilæn kaplattı.

■ 19 Tæhtning altæ kæwætlik pælæmpiysi bar idi. Tæhtning bax yælænqüki yumilak bolup, orundukning ikki yenida tayanöuqisi bar idi, hærber tayanöuqning yenida birdin eræ turoqan xirning hækili bar idi. 20 Altæ kæwætlik pælæmpæyning üstidæ, ong wæ sol tæripidæ eræ turoqan on ikki xirning hækili bolup, hærber baskuqning ong-sol tæripidæ birdin bar idi; baxka heqkandak ældæ uningöa ohxax yasaloqini yok idi.

21 Sulayman padixahning barliq jam-piyaliliri altundin yasaloqan; «Liwan ormini sariyi»diki barliq qaqa-kuqilar tawlanoqan altundin yasaloqan; ularning heqkaysisi kümüxtin yasalmioqan; Sulaymanning künliridæ kümüx heqnemigæ ærzimæytti. 22 Qünki padixahka qaraxliq dengizda yüridioqan, Hiramning kemilirigæ qoxulup «Tarxix kemæ» ætritimu bar idi; «Tarxix kemæ æriti» üq yilda bir ketim kelip altun-kümüx, pil qixliri, maymunlar wæ tozlarni ækelætti. □

23 Sulayman padixah yær yüzidiki barliq padixahlardin bayliqta wæ danaliqta üstün idi. ■ 24 Huda Sulaymanning kængligæ saloqan danaliqni anglax üqün yær yüzidikilær hæmmisi uning bilæn didarlixix arzusi bilæn kelætti.

■ 10:18 2Tar. 9:17 □ 10:22 «Tarxix kemæ» —Bælkim Tarxix degæn portqa berip kelix sæpirigæ qidamliq bolöqan kemini kersitætti. «Tarxix» degæn isim Ispaniyæ, ximaliy Afrika yaki Britaniyæni yaki üqining hæmmisini kersitidu. Bæzi ilimler Somaliyæning (xærkiy Afrikaning) dengiz boyida tetingi bir Tarxixmu bolöqan, dæp qaraydu. ■ 10:23 1Pad. 3:12, 13

25 Kəlgənlərnin həmmisi öz sowaqitini elip kelətti; yəni kümux qaqa-kuqilar, altun qaqa-kuqilar, kiyim-keqəklər, dubuloqa-sawutlar, tetitkular, atlar wə keqirlarni elip kelətti. Ular hər yili bəlgilik miqdarda xundak qilatti. □

26 Wə Sulayman jəng hərwiliri wə atlik əskərlərnin yiqdi; uning bir ming tət yüz jəng hərwisi, on ikki ming atlik əskiri bar idi; u ularni «jəng hərwisi xəhərliri»gə wə əzi turuwatқан Yerusalemoqa orunlaxturdi.■

27 Padixah Yerusalemda kümuxni taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzləngliktiki üjmə dərəhligə ohxax nuroqun qildi.□ ■

28 Sulayman aləqan atlar Misirdin wə Kuwədin idi; padixahning tijarətgiliri ularni Kuwədin bekitilgən baqada alatti. □ ■ 29 Misirdin elip kəlgən bir jəng hərwisining baqasi altə yüz kümux tənggə, hər at bolsa yüz əllik tənggə idi; wə ular yənə Hittiylarning padixahliri həm Suriyə padixahliri üqünmu ohxax baqada elip

□ **10:25 «tetitkular»** — yaki «huxbuy buyumlar». **«Ular hər yili bəlgilik miqdarda xundak qilatti»** — yaki «yilmuyil ular xundak qilatti». ■ **10:26** 1Pad. 5:20; 2Tar. 1:14; 9:25

□ **10:27 «kedir dərəhlirini...»** — yaki «kedir yaqiqini...». Lekin bizninggə Sulayman kedir yaqiqini ixlitipla qalmaq, xu qiraylik dərəhlərdin Yerusalem ətrapioqa kəp tiktürdi («Top.» 2:5ni kəring). **«jənubiy tüzləngliktiki...»** — ibraniy tilida «Xəfəlahdiki...». «Xəfəlah» bu yərnin (tüzlənglikning) ismi.

■ **10:27** 2Tar. 1:15; 9:27 □ **10:28 «padixahning tijarətgiliri ularni Kuwədin bekitilgən baqada alatti»** —Bu jümlining baxqa birhil təjrimisi: «padixahning tijarətgiliri ularni karwanoqa qoxup alatti». «Kuwə» bolsa hazırki Türkiyəning jənubiy tərpidə. ■ **10:28** 2Tar. 1:16; 9:28

qikti. □ ■

11

*Sulayman көp ayallarni elip, ularning ez-
itkuluki bilən butpərəslikkə teyilip ketidu*

¹ Lekin Sulayman padixahning көngli Pirəwnning kızidin baxқа көp qətəllik ayallarqa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Hıttiy ayalliriqa qüxkənidi. □ ■

² Pərwərdigar əslidə muxu əllər toqruluk Israillarqa: «Ularning kızlirini izdəp barmanglar, wə ularni silərnəngkilərgə kirgüzmənglar; qünki ular көngülliringlarni qokum öz məbudliriqa azduridu» dəp agahlandıruqan. Biraq Sulaymanning көngli dəl xularqa baqlandı. ■ ³ Uning yəttə yüz ayali, yəni hanixi wə üq yüz keniziki bar idi; ayalliri uning көnglini azdurup buriwətkənidi.

⁴ Xundak boldiki, Sulayman yaxanoqanda, uning ayalliri uning көnglini baxқа ilahlarqa azdurup buruwətti; xuning üqün uning көngli atisi

□ **10:29 «bir jəng hərwisining bahasi altə yüz kümüx tənggə...»** — muxu ayəttiki «tənggə»ning kimmiti hazırıqə enik əməs. Əgər «xəkəl» bolsa 11.4 gramni kərsitidu. ■ **10:29** 2Tar. 1:17 □ **11:1 «Lekin Sulayman padixahning көngli Pirəwnning kızidin baxқа көp qətəllik ayallarqa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Hıttiy ayalliriqa qüxkənidi»** — bu babta hatiriləngən həmmə iqlar «Qanun Xərhi»diki əmrlərgə hilap. «Qan.» 17:16-20ni көrüng.

■ **11:1** Qan. 17:17 ■ **11:2** Mis. 34:16; Qan. 7:3

Dawutningkidək Pərwərdigar Hudasioğa mutlək sadik bolmidi.

⁵ Xunga Sulayman Zidoniylarning məbudi Ax-tarotni, Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkomni izdidi; ■ ⁶ Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kildi; u atisi Dawut Pərwərdigarğa əgəxkəndək izqillik bilən əgəxmidi.

⁷ Andin Sulayman Yerusalem aldidiki edirlikta Moabiylarning yirginqlik məbudi Kemox həm Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkom üqün bir «yukiri jay»ni yasidi; □ ■ ⁸ xuningdək özining məbudliriğa huxbuy yaqidioğan wə qurbanlik kilidioğan hər bir yat əllik ayali üqünmu u xundak kildi; ⁹⁻¹⁰ Xunga Pərwərdigar Sulaymandin rənjidi; gər qə U uningğa ikki kətim kərüngən bolsimu, xundakla uningğa dəl muxu ix toqruluk, yəni baxka ilahlarni izdiməslikini tapilioğan bolsimu, uning kəngli Israilning Hudasi Pərwərdigardin aynip kətti; u Pərwərdigarning tapilioqiniğa əməl kilmidi. ■ ¹¹ Xuning üqün Pərwərdigar Sulaymanğa mundak dedi: — «Sən xundak kiliwerip, Mening sanga buyruoğan əhdəm bilən bəlgilirimni tut-mioqining üqün, Mən jəzmən padixahlikni

■ **11:5** Hək. 2:13; 2Pad. 23:13 □ **11:7** «yirginqlik məbud Milkom» — «Milkom» ibraniy tilida muxu yərdə «Molək» dəp ipadilinidu. ■ **11:7** 2Pad. 23:13 ■ **11:9-10** 1Pad. 3:5; 9:2; 1Pad. 6:12

səndin yirtiwetip hizmətkaringoşa berimən. □ ■

¹² Ləkin atang Dawutning wəjidin sening öz künliringdə Mən xundak qılmaymən, bəlki oqlungning qolidin uni yirtiwetimən. ¹³ Ləkin pütün padixahlıqni uningdin yirtiwətməymən, bəlki qulum Dawutning wəjidin wə Əzüm tal-liqan Yerusalem üqün oqlungoşa bir kəbilini qaldurup qoyimən».

¹⁴ Əmma Pərwərdigar Sulaymanoşa bir düxmən, yəni Edomluk Hədadni qozqidi, u kixi Edomning padixahining nəslidin idi. ¹⁵⁻¹⁶ Əslidə Dawut Edom bilən *jəng qiloşan* waqıtta, qoxunning sərdari Yoab Edomning həmmə ərlirini yokatqanidi (qünki Edomdiki həmmə ərlərnı yokatquqə, Yoab bilən barlıq Israillar u yərdə altə ay turqanidi); u öltürüglənlərnı kəmgili qıqqanda □ ■ ¹⁷ Hədad atisining birnəqqə Edomiy hizmətqiliri bilən Misiroşa keqip kətkənidi. Hədad u qaşda kişik bala idi. ¹⁸ Ular Midiyan zeminidin qikiş Paranoşa kəldi. Ular Parandin birnəqqə adəmnı elip əzlrigə qoxup Misiroşa, yəni Misirning padixahı Pirəwnning kexioşa kəldi. Pirəwn uningoşa bir əy təksim kiliş, ozuk-tülükmu təminlidi həmdə bir parqə yərnımu uningoşa təkdım

□ **11:11 «Mən jəzmən padixahlıqni səndin yirtiwetip hizmətkaringoşa berimən»** — «yirtiwetip ... berimən» — demək, Pərwərdigar padixahlıqni Sulaymandin zorawanlıq bilən tartiwelip uning qol astidiki birsigə bərməkqi. 28-33-ayətnı kəring. ■ **11:11** 1Pad. 12:15 □ **11:15-16 «Dawut**

öltürüglənlərnı kəmgili qıqqanda...» — öz adəmlirini kümüx üqün, demək. Bu səzgə qarışanda Yoabning Edomlarnı xundak öltürüxi kışas məksitidə idi. ■ **11:15-16** 2Sam. 8:14; 1Tar. 18:12, 13

kildi. ¹⁹ Hədad Pirəwnning nəziridə kəp iltipət tapqan bolup, u öz hotunining singlisini, yəni Tahpənəs hanixning singlisini uningəyə hotun kəlip bərdi. ²⁰ Tahpənəsning singlisi uningəyə bir oqul, Genubatni tuqup bərdi. Tahpənəs Pirəwnning ordısında uni əzi qong kildi. Andin Genubat Pirəwnning ailisi, yəni Pirəwnning oqulliri arisida turdi.□

²¹ Hədad Misirda: «Dawut ata-bowilirining arisida uhlap qaldı» wə «Qoxunning sərdari Yoabmu əldi» dəp angliqanda Pirəwngə: — Mening öz yurtuməyə beriximəyə ijasət kəloqayla, dedi.

²² Pirəwn uningəyə: — Sening öz yurtuməyə baray degining nemə degining, mening kəximda sanga nemə kəmlək kəlidu? — dedi. U jawabən: — Həq nərsə kəm əməs, əmma nemila bolmisun meni kətkili kəyoqayla, dedi.

²³ Huda Sulaymanəyə yənə bir duxminini kəzoqidi; u bolsa oqjisi, yəni Zobaħning padixahı Hədad'ezərning yenidin kəqip kətkən Eliadaning oqli Rəzon idi. ■ ²⁴ Dawut Zobaħliklarni kətl kəloqanda Rəzon ulardin bir top adəmni əzigə toqlap ularning sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməxkqə berip u yərdə turup, Dəməxk üstidin həküm sürdi.

□ **11:20 «Tahpənəs Pirəwnning ordısında uni əzi qong kildi»** — yaki «Tahpənəs Pirəwnning ordısında uni əzi əmqəktin ayridi».

■ **11:23** 2Sam. 8:3; 10:18

□ ■ 25 Xuning bilən Hadad Israiloşa awariqilik tuoqduroqandın baxqa, Rəzon Sulaymanning barlık künliridə Israilning düxmini idi; u Israilni oşq kərəttili, əzi Suriyə üstidə padixah idi.

26 Sulaymanning Yəroboam degən bir hizmətkari bar idi. U Zərədahdin kəlgən Əfraimiy Nibatning oşqlı bolup, anisi Zərual ismlik bir tul ayal idi. Yəroboammu padixahqa qarxi qıktı. □ ■ 27 Uning padixahqa qarxi qıxıxtiki səwəbi mundak idi: Sulayman Millo kəl'əsini yasioşanda, atisi Dawutning xəhiridiki sepilning bir bəsükini yasawatattı;

28 Yəroboam kawul kəysər yigit idi; Sulayman yigitning ixqan wə qakқан ikənlikini kərüp, uni Yüsüpning jəmätigə buyruloşan ixning üstigə koydi. 29 Xu künlərdə Yəroboam Yerusalemdin qıkiwatqanda, uni izdəwatқан Xiloşluk Ahiyah pəyoşəmbər uni yolda uqrattı. Ahiyah yipyengi bir tonni kiywaloşanidi. İkkisi dalada yaloşuz qaloşanda 30 Ahiyah üstidiki tonni koloşqa elip, uni yirtip on ikki parqə kilip 31 Yəroboamoşa mundak dedi: — «Özünggə on parqini aloşin; qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, padixahlıqni Sulaymanning qolidin yirtiwetip on kəbilini sanga berimən.

□ 11:24 «Dawut Zobaşlıqlarni kətl kiləşanda Rəzon ulardin bir top adəşni əzigə toplaş ularning sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməşkkə berip...» — baxqa birhil tərjimisi: «Rəzon bir top adəşni əzigə koşup ularning sərdari boldi. Dawut ularni oltürməşqə boləşanda, ular Dəməşkkə berip...». ■ 11:24 2Sam. 8:3 □ 11:26 «Əfraimiy Nibat» — muxu ayəttə «Əfraimiy» ibraniy tilida «Əfratlık» degən söz bilən ipadilinidu. ■ 11:26 2Tar. 13:6

■ 32 Birak̄ Kulum Dawutning wəjidin wə Yerusalem, yəni Israilning həmmə kəbiliridin tallioqan xəhər üqün bir kəbilə uningə qalidu. 33 — Qünki ular Meni taxlap Zidoniylarning ayal məbudi Axtarotka, Moabiylarning məbudi Kemoxka wə Ammoniylarning məbudi Milkomoqa səjdə kilip, uning atisi Dawutning kilinoşinidək qilmay, Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimgə əməl qilmay, nəzirimdə durus boləqanni qilmidi, Mening yollirimda mangmidi; 34 lekin pütkül padixahlikni uning qolidin tartiwalmaymən; qünki Mən tallioqan, Öz əmrlirim wə bəlgilimilirimni tutkan kulum Dawutni dəp, uning əmrining barlik künliridə uni həküm sürgüqi kilip qaldurimən. 35 Əmma padixahlikni uning oqlining qolidin tartip elip, sanga berimən, yəni on kəbilini berimən. 36 Lekin Mening namimning xu yərdə boluxioqa Özüm tallioqan xəhər Yerusalemda, Mening aldimda kulum Dawut üqün həmixə yoruk bir qiraq bolsun dəp, uning oqlioqa bir kəbilini berəy. □ ■ 37 Mən seni tallap, seni barlik halioqan yərlər üstidə həküm sürgüzimən, sən Israiloqa padixah bolisən. 38 Wə xundak boliduki, əgər sən həmmə buyruoqlirimni

■ 11:31 1Sam. 15:28 □ 11:36 «**Mening aldimda kulum Dawut üqün yoruk bir qiraq bolsun**» — bu kəqmə mənilik sez bolup, Dawutning handanini kərsitidu; handanning məwjut boləqanliqi (1) Dawutning Hudaqə sadik boləqanliqioqa guwahlik beridioqan «qiraq» bolidu; (2) Hudaning Dawutka, sən arkilik pütkül dunyani soraydioqan Məsih tuşulidu, dəp bərgən wədisidə turidioqanliqioqa guwahlik beridioqan «qiraq» bolidu.

■ 11:36 1Pad. 15:4; Zəb. 132:17-18; Pənd. 13:4

anglap, Mening yollirimda mengip, nəzirimdə durus bolqanni kilip, qulum Dawut qilqandək Mening bəlgilirim bilən əmrlirimni tutsang, əmdi Mən sən bilən billə bolimən wə Dawutqa bir jəmət tikliginimdək, sangimu mustəhkəm bir jəmət tikləymən wə Israilni sanga təkdım qilimən. □ ³⁹ Dawutning nəslini xu ixlar tūpəylidin harlap pəs qilimən, lekin mənggülük əməs»».

⁴⁰ Xuning üqün Sulayman Yəroboamni əltürüxkə pürsət izdəytti. Lekin Yəroboam keçip Misirning padixahi Xixakning kexioqa bardi; Sulayman əlgüqə u Misirda turdi.

⁴¹ Sulaymanning baxka ixliri, uning həmmə qilqan əməlliri wə uning danaliki bolsa «Sulaymanning Əməlliri» degən kitabqa pütülgən əməsmidi? □ ■ ⁴² Sulaymanning Yerusalemda Israilning üstidə həküm sürgən waqti kirik yil boldi. ■ ⁴³ Sulayman ata-bowilirining arisida uhlidi wə atisi Dawutning xəhiridə dəpnə qilindi. Andin oqli Rəhoboam ornida padixah boldi.

12

Rəhoboam padixahlıqıdın məhrum bolıdu
2Tar. 10:1-19; 11:1-4

□ **11:38** «**Dawutqa bir jəmət tikliginimdək...**» — ıbraniy tilida «Dawutqa bir öy tikliginimdək...». □ **11:41** «**«Sulaymanning Əməlliri» degən kitab**» — bu kitabtin hazır həwirimiz yok, ■ **11:41** 2Tar. 9:29-31 ■ **11:42** 2Tar. 9:30

¹ Rəhoboam Xəkəmgə bardı; qünki pütkül Israil uni padixah tikligili Xəkəmgə kəlgənidi.

■ ² Nibatning oqli Yəroboam xu ixni angliqanda, xundak boldiki, u tehi Misirda idi (qünki Yəroboam Sulayman padixahtin keqip Misirda turuwatatti). ■ ³ Əmdi ular adəm əwətip uni qakirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül Israil jamaiti kelip Rəhoboamoğa səz kilip: ⁴ — Silining atiliri boynimizoğa saloğan boyunturuqini eqiir kildi. Sili əmdi atilirining bizgə koyoğan kattik tələpliri bilən eqiir boyunturuqini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə bolimiz, deyixti.■

⁵ U ularoğa: — Həzirqə qaytip üq kündin keyin andin keximoğa yənə kelinglar, dedi. Xuning bilən həlk tarilip kətti.

⁶ Rəhoboam padixah öz atisi Sulayman həyat waktida uning hizmitidə turoğan moysipitlardin məslihət sorap: — Bu həlkkə beridioğan jawabim toqrisida nemə məslihət kərsitisilər? — dedi.

⁷ Ular uningoğa: — Əgər sili razilik bilən bügün bu həlkning hizmitidə bolimən desilə, (wə dərwəqə ularning hizmitidə bolsila) ularoğa yaxxi səzlər bilən jawab kilsila, ular silining barlik künliridə hizmətliridə bolidu, dedi.

⁸ Lekin u moysipitlarning kərsətkən məslihətini qayrip koyup, əzi bilən qong boloğan, aldida hizmitidə boluwatқан yaxlardin məslihət sorap ⁹ ularoğa: — Manga «Silining atiliri bizgə saloğan boyunturuqni yeniklətkəyla» dəp tiligən

bu həlkkə jawab beriximiz to ruluk k ndak məslihət berisil r? — dedi.

¹⁰ Uning bilən qong bololan bu yaxlar uningoa: — «Silining atiliri boyunturukimizni eo ir kildi,  mdi sili uni bizg  yenik kiloyayla» d p eytkan bu həlkkə s z kilip: — «Mening qimqilak barmikim atamning belidin tomraktur. ¹¹ Atam silerg  eo ir boyunturukni salolan, lekin mən boyunturukunglarni tehimu eo ir kilimən. Atam silerg  kamqilar bilən t nbi -t rbiy  bərgən bolsa, mən silerg  «qayanlik kamqilar» bilən t nbi  berimən», degayla, — dedi. □

¹² Rəhoboam padixah ularoa: « q k ndin keyin andin k ximoa yənə kelinglar» deginid k, Yəroboam w  barlik h lk  qinqi k ni uning k xioqa k ldi.

¹³ Padixah moysipitlarning uningoa bərgən m slih tini taxlap, həlkkə kattiklik bilən jawab b rdi. ¹⁴ U yaxlarning m slih ti boyiqə ularoa: — Atam silerg  eo ir boyunturukni salolan, lekin mən boyunturukunglarni tehimu eo ir kilimən. Atam silerg  kamqilar bilən t nbi -t rbiy  bərgən bolsa mən silerg  «qayanlik kamqilar» bilən t nbi -t rbiy  berimən, dedi.

¹⁵ Xuning bilən padixah həlkning s zini anglimidi. Bu ix P rw rdigar t ripidin bololan; q nki buning bilən P rw rdigarning Xilohluk Ahiyahning wasitid  Nibatning ooqli Y roboamoqa eytkan s zi əməlgə axurulidolan

□ **12:11 «qayanlik kamqilar»** — yaki bolmisa «qayanlar» deg nning nem  ik nliki h zir məlum  m s, h q bolmioqanda padixahning intayin kattik muamilisini kərsitidu.

boldi.■

¹⁶ Pütkül Israil padixahning ularning sözigə kulaq salmioqinini körgəndə həlk padixahqa jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning oqlida bizning heq mirasimiz yoktur! Öz öy-qedirliringlaroqa kaytinglar, i Israil! I Dawut, sən öz jəmətinggila igə bol, — dedi. Xuning bilən Israillar öz öy-qedirlirioqa kaytip ketixti.□ ■

¹⁷ Əmma Yəhuda xəhərliridə olturoqan Israillarqa bolsa, Yəroboam ularning üstigə həküm sürdi. □ ¹⁸ Rəhoboam padixah baj-alwan begi Adoramni Israillarqa əwətti, lekin pütkül Israil uni qalma-kesək kilip öltürdi. U qaoqda Rəhoboam padixah aldirap, özining jəng hərwisioqa qikip, Yerusalemoqa tikiwətti.■

¹⁹ Xu təriqidə Israil Dawutning jəmətidin yüz örüp, bügüngə kədər uningoqa qarxi qikip kəldi. □ ■ ²⁰ Israilning həmmisi Yəroboamning yenip kəlgənlikini angliqanda, adəm əwətip uni həlkning jamaitigə qakirdi. Ular uni pütkül Israilning üstigə rəsmiy padixah kildi. Yəhuda qəbilisidin baxqa heqkim Dawutning jəmətigə əgəxmidi.

■ **12:15** 1Pad. 11:11, 31 □ **12:16** «...Israillar öz öy-qedirlirioqa kaytip ketixti» — ibraniy tilida «Israillar öz qedirlirioqa kaytip ketixti». ■ **12:16** 2Sam. 20:1

□ **12:17** «Yəhuda xəhərliridə olturoqan Israillar» — bu larning kəpinqisi Yəhuda wə Binyamin qəbililiridin boləqan.

■ **12:18** 1Pad. 4:6; 5:14 □ **12:19** «Xu təriqidə Israil Dawutning jəmətidin yüz örüp, ... uningoqa qarxi qikip kəldi» — bu tarihta muxu yərdin baxlap «Israil» degən söz adəttə «ximaliy padixahlik», yəni «on qəbilə»ni kərsitidu. ■ **12:19** 2Pad. 17:21

21 Rəhoboam Yerusalemoğa kaytip kelip, Israilning jəməti bilən jəng kəlip, padixahlıknı Sulaymanning oqlı boləan əzigə kayturup əkilix üçün Yəhudaning pütkül jəmətidin wə Binyamin kəbilisidin bir yüz səksən ming hillanəan jənggiwar əskərnı toplıdı.■

22 Lekin Hudaning səzi Hudaning adımı Xəmayoğa kelip: —■

23 «Yəhudaning padixahı, Sulaymanning oqlı Rəhoboamoğa, pütün Yəhuda bilən Binyamining jəmətiğə wə həlkning qaləanliriəa səz kəlip: — 24 «Pərwərdigar mundaq dəydu: — Hujuməa qıkmanglar, kərindaxliringlar Israil-lar bilən jəng kilmanglar; hərbinglar öz öyünglərəa kaytip ketinglar; qünki bu ix Məndındur», degin» — deyildi.

Ular Pərwərdigarning səziğə kulak saldı. Pərwərdigarning səzi boyiqə ular öylirigə kaytip kətti.

Kanaan (Pələstin) zemini — «Padixahlar»ning dāvri

«Israil» wə «Yəhuda» degən ikki padixahlik (bir-biridin bəlüngən)

Yəroboam altun mozaylarni yasaydu

²⁵ Yəroboam bolsa Əfraim taqligidiki Xəqəm xəhirini yasap xu yərdə turdi; keyin u yərdin qikip Pənuəlni yasidi. ■ ²⁶ Rəhoboam kənglidə öz-əzigə: — Əmdi padixahlik Dawutning jəmətigə yenixi mumkin. ²⁷ Əgər bu həlk Pərwərdigarning öyidə qurbanlik kixixqa Yerusalemoqa qixsa, bu həlkning kəlbi öz oqjisi, yəni Yəhuda padixahi Rəhoboamoqa yənə mayil bolidu, andin ular meni ɵltüröp yənə Yəhuda padixahi Rəhoboamning tərripigə yanarmikin, dedi. ²⁸ Padixah məslihət sorap, altundin ikki mozay həykilini yasitip həlkqə: — Yerusalemoqa qixix silərgə eoir kelidu. I Israil, mana silərnı Misir zeminidin qıkarəqan ilahlar! — dedi. ■

²⁹ Birini u Bəyt-Əldə, yənə birini Danda turoquzup koydi. ³⁰ Bu ix gunahqa səwəb boldi, qünki həlk mozaylirining birining aldida bax uroqili hətta Danəiqə baratti.

³¹ U həm «egiz jaylar»da *ibadət* əylirini yasidi wə həm Lawiydin bolmioqan adəmlərnı kahın kılıp təyinləp koydi. □ ■

³² Yəroboam yənə səkkizinqi ayning on bəxinqi künini huddi Yəhudaning zeminidiki həytkə ohxax bir həyt kılıp bekitti. U əzi kurbangah üstigə qurbanlik kılqili qıkti. Xundak kılıp u Bəyt-Əldə əzi ətküzgən mozay məbudlirigə qurbanlik ətküzdi. U yənə Bəyt-Əldə salduroqan xu «egiz jaylar» üqün kahınlarnı təyinlidi.

■ **12:25** Mis. 32:30 ■ **12:28** Mis. 32:8; 2Pad. 17:16 □ **12:31** «u həm ... *ibadət əylirini yasidi*» — yaki «u həm ibadət əyini yasidi». Əmma 32-ayətnı kəring. ■ **12:31** Qəl. 3:10; 1Pad. 13:33; 2Pad. 17:32; 2Tar. 11:15

□ 33 U Bəyt-Əldə yasıoan qurbangah üstigə səkkizinçi aynıng on bəxinçi küni (bu ay-künni u öz məyliqə tallıoanidi) qurbanlıqlarni sunuxka qıkti; xu tərıkiđə u Israillaroqa bir həyt yaratti; u əzi qurbangah üstigə qurbanlıqlarni sundi wə huxbuy yaqti. □

13

Namsiz bir pəyoqəmbər Bəyt-əl toqruluk bəxarət beridu

¹ Wə mana, Pərwərdigarning buyruki bilən Hudaning bir adimi Yəhudadin qikip Bəyt-Əlgə kəldi; xu pəyttə Yəroboam huxbuy yekixka qurbangahning yenida turatti; ² xu adəm qurbangahqə qarap Pərwərdigarning əmri bilən qakirip: — I qurbangah, i qurbangah! Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana Dawutning jəmətidə Yosiya isimlik bir oqul tuqulidu. U bolsa sening üstüngdə huxbuy yaqkan «yukiri jaylar»diki kaşinlarni soyup qurbanlıq kılıdu; xundakla sening üstüngdə adəm səngəkliri keydürülidu! — dedi. □ ■

□ **12:32 «Yəhudaning zeminidiki həyt»** — muxu yərdə «həyt» yəttinçi aynıng on bəxinçi küniđə etküzülgən «orma həyti» yaki «kəpilər həyti» idi. □ **12:33 «Yəroboam əzi qurbangah üstigə qurbanlıqlarni sundi wə huxbuy yaqti»** —

muxundak ixlarni pəkət Lawiy kəbilisi, Һarunning jəmətidin bolıoanlar, yəni həkikiy kaşinlar kılıxka bolatti, əlwəttə.

□ **13:2 «sening üstüngdə adəm səngəkliri keydürülidu»** — muxu hərikət bu qurbangahni «napak» yaki «Һaram» kiliwətkən bolatti. ■ **13:2** 2Pad. 23:15-20

³ U küni u bir bexarətlik alamətni jakarlap: Pərwərdigarning muxu sözini ispatlaydioqan alamət xu boliduki: — Mana, qurbangah yerilip, üstidiki küllər təkülüp ketidu, — dedi.

⁴ Wə xundaq boldiki, Yəroboam padixah Hudaning adimining Bəyt-Əldiki qurbangahqa qarap jakarliqan sözini angliqanda, u qurbangahda turup qolini sozup: — Uni tutunglar, dedi. Lekin uningqa karitip sozoqan qoli xuning bilən xu peti kurup kətti, uni əzigə yənə yioqalmidi.

⁵ Andin Hudaning adimi Pərwərdigarning səzi bilən eytkan məjizilik alamət yüz berip, qurbangah həm yerilip üstidiki küllər təkülüp kətti.

⁶ Padixah Hudaning adimidin: — Pərwərdigar Hudayingdin mening həkkimdə ötüngəysənki, qolumni əsligə kəltürgəy, dəp yalwurdi. Hudaning adimi pərwərdigarning iltipatini ötüniginidə, padixahning qoli yənə əzigə yioqilip əsligə kəltürüldi.■

⁷ Padixah Hudaning adimigə: — Mening bilən öyümgə berip özüngni qutlanduroqin, mən sanga in'am berəy, dedi.

⁸ Lekin Hudaning adimi padixahqa jawab berip: — Sən manga ordangning yerimini bərsəngmu, sening bilən barmaymən yaki bu yərdə nan yəp su iqməymən. ■ ⁹ Qünki Pərwərdigar Əz sözini yətküzüp manga buyrup: «Sən nə nan yemə nə su iqmə, baroqan yolung bilən qaytip kəlmə» degən, dedi.

¹⁰ Xuning bilən u Bəyt-Əlgə kəlgən yol bilən

■ 13:6 Mis. 8:4; 9:28; 10:17; Qel. 21:7; Ros. 8:24 ■ 13:8 Qel. 22:18

əməs, bəlkı baxka bir yol bilən kaytip kətti.

¹¹ Ləkin Bəyt-Əldə yaxanoan bir pəyoəmbər turatti. Uning oqulliri kelip Hudaning adimining u küni Bəyt-Əldə kılolan barlık əməllirini uningoa dəp bərdi, xundakla uning padixahka kılolan səzlrinimu atisioə eytip bərdi.

¹² Atisi ulardin, u kaysi yol bilən kətti, dəp soridi; qünki oqulliri Yəhudadin kəlgən Hudaning adimining kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi.□

¹³ U oqullirioə: — Manga exəkni tokup beringlar, dəp tapilidi. Ular uningoa exəkni tokup bərgəndə u uningoa minip ¹⁴ Hudaning adimining kəynidin koqlap kətti. U uni bir dub dərihining astida olturoan yeridin tepip uningdin: — Yəhudadin kəlgən Hudaning adimi sənmu? — dəp soridi. U: — Mən xu, dəp jawab bərdi.

¹⁵ U uningoa: — Mening bilən əyümgə berip nan yegin, dedi.□

¹⁶ U jawabən: — Mən nə sening bilən kaytalmaymən, nə seningkigə kirəlməymən; mən nə bu yərdə sening bilən nan yəp su iqəlməymən; ¹⁷ qünki Pərwərdigar öz səzi bilən manga tapilar: «U yərdə nan yemə, su iqmigin; baroan yolung bilən kaytip kəlmigin» degən, dedi.

¹⁸ *Keri pəyoəmbər* uningoa: — Mən həm səndək bir pəyoəmbərdurmən; wə bir pərixte

□ **13:12 «...qünki oqulliri ... kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi»** — yaki, «andin oqulliri ... kaysi yol bilən kətkinini uningoa kərsətti». □ **13:15 «əyümgə berip nan yegin»** — «nan yegin» uyoyurlarning «qay iqing» deginidək, «tamak yegin» degən mənidə.

Pərwərdigarning səzini manga yətküzüp: — «Uningoʻa nan yegürüp, su iqküzgili özüng bilən öyünggə yandurup kəl» dedi, dəp eytti. Lekin u xuni dəp uningoʻa yaloʻan eytiwatatti.■

¹⁹ Xuning bilən *Hudaning adimi* uning bilən yenip öydə nan yəp su iqti. ²⁰ Lekin ular dastihanda olturoʻinida, Pərwərdigarning səzi uni yandurup əkəlgən kəri pəyoʻəmbərgə kəlidi.

²¹ U Yəhudadin kəlgən Hudaning adimini qakirip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sən Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kilip, Pərwərdigar Hudayingning buyruoʻan əmrini tutmay, ²² bəlki yenip, U sanga: — Nan yemə, su iqmə, dəp mən'i kəloʻan yərdə nan yəp su iqkining tüpəylidin, jəsiting ata-bowiliringning kəbrisidə kəməlməydu», dəp tovlidi.

²³ Wə xundak boldiki, Hudaning adimi nan yəp su iqip bololoʻanda, uningoʻa, yəni əzi yandurup əkəlgən pəyoʻəmbərgə exəkni tokup bərđi. ²⁴ U yoloʻa qikti. Ketiwatqinida, yolda uningoʻa bir xir uqrap, uni əltürüwətti. Xuning bilən uning əlüki yolda taxlinip kəlidi, exiki bolsa uning yenida turatti; xirmu jəsətning yenida turatti.■

²⁵ Mana birnəqqə adəm ətüp ketiwetip, yolda taxlinip qaloʻan jəsət bilən jəsətning yenida turoʻan xirni kərđi; ular kəri pəyoʻəmbər turoʻan xəhərgə kelip u yərdə xu həwərnəni yətküzdi. ²⁶ Uni yoldin yanduroʻan pəyoʻəmbər buni anglap: — U dəl Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kəloʻan Hudaning adimidur. Xunga Pərwərdigar uni xiroʻa tapxurđi; Pərwərdigar

uningoʻa qiloʻan soʻzi boyiqʻo xir uni titma-titma kilip olturdi, dedi.

²⁷ U oʻqullirioʻa: — Manga exəkni tokup beringlar, dedi; ular uni tokup bardi.

²⁸ U yolda taxlaklik jəsət bilən jəsətning yenida turoʻan exək wə xirni tapti. Xir bolsa nə jəsətni yemigənidi nə exəknu mu talimioʻanidi.

²⁹ Pəyoʻəmbər Hudaning adimining jəsitini elip exəkkə artip yandi. Keri pəyoʻəmbər uning üqün matəm tutup uni dəpnə qilʻoʻili xəhərgə kirdi. ³⁰ U jəsətni öz kəbristanlikida koydi. Ular uning üqün matəm tutup: — Ah buradirim! — dəp pəryad kəturdi.

³¹ Uni dəpnə qilʻoʻandin keyin u öz oʻqullirioʻa: — Mən elgəndə meni Hudaning adimi dəpnə kilinoʻan gərgə dəpnə kilinglar; mening səngəklirimni uning səngəklirining yenida koyunglar; ³² qünki u Pərwərdigarning buyruki bilən Bəyt-Əldiki kurbangahka kariʻoʻan wə Samariyədiki xəhərləning «yukiri jay»liridiki *ibadət* öylirigə kariʻoʻan, uning jar qilʻoʻan soʻzi əməlgə axurulmay qalmaydu, — dedi. □ ■

³³ Lekin Yəroboam bu wəkədin keyinmu öz rəzil yolidin yanmay, bəlki «yukiri jaylar»oʻa hərhil həlktin kahinlarni təyinlidi; kim halisa, u xuni «mukəddəs kilip» *kahinlik mənsipigə* beoʻixlaytti; xuning bilən ular «yukiri jaylar»da

□ **13:32** «**qünki pəyoʻəmbər** Pərwərdigarning buyruki bilən ... jar qilʻoʻan soʻzi əməlgə axurulmay qalmaydu, — dedi» — bu sirlik wəkə üstidə «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz. ■ **13:32** 2Pad. 23:16

qurbanlik qilixqa kahin bolatti. □ ■ 34 Xu ix tüpəylidin Yəroboam jəmətining həsabiya gunah bolup, ularning yər yüzidin üzüp elinip həlak boluxiya səwəb boldi.

14

Huda yənə Yəroboamni agahlanduridu

¹ U waqıtta Yəroboamning oqlı Abiyah kesəl bolup qaldı. ² Yəroboam ayaliya: — Ornungdin qopup, heqkim sening Yəroboamning ayali ikənlikingni tonumiyudək qilip öz kiyapitingni özgertip, Xilohka barəin. Mana manga: «Bu həlkning üstidə padixah bolisən» dəp eytkan Ahiyah pəyoqəmbər u yərdə olturidu. ■

³ Qolungoya on nan, birnəqqə poxkal, bir kuta həsəlni elip uning kexiya barəin. U yigitimizning nemə bolidiyənlikini sanga dəp beridu, dedi.

⁴ Yəroboamning ayali xundak qilip, Xilohka berip Ahiyahning əyigə kəldi. Ahiyahning kəzliri kəriliktin kor bolup kərəlməytti.

⁵ Lekin Pərwərdigar Ahiyahka: — Mana, Yəroboamning ayali öz oqlı toqrisida səndin sorioyli kelidu, qünki u kesəldur. Uningoya mundak-mundak degin; qünki u kəlgəndə

□ **13:33** «...u xuni «mukəddəs qilip» kahinlik mənsipigə beoixlaytti» — muxu yərdə «mukəddəs qilip» (kahinlik mənsipigə beoixlax») intayin kinayilik gəp. Hudaoya kahin bolux üqün «mukəddəs qilip Hudaoya atilixi» kerək idi. Lekin muxu yərdə muxu «kahinlar» butlaroya atilidu. ■ **13:33** 1Pad. 12:31, 32 ■ **14:2** 1Pad. 11:31

baxka qiyapətkə kiriwaloqan bolidu, dəp eytkanidi.

⁶ U ixiktin kirkəndə Ahiyah ayaq tiwixini anglap mundak dedi: — «Həy, Yəroboamning ayali, kirgin; nemixka baxka qiyapətkə kiriwalding? Sanga bir xum həwərnı berix manga buyruldi.

□ ⁷ Berip Yəroboamqa mundak degin: — «İsrailning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən seni həlkning arisidin elip kətürüp, öz həlkim İsrailqa həkümran kilip ■

⁸ Padixahlikni Dawutning jəmətidin yirtiwetip, sanga bərdim; lekin sən Mening əmrlirimni tutup, nəzirimdə pəkət durus bolqannila kilixta pütün kəlbidin manga əgəxkən qulum Dawutka ohxax bolmiding, ⁹ Bəlki özüngdin ilgiri kəlgənlərnıng həmmisidin artuq rəzillik kilip, mening oqəzipimni kozqap, Meni arqangoqa taxlap, berip özünggə oqeyriy ilahlarnı, quyma məbudlarnı yasatting.

¹⁰ Xuning üqün Mən Yəroboamning jəmətigə bala quxürüp, Yəroboamning İsraildiki handanidin həmmə ərkəkni, hətta ajiz yaki meyip bolsimu həmmisini üzüp taxlaymən, adəmlər pok-tezəklərnı süpürgəndək Yəroboamning jəmətidin qaloqinini yoq

□ **14:6** «Sanga bir xum həwərnı berix manga buyruldi» — «manga buyruldi» degənlik ibraniy tilida: «mən əwətildim» degən bilən ipadilinidu. ■ **14:7** 1Pad. 12:15

bololuqə süpürimən. □ ■

11 Yəroboamdin bololanlardin xəhərdə əlginini itlar yəydu; səhrada əlginini asmandiki kuxlar yəydu. Qünki Pərwərdigar xundak söz kılqandur. 12 Əmdi sən bolsang, qorup öz əyünggə barqin; ayiqing xəhərgə kiringən haman, bala əlidu. 13 Pütün Israil uning üqün matəm tutup uni dəpnə kılıdu. Qünki Yəroboamning jəmätidin kəbrigə koyulidiqan yalquz xula bolidu; qünki Yəroboamning jəmätining arisida Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldidə pəkət xuningda pəzilət tepildi.

14 Əmdi Pərwərdigar Əzigə Yəroboamning jəmätini üzüp taxlaydiqan, Israilning üstigə həküm süridiqan bir padixahni tikləydu. Dərəkəkət, u pat arida bolidu! ■ 15 Pərwərdigar Israilni urup, huddi suda lingxip qalqan kumuxtək kılıp koyidu, atabowilirioqa təkdim kılqan bu yahxi zemindin qomurup, ularni *əfrat* dəryasining u tərripigə tarkitidu; qünki ular əzigə «Axərah butlar»ni yasap Pərwərdigarning qəzipini koziqidi.

□ **14:10** «**həmmə ərkək**» — ibraniy tilida: «tamoqa qarap siyidiqan hərbi» degənlik bilən ipadilinidu. «**...hətta ajiz yaki meyip bolsimu həmmisini üzüp taxlaymən**» — baxqa birhil tərjimisi: «... yaki kiqik yaki qong bolsa, həmmisini taxlaymən». «**adəmlər pək-tezəkləni süpürgəndək ... yok bololuqə süpürimən**» — yaki «adəmlər tezək köydürgəndək ... yok bololuqə köydürimən». ■ **14:10** 1Sam. 25:22, 34; 1Pad. 15:29; 16:11; 21:21; 2Pad. 9:8 ■ **14:14** 1Pad. 15:28, 29

□ ■ 16 Yəroboamning sadir kıloan gunahlıri tüpəylidin, uning Israilni gunah kılduroqini tüpəylidin, Huda Israilni taxlap beridu!»».

17 Xuning bilən Yəroboamning ayali kópup, yoloa qikip Tirzahka kaytip kəldi. U öyining bosuqisidin atlixioqa bala əldi. 18 Ular uni dəpnə kildi. Pərwərdigarning Öz kuli Ahiyah pəyoqəmbər arkilik eytkən səzidək, pütün Israil uning üqün matəm tutti.

19 Əmdi Yəroboamning baxka ixliri, yəni jəngliri wə kandak səltənət kıloanlıri toqrisida mana, «Israil padixahlırining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. □ 20 Yəroboamning səltənət kıloan waqti yigirmə ikki yil bolup, u öz ata-bowilirining arisida uhlidi. Oqli Nadab uning ornida həküm sürdi.

Rəhoboamning səltəni

2Tar: 12:1-16

21 Wə Sulaymanning oqli Rəhoboam bolsa Yəhudaning üstigə həküm sürdi. Rəhoboam padixah bolqanda kirik bir yaxka kirgənidi; u Pərwərdigarning Öz namini ayan kilix üqün, Israilning həmmə kəbililiri arisidin tallioan Yerusalem xəhiridə on yəttə yil həküm sürdi; uning anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy

□ **14:15** «**Axərah butlar**» — bəlkim butpərəslikkə beoqixlanoan dərəhliklərdur. Dərəhlər bəlkim ayal but xəklidə oyuloan yaki nəqixləngən boluxi mumkin idi. ■ **14:15** 2Pad. 17:18 □ **14:19** «**Israil padixahlırining tarix-təzkiriliri**» — bu kitab Təwrattiki «Tarih-Təzkirə» degən kitab əməs, birək xübhəsizki, Təwrattiki «Tarih-Təzkirə»ning muəllipliri uningdin kəp uqurlarni aloqanıdi.

idi. ■ 22 Yəhūdalar bolsa Pərwərdigarning nəziridə yamanlıq kildi; ular öz ata-bowiliri sadir kıloqanliridin ziyadə gunahlarıni kılıp, uning həsətlik oqəzıpini kəzoqoqanidi. 23 Qünki ular «yükiri jaylar»ni, «but tüwrük»lərne wə həm hərber egiz dənglar üstidə, hərber kək dərəhlərnin astida «Axərah» butlarıni yasidi. 24 Wə zeminda kəspiy bəqqiwazlarmu bar idi. Ular Pərwərdigar əslidə Israillarning aldidin həydəp qıkaroqan əllərnin barlık yirginlik haram ixlirini kılatti. □

25 Rəhəboam padixahning səltənətinin bəxinqi yilida xundak boldiki, Misirning padixahi Xixak Yerusalemoqa hujum kildi. ■ 26 U Pərwərdigarning öyidiki gəhər-baylıqlarıni həm padixahning ordididiki gəhər-baylıqlarıni elip kətti; u həmmisini, jümlidin Sulayman yasatkan altun siparlarnimu elip kətti. ■

27 Ularning ornida Rəhəboam padixah mistin birmunqə sipar-kalkanlar yasitip, ularni padixah ordisinin kirix yolini saklaydiqan pasiban bəglirinin kəlioqa tapxurdi. 28 Xundak kılıp, padixah hər kətim Pərwərdigarning öyigə kiridiqan qəoqda, pasibanlar u sipar-kalkanlarıni kətürüp qıkatti, andin ularni yənə pasibanhaniqə əkirip koyuxatti. 29 Əmma Rəhəboamning baxka ixliri wə kıləqininin həmmisi «Yəhuda padixahlırinin tarih-

■ 14:21 2Tar. 12:13 □ 14:24 «kəspiy bəqqiwazlar» — bu kixilər butpərəslikkə yaki buthanıləroqa munasiwətlik bolup, pul üqün bəqqiwazlık kılatti. ■ 14:25 2Tar. 12:2 ■ 14:26 1Pad. 10:16, 17; 2Tar. 9:15

təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?□
³⁰ Rəhoboam bilən Yəroboam barlıq künliridə bir-biri bilən jəng kılıxıp turoqanıdı.
³¹ Rəhoboam öz ata-bowilirining arisida uhlidi wə «Dawutning xəhəri»də dəpnə kılındı. Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rəhoboamning oqlı Abiyam atisining ornida padixah boldı.□

15

Abiyah Yəhudağa həküm süridu

2Tar. 13:1-23

¹ Nibatning oqlı Yəroboam padixahning səltəniti-ning on səkkizinçi yilida Abiyam Yəhudaning üstigə padixah bolup □ ■
² Yerusalemda üç yil səltənət kıldı. Uning anisining ismi Maakah bolup, Abixalomning kızı idi. □ ■ ³ Abiyamning kəlbi bowisi Dawutning kənglidək Hudasi Pərwərdigarğa pütünləy beoixlanoqan əməs idi, bəlki atisi Rəhoboamning uningdin ilgiri kılğan barlıq gunahlırida mangatti. ⁴ Xundakımu Dawutning

□ **14:29 «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri»** — bu kitab Təwrattiki «Tarih-Təzkirə» degən kitab əməs, biraq xühşisizki, Təwrattiki «Tarih-Təzkirə»ning muəllipliri uningdin kəp uqurlar aloqanıdı. □ **14:31 «Rəhoboamning oqlı Abiyam»** — muxu yərdə wə 15:1-8də ibraniy tilida «Abiyah»ning imlasi «Abiyam» bolıdu. □ **15:1 «Abiyam»** — baxka hil xəkli «Abiyah». ■ **15:1 2Tar. 13:1** □ **15:2 «Abixalomning kızı»** — yaki «Abxalomning kızı». Bu «Abixalom» Dawutning oqlı Abxalom boluxı mumkin. ■ **15:2 2Tar. 13:2**

səwəbidin Hudasi Pərwərdigar Yerusalemda uningəya *yoruq* bir qıraoqni qaldurux üqün, Dawutning əwladini uningdin keyinmu tikləp turoquzdi wə Yerusalemnı koşqıdidi. □ ■

⁵ Qünki Dawut Pərwərdigarning nəziridə durus boləqanni kılıp, Hıttiy Uriyaəya kıləqanliridin baxka əmrining həmmə künliridə Pərwərdigar uningəya əmr kıləqanliridin qıkmıdı. ■

⁶ Əmdi *Abiyamning* pütün əmrində Rəhəboam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kılıxip turdı. □

⁷ Abiyamning baxka ixliri wə kıləqanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarıhtəzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmıdı? Abiyam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kılıxip turattı.

⁸ Abiyam əz ata-bowilirining arisida uhlidi; ular unı «Dawutning xəhırı»də dəpnə kıldı. Andin

□ **15:4 «Dawutning əwladı»** — ıbranıy tilida «Dawutning oşlı». **«Xundaqtımu Dawutning səwəbidin Hudasi Pərwərdigar Yerusalemda uningəya yoruq bir qıraoqni qaldurux üqün, Dawutning əwladını ... turoquzdi wə Yerusalemnı koşqıdidi»** — Hudaning Dawutka bir «qıraoq» qalduroşanlıkı, bəlkim uning keyinki kəp dəwrlərgə: «Dawut Mening sadıq kulum ıdı» dəp ispatlax üqün daim uning handanıdkılərdin birini Yerusalemdiki təhtidə olturequzup keliwatqanlıkıni kərsitidu. Xuningdək, Huda bu ıx arqılık (Dawutning əwladlirining uzunoşiqə təhtə olturexı), əslidə Dawutka: Kəlgüsi bir zamanda sening əwladıng (Məsih) dunyaəya kelip, dunyani Hudaning padixahlıki kılıdu» degən wədəmni qoşum əməlgə axurımən, dəpmu kərsitidu. ■ **15:4** 1Pad. 11:36 ■ **15:5** 2Sam. 11:4, 15; 12:9 □ **15:6 «Abiyamning pütün əmrində Rəhəboam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kılıxip turdı»** — xübhisizki, muxu ayəttə «Rəhəboam» bolsa Rəhəboam jəmətini wə «Yəroboam» bolsa Yəroboam jəmətini kərsitidu.

ooqli Asa ornida padixah boldi.■

Asa Yəhudaroja həküm süridu

2Tar. 14:1-2; 15:16; 16:6,11-14

⁹ Israilning padixahi Yəroboam səltəniti­ning yigirminqi yilida Asa Yəhudaning üstigə padixah bolup ¹⁰ Yerusalemda kirik bir yil səltənət kildi. Uning qong anisining ismi Maakah bolup, Abixalomning kizi idi. □ ¹¹ Asa atisi Dawut qiləandək Pərwərdigar­ning nəziridə durus boləanni kildi. ¹² U kəspiy bəqqiwazlarni zemindin həydəp, ata-bowiliri yasatқан həmmə yirginqlik məbudlarni yokitiwətti. □ ■ ¹³ U yənə qong anisi Maakahni yirginqlik bir «Axərah» tüwrükni yasioqini üqün hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik butni kesip Kidron jiloisida keydürüwətti. □ ■ ¹⁴ «Yükiri jaylar» yokitilmisimu, Asaning kəlbi əmrining barlik künliridə Pərwərdigarə pütünləy beoixlanəqanidi. ¹⁵ Həm atisi həm u əzi *Pərwərdigarəja* atap yasioqan nərsilərni,

■ **15:8** 2Tar. 13:23 □ **15:10** «**uning qong anisining ismi Maakah bolup...**» — bu ibaridə ibraniy tilida «qong anisi» degən «uning anisi» bilən ipadilinidu. Ibraniy tilida gahı waqitlarda «ata» yaki «ana» adəmming əjdadinı kərsitidu. Məsilən, 11-ayətni kərüng. □ **15:12** «**kəspiy bəqqiwazlar**» — bu kixilər butpərəslikkə yaki buthanılarəja munasiwətlik idi. ■ **15:12** 1Pad. 22:47 □ **15:13** «**u yənə qong anisi Maakahni ... hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti**» — «hanixlik mərtiwisi»: Bu sözgə qarıləanda uning qong anisi Maakah padixahlikta ikkinqi orunda turatti. ■ **15:13** 2Tar. 15:16

jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük qaça-
kuçılarni Pərwərdigarning öyigə kəltürdi. ■

16 Əmdi Asa wə Israilning padixahı Baaxa
barlıq künliridə bir-biri bilən jəng qilixip turdi.

17 Israilning padixahı Baaxa Yəhudaəğa qarxi
hujum kildi; heqkim Yəhudaning padixahı
Asa bilən bardı-kəldi kilmisun dəp, Ramah
xəhirini məhkəm kilip yasidi. ■

18 U waqıtta
Asa Pərwərdigarning öyidiki həzinilərdə
qaloqan barlıq altun-kümüx wə padixahning
ordisidiki həzinilərdə qaloqan altun-kümüxni
elip hizmətkarlırining qolıəğa tapxurdi; andin
Asa padixah ularni Dəməxktə turuxluk Suriyə
padixahı Həzionning nəwrısı, Tabrimmonning
oqlı Bən-Hadadқа əwətti wə xular bilən bu
həwəрни yətküzüп: —■

19 «Mening atam bilən silining atilirining arisida
boləqandək mən bilən silining arilirida bir əhdə
bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altundin
hədiyə əwəttim; əmdi Israilning padixahı Baaxa
bilən boləqan əhdiliridin qollirini üzsilə; xuning
bilən u meni qamal qilixtin qol üzsun» — dedi.

20 Bən-Hadad Asa padixahning səzigə kirip, öz
qoxunining sərdarlırını Israilning xəhərlirigə
hujum qilixқа əwətip, Ijon, Dan, Bəyt-
Maakaqdiki Abəl, pütkül Kinnərət yurti
bilən Naftalining pütkül zeminini bekindurdi.

21 Baaxa bu həwəрни anglap, Ramah istihkamini
yasaxtin qolini yioqip, Tirzahқа berip turdi.

22 Asa padixah bolsa pütkül Yəhudaning
adəmlirini heqbirini qoymay qaqirip yioqdi;

■ 15:15 Law. 5:15 ■ 15:17 2Tar. 16:1 ■ 15:18 1Pad. 20:1;
2Tar. 16:2-14

ular Baaxa Ramah xəhirini yasaxka ixlətkən taxlar bilən yaoxaqlarni Ramahtin toxup elip kətti. Asa padixah muxularni ixlitip Binyamin zeminidiki Gebani wə Mizpahni məhkəm kəlip yasidi.

²³ Əmdi Asaning baxka ixliri, uning zor qudriti, uning kəloqinining həmmisi, xundakla yasəqan xəhərlər toqrisida «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkirilirini» degən kitabta pütəlgən əməsmidi? Lekin kəriqanda, uning putida bir kesəl pəyda boldi. ²⁴ Asa əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Dawutning xəhiridə dəpnə kəlinidi. Andin uning oqlı Yəhəxafat ornida padixah boldi.■

Nadab Israil üstigə həküm süridu

²⁵ Yəhudaning padixahi Asaning səltənitining ikkinqi yilida Yəroboamning oqlı Nadab Israil üstigə həküm sürüxkə baxlidi; u Israiləqa ikki yil padixah boldi. ²⁶ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boləqanni kəlip atisining yolida mengip, atisining Israilni gunahka putlaxturoqan gunahlirida mangdi.

²⁷ Lekin Issakar jəmətidin boləqan Ahiyahning oqlı Baaxa uningəqa kəst kəlip, uni Filistiyələarning təwəsidiki Gibbetonda əltürdi. Xu qəqda Nadab pütün Israillar bilən birliktə Gibbetonəqa qorxap hujum kəliwatatti.

²⁸ Yəhuda padixahi Asaning səltənitining üçinqi yilida Baaxa Nadabni əltürüp, əzi uning ornida padixah boldi. ²⁹ Wə xundak boldiki,

u padixah bolqanda Yəroboamning pütkül jəmätini qepip öltürdi; Pərwərdigarning quli Xilohluk Ahiyahning wasitisi bilən eytkan sözi əməlgə axurulup, u Yəroboamning jəmätidin nəpisi barlarni birinimu qoymay pütünləy yokatti. ■ ³⁰ Bu ix Yəroboamning sadir qiloqan gunahliri həm uning Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahliri tüpəylidin boldi; u xular bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oəzipini kattik kozoqoqanidi. ³¹ Nadabning baxqa ixliri bilən qiloqanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarix-təzkiiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

³² Asa wə Israilning padixahi Baaxa barliq künliridə bir-biri bilən jəng kilixip turdi.

Baaxa Israil üstigə həküm süridu

³³ Yəhudaning padixahi Asaning səltənätin角度 üqinqi yilida Ahiyahning oqli Baaxa pütün Israil üstigə Tirzahta həküm sürüxkə baxlidi; u yigirmə töt yil səltənət kildi. ³⁴ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kildi; u Yəroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa patkuzoqan gunahida mangdi.

16

¹ Pərwərdigarning sözi Hənanining oqli Yəhuoqa kelip Baaxani əyibləp mundak deyildi: — ² «Mana, Mən seni topa-qang iqidin qikirip,

■ 15:29 1Pad. 14:10, 14

həlkim Israiloşa həkümran kılıp qoydum. Ləkin sən Yəroboamning yolida yürüp həlkim Israilni gunahka putlaxturdung, ular gunahliri bilən oşəzipimni kəzoşidi. ■ ³ Mana, Mən Baaxani əz jəməti bilən süpürüp yokitip, jəmətingni Nibatning oşli Yəroboamning jəmətigə ohxax kılımən. ■ ⁴ Baaxadin boləlanlardin xəhərdə əlginini itlar yəydu; səhrada əlginini asmandiki kuxlar yəydu».■

⁵ Baaxaning baxka ixliri wə uning kıləlanliri bilən kudriti toşrisida «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütəlgən əməsmidi? ⁶ Baaxa əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Tirzahta dəpnə kılindi; andin uning oşli Elah ornida padixah boldi.

⁷ Baaxaning Pərwərdigarning nəziridə kıləlan barlık rəzilliki tūpəylidin, Pərwərdigarning Baaxaning bexioşa wə uning jəməting bexioşa qūxürgini toşruluk səzi Hənanining oşli Yəhu pəyşəmbər arkilik berilgənidi. Qūnki u Yəroboamning jəməti kıləlanioşa ohxax kılıp əz kollirining ixliri (jümlidin Yəroboamning jəmətini qepip əltürgənliki) bilən Pərwərdigarning oşəzipini kəzoşidi.

Elah Israil üstigə həküm süridu

⁸ Yəhuda padixahi Asaning səltənitining yigirmə altinqi yilida, Baaxaning oşli Elah Tirzahta Israiloşa padixah bolup, ikki yil səltənət kildi.

⁹ Ləkin uning jəng hərwilirining yerimioşa

sərdar boləqan hizmətkari Zimri uningəqa kəst kildi; *Elah* Tirzahta Tirzahtiki ordisidiki oqojidar Arzaning əyidə xarab iqip məst boləqanda ¹⁰ Zimri kirip uni qepip öltürdi. Bu waqit Yəhudaning padixahı Asaning səltənitiyining yigirmə yəttinçi yili idi. Zimri Elahning ornida padixah boldi.■

¹¹ U padixah bolup öz təhtidə olturuxi bilənla u Baaxaning barlıq jəmətini qepip öltürdi; u uning uruq-tuəqanliri wə dostliridin bir ərkəknimu tirik qaldurmidi. □ ¹² Xundak kılıp Zimri Pərwərdigarning Yəhu pəyoəmbər arkilik Baaxani əyibligən səzini əməlgə axurup, Baaxaning pütkül jəmətini yokatti. ¹³ Bu ix Baaxaning barlıq gunahliri bilən uning oqli Elahning gunahliri, jümlidin ularning Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahliri, ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oəzipini kəzoqap, xundak boldi.□

¹⁴ Elahning baxqa ixliri wə kıləqanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

Zimri Israil üstigə həküm süridu

¹⁵ Yəhudaning padixahı Asaning səltənitiyining yigirmə yəttinçi yilida Zimri Tirzahta yəttə kün səltənət kildi. Həlk Filistiylərgə təwə

■ **16:10** 2Pad. 9:31 □ **16:11** «**uning uruq-tuəqanliri wə dostliridin bir ərkəknimu tirik qaldurmidi**» — buningda «(hər bir) ərkək» ibraniy tilida: «təmoə qarap siyidiəqan hər biri» degənlik bilən ipadilinidu. □ **16:13** «**ərziməs butliri bilən...**» — ibraniy tilida «yok boləqan nərsiliri bilən...»

boloqan Gibbetonni qorxiwelip bargah tikkonidi. ¹⁶ Bargahda turoqan halayiq; — «Zimri qest kilip padixahni olturdi» dep anglidi. Xuning bilan putkul Israil xu kuni bargahda qoxunning sardari Omrini Israiloqa padixah kildi. ¹⁷ Andin Omri Israilning hammaisini yeteklep, Gibbetondin qikip, Tirzahni qorxidi. ¹⁸ We xundak boldiki, Zimri xeharning elinoqanlikini kerup, padixah ordididiki qoroqanoqa kirip, ordioqa ot koyuwatti, ezi koyup eldi. ¹⁹ Bu ix ezining gunahliri uqun, yani Perwardigarning neziride rezillik kilip, Yeroboamning yolida yurup, Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahqa mangoqini uqun xundak boldi. ²⁰ Zimrining baxka ixliri we qest kilqini toqrisida «Israil padixahlirining tarix-tazkiriliri» degan kitabta putulgän emasmidi?

²¹ Emma Israil halki ikkige belunup, ularning yerimi Ginatning oqli Tibnini padixah kilixqa uningqa agaxti; baxka yerimi bolsa Omriga agaxti. ²² Emndi Omriga agaxkan halk Ginatning oqli Tibniga agaxkan halktin kuqluk qikti. Tibni eldi; Omri padixah boldi.

²³ Yehudaning padixahi asaning ottuz birinchi yilida Omri Israiloqa padixah bolup on ikki yil saltanat kildi. U Tirzahta alte yil saltanat kildi. ²⁴ U Xamerdin Samariya egizlikini ikki talant kumuxke setiwelip, xu egizlik ustige quruluqlarni selip bir xehar bina kilip, uni egizlikning asliy igisi Xamarning nami bilan «Samarinya» dep atidi. ²⁵ Omri Perwardigarning neziride rezil bolqanni kildi, ezidin ilgiriki

padixahlarning hëmmisidin bëttër bolup yamanlik kildi. ²⁶ U Nibatning oqli Yëroboamning hëmmë yollirida, xundakla jümlidin uning Israilni gunahqa putlaxturğan gunahı iqidë mangdi; ular ërzimës butliri bilën Israilning Hudasi Përwërdigarning oşëzipini kozoşidi.

²⁷ Omrining baxqa ixliri, uning kıloşanlirining hëmmisi, kërşëtkën kudriti toşrisida «Israil padixahlirining tarih-tëzkiriliri» degën kitabta pütülgën ëmësmidi?

²⁸ Omri ata-bowiliri arisida uhlidi wë Samariyëdë dëpnë kılindi. Andin uning oqli Ahab ornida padixah boldi.

Ahab hëlknı butpërëslikkë tehimu azduridu

²⁹ Yëhuda padixahı Asaning sëltnitining ottuz sëkkizinçi yilida Omrining oqli Ahab Israilğa padixah boldi. Omrining oqli Ahab Samariyëdë yigirmë ikki yıl Israilning üstidë sëltnët kildi.

³⁰ Əmma Omrining oqli Ahab Përwërdigarning nëziridë özidin ilgirikilërning hëmmisidin axurup yamanlik kildi. ³¹ Wë xundak boldiki, u Nibatning oqli Yëroboamning gunahlirida yürüş anqë eqir gunah ëmëstëk, u Zidoniylarning padixahı Ətbaalning kızı Yizëbëlni hotunlukqa aldi wë xuning bilën u Baal degën butning kullukida bolup, uningğa sëjdë kildi. ³² U Samariyëdë yasioşan Baalning buthanisi iqiğë Baaloğa bir kurbangah yasidi.

³³ Ahab hëm bir «Axërah but»nimu yasatti; Ahab xundak kılıp uningdin burun ötkën Israilning hëmmë padixahlirining Israilning Hudasi

Pərwərdigarning oʻzəzipini koʻzoqoqan ixliridin axurup yamanlik kildi. ³⁴ Uning künliridə Bəyt-Əllik Hiəl Yeriho xəhirini yasidi; lekin u uning ulini saloqanda tunji oqli Abiram əldi; wə dərwezilirini saloqanda uning kənji oqli Səgub əldi; xuning bilən Pərwərdigarning nunning oqli Yəxua arkilik *Yeriho toqʻruluk* eytkən səzi əməlgə axuruldi. □ ■

17

Iliyas pəyoqəmbər məydanəqə qiqidu

¹ Əmndi Gileadta turuwatqanlardin boləqan Tix-bilik Iliyas Ahabqa: — Mən hizmitidə turuwatqan Israilning Hudasi Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm qilimənki, mening səzüksiz bu yillarda nə xəbnəm nə yaməqur qüxməydu,

□ **16:34** «u uning ulini saloqanda tunji oqli Abiram əldi; wə dərwezilirini saloqanda uning kənji oqli Səgub əldi. Xuning bilən Pərwərdigarning ... Yəxua arkilik eytkən səzi əməlgə axuruldi» — Yəxua pəyoqəmbərnin Yeriho xəhirigə qarita ləniti toqʻruluk «Yəxua» 6:26ni kəring. ■ **16:34** Yə. 6:26

dedi. □ ■

² Andin Pərwərdigarning sözi uningəla kelip: —

³ Bu yərdin ketip, məxriq tərəpkə berip, İordan dəryasining u tərpidiki kərit ekinining boyida özünəni yoxurəlin; ⁴ wə xundak boliduki, sən ekinning süyidin iqisən; mana, sanga u yərdə ozuk yətküzüp berixkə kəla-kəzəqlarni buyrudum, deyildi.

⁵ Xuning bilən u Pərwərdigar buyruşandək kəlip, İordan dəryasining u tərpidiki kərit ekinioşla berip, u yərdə turdi. ⁶ Kəla-kəzəqlar ətigəndə nan bilən gəx, hər kəqtə yənə nan bilən gəx yətküzüp berətti. U əzi ekinning süyidin iqətti. ⁷ Lekin zeminda yamoşur yəqmioşini üqün birməzgildin keyin ekin su kərup kətti. ⁸ U wəqittə Pərwərdigarning sözi uningəla kelip: — ⁹ Ornungdin turup Zidondiki Zarəfatka berip, u yərdə turoşin; mana, Mən u yərdiki bir tul hotunni seni bekişka buyrudum, deyildi. ■

¹⁰ U ornidin turup Zarəfatka berip, xəhərninğ dərwəzişioşla kəlgəndə, mana u yərdə bir tul hotun otun terip turatti. U tul hotunni qəkirip: — Ətünimən, kəqida mənə iqkili azrak su elip

□ **17:1 «Gileadta turuwatqanlardin boləlan Tixbilik İliyas...»** — «İliyas» ibraniy tilidiki «Eliyah» degənninğ ərəbqə tələppuzidur. «Eliyah»ning mənisi «Pərwərdigar (Yah) mening Hudayim». «İliyas» oqurmənlərgə tonux boləlaşka, pəyoşəmbərninğ namining ərəbqə tələppuzini ixləttuk. **«Mən hizmitidə turuwatqan İsrailning Hudasi Pərwərdigar»** — İbraniy tilida «Mən uning (Hudaning) aldida turuwatqan, İsrailning Hudasi Pərwərdigar» degən səz bilən ipadilinişu. İliyas əzini padixahning ordisişu daim oşoşisining aldida turuwatqan hizmətkəroşla oşxitidu. ■ **17:1** Yəş. 5:17 ■ **17:9** Luşka 4:25, 26

kəlgəysən, dedi.

¹¹ U su aloqili mangoqanda, u yənə: — Ətünimən, manga qolungda bir qixləm nanmu aloqac kəlgəysən, dedi.

¹² Əmma u: — Pərwərdigar Hudayingning həyati bilən, sanga kəsəm kilimənki, məndə heq nan yok, pəkət idixta bir qanggal un, kozida azoqinə may bar, mana ikki tal otun teriwatimən; andin berip özüm bilən oqlumoqa nan etip, uni yər əlimiz, dedi.

¹³ Iliyas uningqa: — Korkmioqin; berip eytkiningdək kiləqin; lekin awwal bir kiqik tokaq etip, manga elip kəlgin; andin özüng bilən oqlungoqa nan ətkin. ¹⁴ Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Pərwərdigar yər yüzigə yamoqur yaqduridioqan künqiqilik idixtiki un tügiməydu wə kozidiki may keməyməydu», dedi.

¹⁵ Xuning bilən u berip, Iliyasning eytkinidək kildi wə u, Iliyas wə ayalning əyidikilər heli künlərgiqə yedi. ¹⁶ Pərwərdigarning Iliyas arkilik eytkən səzi boyiqə, idixtiki un tügimidi wə kozidiki maymu keməymidi. ¹⁷ Xu ixlardin keyin xundak boldiki, əyning igisi boləqan bu ayalning oqli kesəl boldi. Uning kesili xundak eoqirlixip kəttiki, uningda nəpəs qalmidi.

¹⁸ Ayal Iliyaska: — I Hudaning adimi, mening sən bilən nemə alaqəm bar idi? Sən gunaħimni yadka kəltürüp, oqlumning jenioqa zamin boluxka kəldingmu? — dedi.

¹⁹ U uningqa: — Oqlungni qolumoqa bərgin, dəp uni uning kuqikidin elip əzi olturoqan balihanioqa elip qikip öz ornioqa qoyup,

²⁰ Pərwərdigarəğa pəryad kılıp: — I Hudayim Pərwərdigar, mən mehman boləjan bu tul hotunning oqlini ɵltürɵx bilən uning bexioqimu bala qɵxɵrdungmu? — dəp nida kildi.

²¹ U balining ɵstigə ɵq kətim ɵzini qaplap, Pərwərdigarəğa pəryad kılıp: — I Pərwərdigar Hudayim, bu balining jeni ɵzigə yənə yenip kirsun! — dəp nida kildi.□

²² Pərwərdigar Iliyasning pəryadini anglidi; balining jeni uningəğa yenip kirixi bilən u tirildi.

²³ Iliyas balini balihanidin elip qɵxɵp, ɵygə kirip, anisioğa tapxurup bərdi. Iliyas: — Mana oqlung tiriktur, dedi.

²⁴ Ayal Iliyaska: — Mən xu ix arkilik əmdi sening Hudaning adimi ikənlikingni, aqzingdin qikqan Pərwərdigarning səzi həkikət ikənlikini bildim, dedi.

18

Iliyas pəyoqəmbər Israilni towa kılıxqə qakiridu

¹ Uzun wakıt ɵtɵp, Pərwərdigarning səzi *qurəqəqilikning* ɵqinqi yilida Iliyaska kelip: — Sən berip ɵzɵngni Ahabning aldida ayan kıləjin, wə Mən yər yuzigə yamoqur yaoqdurimən, deyildi.

² Xuning bilən Iliyas ɵzini Ahabning aldida ayan kıləjili qikip kətti. Aqarqilik bolsa Samariyədə

□ **17:21 «bu balining jeni ɵzigə yənə yenip kirsun!»** — «balining jeni»: Ibraniy tilida «jan» wə «nəpəs» bir sɵzdur.

qattik idi. ³ Ahab ordidiki oqjidar Obadiyani qakirdi (Obadiya tolimu takwadar kixi bolup Pərwərdigardin intayin qorkatti. ⁴ Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoəmbərlirini ɵltürüp yokitiwatqanda Obadiya yüz pəyoəmbərnı elip əllıktın-əllıktın ayrim-ayrim ikki qarəə yoxurup, ularni nan wə su bilən baqqanıdı).

⁵ Ahab Obadiyaəə: — Zeminni kezıp həmmə bulak wə həmmə jıləıılarəə berıp baqqın; u yərlərdə at-keqırlarnı tirik saqlıoıudək ot-qəp tepııarmıkin? Xundaq bolsa bizning ıılaəlırıımızning bir kısımini soymay turalarmız, dedi.

⁶ Ular hər biri jaylarəə bələünüp mangdı; Ahab əz aldıəə mangdı, Obadiyamı əz aldıəə mangdı. ⁷ Obadiya əz yolıda ketıp barəanda, mana, unıəə İlıyas ıqrıdı. U unı tonup yərgə yıkilıp düm yetıp: Bu rast sən, oqjam İlıyasmu? — dəp sorıdı.

⁸ U unıəə: — Bu mən. Berıp əz oqjangəə: — İlıyas kaytıp kəldı! dəp eytkın, dedi.

⁹ U İlıyaska mundaq dedi: — «Sən qandaqsıgə kəminəngni ɵltürgılı Ahabning kəlıəə tapxurmakçı bolısən, mən zadı nemə gunah kıldım?»

¹⁰ Əz Hıdayıng Pərwərdigarning həyatı bilən kəsəm kılımənkı, oqjam adəm əwətıp seni izdımgən heq əl wə məmlıkət qalmıdı. Xu əl, məmlıkətlər: «U bu yərdə yok» desə, padıxah ıılarəə seni tapalmıəəəəəə kəsəm ıqküzdı.

¹¹ Lekın sən manga hazır: — «Berıp oqjangəə: — İlıyas kaytıp kəldı! degin» — dəysən! ¹² Mən kəxingdı kətkəndın keyın, Pərwərdigarning Rohı seni mən bılmıgən

yergə elip baridu; xundaқта mən Ahabқа həwər yətküzüp, lekin u seni tapalmisa, meni ɵltüridu. Əməliyəttə, kəminəng yaxlıqımdin tartip Pərwərdigardin kɵrkup kəlgənmən.

¹³ Yizəbəl Pərwərdigarning pəyqəmbərlirini ɵltürgəndə mening kəndəq kılqinim, yəni mən Pərwərdigarning pəyqəmbərliridin yüzni əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki oqarqa yoxurup, ularni nan wə su bilən təminləp bakқанlıqim sən oqamqə məlum kılınqan əməsmu? ¹⁴ Əmdi sən hazır mənqa: — «Berip oqamqə: — Mana Iliyas kəldi degin», — deding. Xundaq kilsam u meni ɵltüridu!».

¹⁵ Ləkin Iliyas: — Mən hizmitidə turuwatқан samawi koxunlarning Sərdari bolqan Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kılınqan, mən jəzmən bğğün uning aldida ayan bolımən, dedi.□

¹⁶ Xuning bilən Obadiya Ahabning kexiqə berip uningqə həwər bərdi. Ahab Iliyas bilən kɵrɵkili bardı. ¹⁷ Ahab Iliyasni kɵrgəndə uningqə: — Bu sənmu, i Israilqə bala kəltürgüqi?! — dedi.■

¹⁸ U jawab berip: — Israilqə bala kəltürgüqi mən əməs, bəlki sən bilən atangning jəmətidikilər! Qunki silər Pərwərdigarning əmrlirini taxlap Baal degən butlarqə tayinip əgəxkənsilər. ¹⁹ Əmdi adəm əwətip

□ **18:15 «Mən hizmitidə turuwatқан Israilning Hudasi Pərwərdigar»** — ibraniy tilida «Mən uning (Hudaning) aldida turuwatқан, Israilning Hudasi Pərwərdigar» degən söz bilən ipadilinidu. Iliyas əzini padixahning ordisida daim oqjisining aldida turuwatқан hizmətkarqə ohxitidu. ■ **18:17 Am. 7:10**

Karməl teoʻqida pütkül Israilni yenimoʻa jəm kil, xundaqla Yizəbəlning dastihinidin oʻizalinidioʻan Baalning tət yüz əllik pəyoʻəmbiri bilən Axərahning tət yüz pəyoʻəmbirini yioʻdur, — dedi.

²⁰ Xuning bilən Ahab Israillarning həmmisigə adəmlərni əwətip, pəyoʻəmbərlərni Karməl teoʻqoʻa yioʻdurdi.

²¹ Iliyas barlik həlkə yekin kelip: — Kaqanoʻiqə ikki pikir arisida arisaldi turisilər? Əgər Pərwərdigar Huda bolsa, uningə əgixinglar; Baal Huda bolsa, uningə əgixinglar, dedi. Əmma həlkə uningə jawab bərməy, ün-tin qiqarmidi. ■

²² Iliyas həlkə: — Pərwərdigarning pəyoʻəmbərliridin pəkət mən yaloʻuz qaldim. Əmma Baalning pəyoʻəmbərliri tət yüz əllik kixidur. ²³ Əmdi bizgə ikki buqə berilsun. Ular əzlrigə bir buqini tallap, soyup parqilap otunning üstigə qoysun, əmma ot yakmisun. Mənmu baxqə bir buqini təyyar kilip ot yakmay otunning üstigə qoyay. ²⁴ Silər bolsanglar, əz ilahlinglarning namini qaqirip nida kilinglar. Mən bolsam, Pərwərdigarning namini qaqirip nida kilimən. Qaysi Huda ot bilən jawab bərsə, xu Huda bolsun, dedi. Həmmə həlkə: — Bu obdan gəp, dəp jawab bərdi.

²⁵ Iliyas Baalning pəyoʻəmbərlirigə: Silər kəp boləq awwal əzünglar üqün bir buqini tallap təyyar kilinglar; andin heq ot yakmay əz ilahinglarning namini qiqirip nida kilinglar, dedi.

²⁶ Ular uning degini boyiqə əzlidirigə berilgən bukini elip uni təyyar qildi. Ətigəndin qüxkiqə ular Baalning namini qiqkirip: — I Baal, bizgə jawab bərgin! dəp nida qildi. Lekin heq awaz yaki heq jawab bolmidi. Ular raslanəjan qurbangah qərisidə tohtimay səkrəytti. ²⁷ Qüx kirgəndə Iliyas ularni zanglik qilip: — Ünlükrək qiqqiringlar; qünki u bir ilah əməsmu? Bəlkim u qongkur hiyaləja qəmüp kətkəndu, yaki ix bilən qiqip kətkəndu, yaki bir səpərgə qiqip kətkəndu? Yaki bolmisa u uhlawatqan boluxi mumkin, uni oyoqitixinglar kerək?! — dedi.

²⁸ Ular tehimu ünlük qaqirip əz qaidisi boyiqə qanəja milinip kətküqə əzlidirini kiliq wə nəyzə bilən tilatti. ²⁹ Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatqan» hələtkə qüxüp kəqlik qurbanlik waqtioiqə xu hələttə turdi. Lekin heq awaz anglanmidi, yaki jawab bərgüqi yaki ijabət qiloquqi məlum bolmidi. □

³⁰ Iliyas həmmə həlkkə: — Yeniməja yekın kelinglar, dedi. Həmmə həlk uningəja yekın kəlgəndin keyin u Pərwərdigarning xu yərdiki yiqitiloqan qurbangahini qaytidin qurup qikti.

³¹ Iliyas on ikki taxni aldi. Bu taxlarning sani Pərwərdigarning «Naming Israil bolsun» degən səzini tapxuruwaləjan Yaqupning oqulliridin qikqan kəbililərnin sani bilən ohxax idi. ■

□ **18:29** «Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatqan» hələtkə qüxüp kəqlik qurbanlik waqtioiqə xu hələttə turdi» — «bexarət beriwatqan» ibraniiy tilida «pəyoqəmbərqilik qiliwatqan» degən ibarə bilən ipadilidü. «kəqlik qurbanlik» qüxtin keyin saət üqlərdə bolatti. ■ **18:31** Yar. 32:27; Yə. 4:5, 20; 2Pad. 17:34

³² Xu taxlardin u Pərwərdigarning nami bilən bir qurbangahni yasidi. U qurbangahning qərisidə ikki seah dan patkudək azgal kolidi.

□ ³³ Andin u otunni rastlap, bukini parqilap otunning təpisiğə koydi.

³⁴ U: — Tət idixni suqə toxkuzup uni keydürmə qurbanlik wə otunning üstigə təkunglar, — dedi. Andin: Yənə bir kətim kilinglar» — dewidi, ular xundak kildi. U yənə: — Üqinqi mərtiwə xundak kilinglar, dedi. Ular üqinqi mərtiwə xundak kילוanda ³⁵ su qurbangahning qərisidin ekip qüxüp, kolanoqan azgalnimu su bilən toldurdi.

³⁶ Kəqlik qurbanlikning waqti kəlgəndə Iliyas pəyoqəmbər qurbanlikka yekin kelip mundak dua kildi: — Əy Pərwərdigar, İbrahim bilən İshaq wə İsrailning Hudasi, Əzüngning İsrailda Huda boləjiningni axkara kילוaysən, xundakla mening Sening qulung bolup bularning həmmisini buyrukung bilən kילוanlikimni bügün bildürgəysən. ■ ³⁷ Manga ijabət kילוaysən, əy Pərwərdigar, ijabət kילוaysən; xuning bilən bu həlkə sən Pərwərdigarning Huda ikənlikingni həmdə ularning kəblirini toqra yoloqə yanduroquqi əzüng ikənlikingni bildürgəysən, dedi.

³⁸ Xuning bilən Pərwərdigarning oti qüxüp keydürmə qurbanlikni, otunni, taxlarni wə topini keydürüp azgaldiki sunimu yokitiwətti.

³⁹ Həklərləning həmmisi buni kərüpla, ular

□ **18:32 «ikki seah»** — bir seah bəlkim 13.5 litr idi, 2 seah 27 litr. ■ **18:36** Mis. 3:6; Mat. 22:32; Mar. 12:26; Luqa 20:37; Ros.

düm yikilip: — Pərwərdigar, u Hudadur, Pərwərdigar, u Hudadur, deyixti.

⁴⁰ Iliyas həlkkə buyrup: — Baalning pəyoələmbərlirini tutunglar, heqkaysini koyup bərmənglar, — dedi. Ular ularni tutkanda Iliyas ularni kixun jiloşioqa elip berip, u yərdə kətl kildurdi.

⁴¹ Iliyas Ahabka bolsa: — Qikip yəp-ıqkin. Qünki kattik yamoqurning xaldirlioqan awazi anglanmakta, — dedi.

⁴² Ahab kopup yəp-ıqix üqün qikti. Əmma Iliyas Karməning qokkioşioqa qikip yərgə engixip, bexini tizining otturioşioqa koyup tizlinip ⁴³ hizmətkarioqa: — Qikip dengiz tərəpkə karioqin, dedi. U qikip səpselip qarap: — Heqnərsə kərünməydu, dedi. U jəmiy yəttə kətim: — Berip qarap bakkin, dəp buyrudi.

⁴⁴ Yəttinqi kətim kəlgəndə u: — Mana, dengizdin qikiwatkan, adəm alikinidək kiqik bir bulutni kerdum — dedi. Iliyas unioşioqa: — Qikip Ahabka: — «Hərwini kətip təwəngə quxkin, bolmisa yamoqur seni tosuwalidu», dəp eytkin, — dedi.

⁴⁵ Angoşuqə asman bulut bilən tutulup, boran qikip kattik bir yamoqur yaşdi. Ahab hərwioşioqa qikip Yizrəəlgə kətti. ⁴⁶ Pərwərdigarning kəli İliyasning wujudida turşaq, u belini başlap Ahabning aldida Yizrəəlning kirix eşişioşiqə yügürüp mangdi.

19

Ilyas pəyoqəmbər Yizəbəldin kaqidu

¹ Lekin Ahab Ilyasning həmmə kıləinini, jümlidin həmmə pəyoqəmbərlərnı kılıqlap ɵltürginini Yizəbəlgə eytip bərdi.

² Yizəbəl bolsa Ilyaska bir həwərqi əwətip: — Əgər ətə muxu wəqitkiqə sən xularning janlıriqə kıləiningdək mən sening jeningni ohxax kılmişəm, ilahlar mangimu xundak kılşun həmdə uningdinmu ziyadə kılşun! — dəp eytkuzdi.

³ U buni bilgəndə, əz jenini kütəkuzmak üqün keqip Yəhuda təwəsidiği Bəər-Xebaşqa bardı.

U u yərdə əz hizmətkarini kaldurup qoyup,

⁴ Əzi qəlning iqiğə qarap bir kün yol mangdi. U u yərdiki bir xiwakning qexiqə kelip uning astida olturup, əzining əlümigə tilək tiləp: — I Pərwədigar əmdi boldı, jenimni aləqin; nemila degənbilən mən ata-bowilirimdin artuq əməsmən, — dedi.

⁵ U xu xiwak astida yetip uhlap kaldı. Mana bir pərixte uni noqup uningqə: — Qopup, nan yegin, dedi.

⁶ U qarisa bexida kizik qoqlarda pixiwatқан bir poxkal wə bir koza su turatti. U yəp-iqip yənə uhliqili yatti.

⁷ Andin Pərwədigarning pərixtisi yənə kelip ikkinqi kətim uni noqup uningqə: — Qopup nan yegin. Bolmisa yolungning eqirini kətürəlməysən, dedi.

⁸ U qopup yəp-iqti. Xu taamdin aləqan kuwwət bilən u kırık keqə-kündüz mengip Hudaning

teoqi Hōrəbgə yetip bardı. □ ■ 9 U u yərdiki oqaroqa kirip qondi. Wə mana, Pərwərdigarning səzi uningoqa kelip mundaq deyildi: — I Iliyas, bu yərdə nemə qiliwatisən? □

10 U jawab berip: — Samawi qoxunlarning Sərdari boləqan Huda Pərwərdigar üqün zor otluq muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israillar Sening əhdəngni taxlap qurbangahliringni yikıtıp, Sening pəyoqəmbərliringni kiliq bilən öltürdi. Mən, yaloquz mənla qaldim wə ular mening jenimni aləqili kəstləwatidu, dedi. □ ■

11 U uningoqa: — Qikıp, Pərwərdigarning aldida taqda turəqin, dedi. Mana, Pərwərdigar ötöp ketiwatatti; *uning aldida* zor küqlük bir xamal qikıp, taqlarni sundurup, qoram taxlarni parqilap qeqiwətti. Lekin Pərwərdigar xamalda əməs idi. Xamaldin keyin bir yər təwrəx boldı.

□ **19:8 «Hudaning teoqi Hōrəb»** — «Hōrəb teoqi» dəl Paran qəl-bayawaniəqa jaylaxqan, Musa pəyoqəmbər turup Israil üqün «Təwrat qanuni»ni qobul qıləqan «Sinay teoqi»dur. ■ **19:8** Mis. 34:28; Mat. 4:2 □ **19:9 «U u yərdiki oqaroqa kirip qondi»** — ibraniy tilida «U **axu** oqaroqa kirip qondi» deyilidu. «Axu oqar» degən səzgə qarəqanda oylaymizki, bu oqar tonux bir jay bolsa kerək. Yəhudiy əlimilar bu oqarni Huda Musa pəyoqəmbərnı yoxurup qoyəqan jay idi dəp qaraytti, biz bu pikirgə qayilmiz («Mis.» 33:21-22ni kərüng). □ **19:10 «Pərwərdigar üqün zor otluq muhəbbət bilən həsət kildim»** — demisəkmı, Iliyasning: «otluq muhəbbət bilən həsət kildim» degini əzining Israilning Hudaəqa əməs, bəlki türlük yirginqlik butlarəqa ibadət qıləqanliqəqa qarap «ibadət pəkət Hudaəqıla mənəsup bolux kerək» dəp butlarəqa yaki butlarning kəynidə turuwtkan jin-xəytanlarəqa wə ularning wəkili boləqan sahta pəyoqəmbərlərgə boləqan həsitini kərsitidu. ■ **19:10** Rim. 11:3

Lekin Pərwərdigar yər təwrəxtə əməs idi. ¹² Yər təwrəxtin keyin bir lawuldioqan ot kətürüldi. Lekin Pərwərdigar otta əməs idi. Ottin keyin boxqına, mulayim bir awaz anglandi. □

¹³ Wə xundak boldiki, Iliyas xuni anglap, yüzini yepinqisi bilən orap oqarning aqzioqa berip turdi. Mana, bir awaz qikip uningqa: — I Iliyas, sən bu yərdə nemə kiliwatisən? — dedi.

¹⁴ U jawab berip: — Samawi koxunlarning Sərdari bolqan Huda Pərwərdigar üqün zor otluk muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israillar Sening əhdəngni taxlap kurbangahliringni yikitip, Sening pəyoqəmbərliringni kiliq bilən öltürdi. Mən yalquz mənla qaldim wə ular mening jenimni alqili kəstləwatidu, dedi.

¹⁵ Pərwərdigar uningqa mundak dedi: — Barqin, kəlgən yolung bilən qaytip, andin Dəməxkning qəligə barqin. U yərgə barqanda Həzaəlni Suriyə üstigə padixah boluxqa məsih kılqin. □ ¹⁶ Andin Nimxining oqli Yəhuni Israilning üstigə padixah boluxqa məsih kılqin; öz ornungqa pəyoqəmbər boluxqa Abəl-Məhəlahlik Xafatning oqli Elixanimu məsih kılqin. ¹⁷ Wə xundak boliduki, Həzaəlning kiliqidin qeqip kutuloqan hər birini Yəhu öltüridu; Yəhuning kiliqidin qeqip kutuloqan hər birini Elixə öltüridu. ■ ¹⁸ Lekin Israilda

□ **19:12 «boxqına, mulayim bir awaz anglandi»** — yaki «yenik, box bir tinix awaz anglandi». □ **19:15 «Həzaəlni Suriyə üstigə padixah boluxqa məsih kılqin»** — «məsih kılıx» toqrisida 1:34diki izahatni kəring. ■ **19:17** 2Pad. 9:14-37

yəttə ming kixini, yəni Baalning aldida tizlirini pükmiğən wə uningəa aqzini səyğüzmiğən hər birini özümgə saklap qaldurdum, — dedi. □ ■

¹⁹ U u yərdin qikiq, Xafatning oqli Elixani tapti. U qaşda u yər həydəwatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi, u on ikkinçisi bilən kox həydəwatatti. Iliyas kelip uning üstigə öz yepinqisini taxlap artip qoydi. □ ²⁰ U uylarni taxlap Iliyasning kəynidin yügürüp kelip: — Meni berip atam bilən anamni səyğili qoyqin, andin mən kelip sanga əgixəy, — dedi. U uningəa: — Qaytkin; mən sanga nemə kildim? — dedi. □

²¹ U uningdin ayrilip, əzi ixlətkən bir jüp uyni soyup, ularning jabduqini otun kılıp, gəxini pixurup həlkə bəriwidi, ular yedi. Andin u ornidin kopup Iliyasning kəynidin əgixip, uning hizmitidə boldi.

□ **19:18 «uningəa aqzini səyğüzmiğən hər birini özümgə saklap qaldurdum, — dedi»** — Hudaning Iliyas pəyoqəmbərgə eytkən səzlidirining əhmiyiti, xundakla Iliyasning Hərəb teoqəa səpirining məqsiti toqruluk «koxumqə səz»imizni kərüng.

■ **19:18** Rim. 11:4 □ **19:19 «Iliyas... Xafatning oqli Elixani tapti... uning üstigə öz yepinqisini taxlap artip qoydi»** — Iliyas muxu hərəkiti bilən «Sən Elixəa pəyoqəmbərlik hizmitim tapxuruldi» degəndək idi. □ **19:20 «Qaytkin; mən sanga nemə kildim?»** — Iliyasning bu degini bəlkim Elixəa: «Pəyoqəmbərlik yoli təs, seningdə Hudaning qakiriki bolmisa manga hərgiz əgəxmə!» degəndək bir agah boluxi mumkin.

«Padixahlar (2)» 2-babta Iliyas Elixəa yənə buningəa ohxap ketidoğan səzni kildidu.

20

Huda Israilni Suriyadin qutkuzidu

¹ Suriyaning padixahi Bən-Hadad pütkül qoxunini jəm kildi; u ottuz ikki padixahni at wə jəng hərwiliri bilən elip qikip, Samariyəgə qorxap hujum kildi. ² U əlqilərnı xəhərgə kirgüzüp Israilning padixahi Ahabning kexioqa əwətip uningqa: — ³ «Bən-Hadad mundaq dəydu: — Sening kümüx bilən altunung, sening əng qiraylıq hotunliring bilən baliliringmu meningkidur» dəp yətküzdi.

⁴ Israilning padixahi uningqa: — I oqjam padixah, sili eytqanliridək mən özüm wə barlıqim siliningkidur, dəp jawab bərdi.

⁵ Əlqilər yənə kelip: — «Bən-Hadad sız kılıp mundaq dəydu: — Sanga dər wəkə: — Sening kümüx bilən altunungni, sening hotunliring bilən baliliringni manga tapxurup berisən, degən həwərnı əwəttim. ⁶ Ləkin ətə muxu wəqıtlarda hizmətkarlırimni yeningqa əwətimən; ular ordang bilən hizmətkarlıringning əylirini ahturup, sening kəzliringdə nemə əziz bolsa, ular xuni kəlioqa elip kelidu» — dedi.

⁷ U wəqıtta Israilning padixahi zemindiki həmmə aqsakallarnı qakirip ularqa: — Bu kixining qandaq awariqilik qikarmaqı boləanlıqını bilip kelinglar. U manga həwər əwətip məndin hotunlirim bilən balilirim, kümüx bilən altunlirimni tələp kıləinida mən uningqa yak demidim, dedi.

8 Barlik aksakallar bilən həkning həmmisi uningqa: — Qulak salmiqin, uningqa maqul demigin, dedi.

9 Buning bilən u Bən-Ĥadadning əlqilirigə: — Oʻojam padixahqa, sili adəm əwətip, öz kəminiliridin dəsləptə soriqanning həmmisini ada qilimən; lekin keyinkisigə maqul deyəlməymən, dəp beringlar, — dedi. Əlqilər yenip berip xu səzni yətküzdi.

10 Bən-Ĥadad uningqa yənə həwər əwətip: — «Pütkül Samariyə xəhiridə manga əgəxkənlərnig kolliriqə oqumliqudək topa kelip qalsa, ilahlar mangimu xundak qilsun wə uningdin axurup qilsun!» — dedi.

11 Lekin Israilning padixahi jawab berip: — «Sawut-qorallar bilən jabdunoquqi sawut-qorallardin yexingüqidək mahtinip kətmisun!» dəp eytinglar, — dedi.□

12 Bən-Ĥadad bu səzni angliqanda həkaysi padixahlar bilən qedirlirida xarab iqixiwatatti. U hizmətkarloriqə: — Səpkə tizilinglar, dedi. Xuni dewidi, ular xəhərgə hujum qilixqa tizilixti.

Pərwədigar Israilni kutquzidu

13 U waqitta bir pəyoʻəmbər Israilning padixahi Ahabning kexioqa kelip: — Pərwədigar mundak dəydu: — «Bu zor bir top adəmni kərdüngmu? Mana, Mən bu küni ularni sening

□ **20:11** «Sawut-qorallar bilən jabdunoquqi sawut-qorallardin yexingüqidin mahtinip kətmisun!» — degən maqal-təmsilning mənisi bəlkim «Jəng aldida turup özüngni oʻalibiqi sanima» — «Qüqürini ham sanima» degəndək.

qolungoʻya tapxurimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dedi.

¹⁴ Aħab: — Kimning wasitisi bilən bolidu? dəp soridi. U: — Pərwərdigar mundaq dəydu: «Waliylarning oʻqulamliiri bilən bolidu», dedi. U yənə: — Kim hujumni baxlaydu? — dəp soridi. U: — Sən özüng, dedi.

¹⁵ U waqitta waliylarning oʻqulamliirini saniwidi, ularning sani ikki yüz ottuz ikki nəpər qikti. Andin keyin u həmmə həlkni, yəni barliq Israil-larni saniwidi, ularning sani yəttə ming nəpər qikti. ¹⁶ Israilar xəhərdin qüx waqtida qikti. Bən-Ĥadad bilən xu padixahlar, yəni yardəmgə kəlgən ottuz ikki padixah bolsa qedirlirida xarab iqip məst boluxkanidi. ¹⁷ Waliylarning oʻqulamliiri yürüxtə awwal mangdi. Bən-Ĥadad adəm əwətiwidi, ular uningoʻya həwər berip: — «Samiyədin adəmlər keliwatidu» — dedi.

¹⁸ U: — Əgər sülhi tüzüxkə qikқан bolsa ularni tirik tutunglar, əgər soқuxkili qikқан bolsimu ularni tirik tutunglar, dedi.

¹⁹ Əmdi waliylarning bu oʻqulamliiri wə ularning kəynidiki qoxun xəhərdin qikip, ²⁰ hər biri özigə uqriqan adəmni qepip oltürdi. Suriylər qaqtı; Israil ularni qoqlidi. Suriyəning padixahi Bən-Ĥadad bolsa atқа minip atliqlar bilən qeqip kutuldi. ²¹ Israilning padixahi qikip həm atliqlarni həm jəng hərwilirini bitqit kilip Suriylərnı kattik kir-qap kildi.

²² Pəyoʻləmbər yənə Israilning padixahining qexioʻya kelip uningoʻya: — Özüngni mustəhkəmləp, özüngni obdan dəngsəp, nemə qilixing kerəklikini oylap baққin. Qünki kelər

yili ətiyazda Suriyəning padixahi sən bilən jəng kılqılı yənə qıqıdu, dedi.

²³ Suriyəning padixahining hizmətkarliri uningqa mundak dedi: — «Ularınq ilahi taq ilahi bolqaqqa, ular bizgə küqlük kəldi. Lekin biz tüzləngliktə ular bilən soquxsak, jəzmən ularqa küqlük kelimiz. ²⁴ Əmdi

xundak kılqayliki, padixahlarınq hər birini öz mənəpidin quxurup, ularning ornida waliylarni tikligəyla. ²⁵ Andin sili məhrum bolqan qoxunliriqa barawər bolqan yənə bir qoxunni, yəni atning ornioqa at, hərwininq ornioqa hərwa təyyar kıldurup əzlırigə yioqayla; biz tüzləngliktə ular bilən soquxayli; xuning bilən ularqa küqlük kəlməmdük?». U ularning səzigə qulak selip xundak kildi.

²⁶ Keyinki yili ətiyazda Bən-Hədad Suriylərnı editlap toluq yioqıp, İsrail bilən jəng kılqılı Afək xəhirigə qıkti. ²⁷ İsrailarmu əzlırini editlap, ozuk-tülük təyyarlap, ular bilən jəng kılıxqa qıkti. İsrailar ularning udulida bargah tikliwidi, Suriylərnıng aldida huddi ikki top kiqik oqlak padisidək kəründi. Lekin Suriylər pütkül zeminni kaplıqanıdi.

²⁸ Əmma Hudaning adimi İsrailning padixahining kexioqa kelip uningqa: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Suriylər: Pərwərdigar taq ilahidur, jiloqılarnıng ilahi əməs, dəp eytkini üqün, Mən bu zor bir top adəmning həmmisini seninq qolungqa tapxurımən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər», dedi.

²⁹ İkki tərəp yəttə kün bir-birining udulida bar-

gahlorida turdi. Yöttingi küni soqux baxlandi. Israillar bir kündə Suriylərdin yüz ming piyadə əskərnı ɵltürdi. ³⁰ Qaloqanlar Afək xəhirigə qeqip kiriwaldi; ləkin sepili ɵrölöp ulardin yigirmə yəttə ming adəmnıng üstigə qüxöp besip ɵltürdi. Bən-Hədad ɵzi bədər qeqip xəhərgə kirip iqkiridiki bir ɵygə məküwaldi.

³¹ Hizmətkarlıri uningə: — Mana biz Israilning padixahlırini rəhimlik padixahlar dəp angliduk; xuning üqün bəllirimizgə böz baqlap baxlirimizə kula yөгəp Israilning padixahıqə təslimgə qıqaylı. U silining janlırini ayarmikin? — dedi. ³² Xuning bilən ular bəllirigə böz baqlap baxlırioqə kula yөгəp Israilning padixahıning qexioqə berip uningə: — Kəminiliri Bən-Hədad: «Jenimni ayioqayla», dəp iltija kildi, dedi. U bolsa: — U tehi həyatmu? U mening buradirim, dedi.

³³ Bu adəmlər bu sözni yahxilıknıng alamiti, dəp oylap, dərhallə uning bu sözini qing tutuwelip: — Bən-Hədad silining buradərliridur! — dedi. U: — Uni elip kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən Bən-Hədad uning qexioqə qıqti; xuning bilən u uni qolidin tartip jəng hərwisioqə qıqardi.

³⁴ Bən-Hədad uningə: — Mening atam silining atılıridin aloqan xəhərlərnı siligə qayturup berəy. Atam Samariyədə rəstə-bazarlırini tikligəndək sili ɵzliri üqün Dəməxktə rəstə-bazarlarnı tikləyła, — dedi. Ahab: — Bu xərt bilən seni qoyup berəy, dedi. Xuning bilən ikkisi əhdə kilixti wə u uni qoyup bərdi.

³⁵ Pəyoqəmbərlərnıng xagirtlırining biri

Pərwərdigarning buyruqi bilən yənə birigə: — Səndin ətünimən, meni uroqin, dedi. Lekin u adəm uni uroqili unimidi. □ 36 Xuning bilən u uningə: — Sən Pərwərdigarning səzini anglimioqining üqün mana bu yərdin kətkinsongdə bir xir seni boqup öltüridu, — dedi. U uning yenidin qikqanda, uningə bir xir uqrap uni öltürdi.

37 Andin keyin u yənə bir adəmni tepip uningə: — Səndin ətünimən, meni uroqin, dedi. U adəm uni qattiq urup zəhimləndürdi.

38 Andin pəyoqəmbər berip öz qiyapitini əzgərtip, kəzlrini tengik bilən tengip yol boyida padixahni kütüp turdi.

39 Padixah xu yərdin ətəkəndə u padixahni qakirip: — Kəminiliri kəskin jəng məydaniqə qikqanidim, wə mana, bir adəm manga burulup, bir kixini tapxurup: «Bu kixigə qing qarioqin, hərəkəndə səwəbtin u yəqap kətsə, sən öz jəningni uning jəningni ornioqə tələysən; bolmisa bir talant kümüx tələysən», dedi. 40 Lekin mən kəminiliri u-bu ix bilən bənd bolup ketip, uni yokitip koydum, dedi. Israilning padixahı uningə: — Əzüng bekitkinsongdə sanga həküm kilinidu! — dedi.

41 U dərhal kəzlidin tengikni eliwətti; Israilning padixahı uni tonup uning pəyoqəmbərlərdin biri ikənlikini kərđi.

42 Pəyoqəmbər uningə: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mən həlakətkə bekitkən

□ 20:35 «Pəyoqəmbərləarning xagirtliri» — bu ibarə səz ibraniy tilida «pəyoqəmbərləarning oqulliri» degənlik bilən ipadilinidu.

adəmni kolungdin kutuloqili qoyoqining üqün sening jening uning jenining ornida elinidu; sening həlking uning həlkingning ornida elinidu», dedi.■

⁴³ Xuning bilən Israilning padixahı hapa bolup, oʻxlikkə qomgən haldə Samariyəgə qaytip ordisoq kirdi.

21

Ahab qatillik qilib Nabotni oltüridu

¹ Bu ixlardin keyin xundak boldiki, Yizrəəllik Nabotning Yizrəəldə, Samariyəning padixahı Ahabning ordising yenida bir üzümzarliki bar idi. ² Ahab Nabotqa söz qilib: — Öz üzümzarliqingni manga bərgin, mening öyümgə yekın boləq, uni bir səy-kəktatlik baq qılay. Uning ornida sanga obdanrak bir üzümzarlik berəy yaki layik kərsəng bahasını nəq berimən, dedi.

³ Əmma Nabot Ahabqa: — Pərwərdigar meni ata-bowilirimning mirasini sanga setixni məndin neri qılsun, dedi.

⁴ Ahab Yizrəəllik Nabotning: «Ata-bowilirimning mirasini sanga bərməymən» dəp eytkən sözidin hapa bolup oʻxlikkə qomgən haldə ordisoq qaytti; u kariwatta yetip yüzini *tam* tərəpkə örüp nanmu yemidi. ⁵ Hotuni Yizəbəl uning qəxiqə kelip: Rohiy kəypiyating

nemixka xunqə təwən, nemixka nan yeməysən?
— dedi.

⁶ U uningə: — Mən Yizrəellik Nabotka söz kılıp: «Üzümzarlığingni manga pulə bərsəng, yaki layıq kərsəng uning orniə baxka üzümzarlıq berəy» dedim. Ləkin u: «Sanga üzümzarlığimni bərməymən» dedi, — dedi.

⁷ Hotuni Yizəbəl uningə: — Sən hazır İsrailning üstigə səltənət kılıquqi əməsmu? Qopup nan yəp, kənglüngni hux kılıqin; mən sanga Yizrəellik Nabotning üzümzarlığını erixtürimən, dedi.

⁸ Andin u Ahabning namida bir hət yezip, üstigə uning məhürini besip, hətni Nabotning xəhiridə uning bilən turuwatқан aqsakallar wə mətiwərlərgə əwətti. ⁹ Həttə u mundak yazoanidi: — «Roza tutux kerək dəp buyrup, həlkning arisida Nabotni tərdə olturozuzoqin;

¹⁰ ikki adəmnı, yəni Beliyalning balisini uning uduvida olturozuzup, ularni Nabotning üstidin ərz kılıquzup: «Sən Hudaə wə padixahka lənət okudung» dəp guwahlık bərgüzünglar. Andin uni elip qikip qalma-kesək kılıp oltürünglar».□

¹¹ Xəhərning adəmliri, yəni uning xəhiridə turuwatқан aqsakalar bilən mətiwərlər Yizəbəlning ularə wəwətkən hetidə pütülgəndək kildi; ¹² ular rozini buyrup, həlkning arisida Nabotni tərdə olturozuzdi.

¹³ Andin u ikki adəm, yəni Beliyalning baliliri həlkning aldida Nabot üstidin ərz kılıp: «Nabot

□ **21:10 «Beliyalning balisi»** — ibraniy tilida «Belial» İblisning (yəni Xəytanning) yənə bir ismi. Demək, bu söz tolimu iplas adəmnı kərsitidu.

Hudağa wə padixahqa dəxnəm kildi» dəp guwahlik bərdi. Xuning bilən ular Nabotni xəhərning taxkiriğa sərəp elip çikip, taxlar bilən qalma-kesək kılıp öltürdi. ¹⁴ Andin ular Yizəbəlgə adəm əwətip: «Nabot qalma-kesək kılıp öltürüldi» dəp həwər bərdi.

¹⁵ Yizəbəl Nabotning qalma-kesək kılınıp öltürülgənlikini angliqanda Ahabqa: Qopup, Yizrəellik Nabotning sanga pulğa bərgili unimioğan üzümzarlikini tapxurup aloqin; çünki Nabot həyat əməs, bəlki öldi, dedi.

¹⁶ Xundak boldiki, Ahab Nabotning ölgənlikini anglap, Yizrəellik Nabotning üzümzarlikini igiləx üqün xu yərgə bardı. ¹⁷ Ləkin Pərwərdigarning səzi Tixbilik Iliyaska kelip mundak deyildi: — ¹⁸ «Qopup berip, Samariyədə olturuxluk İsrail padixahi Ahab bilən uqraqkin; mana u Nabotning üzümzarlikida turidu; çünki uni igiliwelix üqün u yərgə bardı. ¹⁹ Uningğa: — «Adəm öltürdüngmu, yerini igiliwaldingmu?» — degin. Andin uningğa yənə səz kılıp: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Nabotning kənini itlar yalıqan jayda sening keningnimu itlar yalaydu» — degin».

²⁰ Ahab Iliyaska: — I duxminim, meni taptıngmu? — dedi. U jawabən mundak dedi: — Rast, mən seni taptım; çünki sən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kılıx üqün özüngni setiwəting. ²¹ Pərwərdigar: «Mana, Mən üstünggə bala quxürüp nəslingni yokitip, sən Ahabning İsrailda qaloğan jəmətidiki həmmə ərkəkni, hətta ajiz yaki meyip bolsun,

həmmisini üzüp yökitemən; □ ■ 22 wə sən Mening oʻzippingni koʻzoqap Israilni gunahka azduruqining uqun sening jəmətingni Nibatning ooli Yəroboamning jəməti wə Ahiyahning ooli Baaxaning jəmətigə ohxax kilimən» — dəydu, — dedi.■

23 — Yizəbəl toqrisidimu Pərwərdigar səz kilip: «Yizrəəlning sepilining texida itlar Yizəbəlni yəydu. ■ 24 Ahabning jəmətidikilərdin xəhərdə əlgənlərnə itlar yəydu; səhrada əlgənlərnə bolsa asmandiki kuxlar yəydu» dedi 25 (Bərhək, hotuni Yizəbəlning kutritixliri bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kilqili əzini satkan Ahabdək həqkim yok idi. ■ 26 U Pərwərdigar Israillarning aldidin həydəp koqliwətkən Amoriylarning kilqinidək kilip, yirginqlik butlarqə tayinip əgixip, lənətlilik ixlarni kilatti).

27 Lekin Ahab bu səzlərnə angliqanda əz kiyimlirini yirtip bədinigə bəz yəgəp, roza tutti. U bəz rəhttə yatatti, jimjit mangatti.

28 U waqitta Pərwərdigarning səzi Tixbilib İliyaska kelip: —

29 «Ahabning Mening aldimda əzini qandaq təwən tutuwatqanliqini kərdüngmu? U əzini Mening aldimda təwən tutuwatqanliqi

□ 21:21 «Mən ... nəslingni yokitip,...» — yaki «Mən nəslingni...kəydüriwetip,...». «Ahabning Israilda qalqan jəmətidiki həmmə ərkək» — ibraniy tilida: «Ahabning Israilda qalqan jəmətidə, tamqə qarap siyidiqan hərberi» degənlik bilən ipadilidü. «həttə ajiz yaki meyip bolsun, həmmisini...» — buning baxqa birhil tərjimisi: «yaki qul yaki hər bolsun, həmmisini...». ■ 21:21 2Pad. 9:7, 8, 9 ■ 21:22 1Pad. 15:29; 16:3, 11 ■ 21:23 2Pad. 9:35-37 ■ 21:25 1Pad. 16:33

tüpəylidin, bu balani uning künliridə kəltürməymən, bəlki uning oqlining künliridə uning jəmätigə kəltürimən» — deyildi.

22

Aħab jəngdə əlidu

2Tar. 18:2-34

¹ Üq yiloqıqə Suriyə bilən İsrailning otturısında jəng bolmioqəqka, ular tinqlıqta ətı. ² Üqinqi yilda bolsa Yəhədaning padixahı Yəhəxafat İsrailning padixahını yoqlap bardı. ³ İsrailning padixahı öz hizmətkarlırioqə: — Gileadtiki Ramot bizningki ikənlikini bilisiləröq? Xundak ikən, nemixka biz jim olturup, tehiqə Suriyəning padixahining qolidin uni almaymız? — dedi.

⁴ U Yəhəxafatka: — Jəng kilöqili mening bilən Gileadtiki Ramotka berixka maqul bolamdila? — dəp sorıdı. Yəhəxafat İsrailning padixahioqə jawab berip: — Biz silining-mening dəp ayrımaymız; mening həlkim əzlrining həlkıdur, mening atlırim silining atlıridur, dedi.□

⁵ Lekin Yəhəxafat İsrailning padixahioqə: — Ətünimənki, bögün awwal Pərwərdigarning sözünü sorap kərgəyla, dedi.

⁶ Xuning bilən İsrailning padixahı pəyoqəmbərlərnı, yəni tət yüzqə adəmni yioqdurup ulardın: — Sokuxqili Gileadtiki Ramotka qıqsam bolamdu, yoq? — dəp sorıwıdı,

□ **22:4** «Biz silining-mening dəp ayrımaymız» —İbraniy tilida «Mən əzüm sanga ohxax bolimən» degən söz bilən ipadilinıdu.

ular: — Qikkin, Rəb uni padixahning qolioqa beridu, deyixti.

⁷ Lekin Yəhoxafat bolsa: — Bulardin baxka, yol soriqudək Pərwərdigarning birər pəyoqəmbiri yokmu? — dəp soridi.□

⁸ Israilning padixahi Yəhoxafatka jawab berip: — Pərwərdigardin yol soraydioqan yənə bir adəm bar; lekin u mening toqramda kutlukni əməs, bəlki balayi'apətni kərsitip bexarət bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U bolsa Imlahning oqli Mikayadur, dedi. Yəhoxafat: — I aliyliri, sili undaq demigəyla, dedi.

⁹ Andin Israilning padixahi bir qakirini qakirip uningqa: — Qakkan berip, Imlahning oqli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi.

¹⁰ Əmdi Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat xahanə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning dərwasisining aldidiki hamanda hərbi öz təhtidə olturuxti. Ularning aldida pəyoqəmbərləning həmmisi bexarət bərməktə idi. ■ ¹¹ Kənanahning oqli Zədəkiya bolsa əzi təmürdin münggüzləni yasap qikip: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Muxu münggüzlər bilən Suriyləni yokatquqə üsüp

□ **22:7 «Bulardin baxka, yol soriqudək Pərwərdigarning birər pəyoqəmbiri yokmu?»** — Yəhoxafat (5-ayəttə): «Bügün awwal Pərwərdigarning səzini sorap kərgəyla» dəydu . Lekin «pəyoqəmbərlər» «Pərwərdigar» (ibranij tilida «Yəhwə, Yəhowah») degən namni (awwal) ixlətməy, bəlki «Huda» (ibranij tilida «Əlohim») yaki «Rəb» («Adonay») dəp ixlitidu. Xunga Yəhoxafat «pəyoqəmbərlər»ning bexarətliridin kattik gu-man kילוan bolsa kerək. 7-ayət wə keyinki ayətlərnimu kəring.

■ **22:10** 2Tar. 18:9

ursila», dedi. ¹² Həmmə pəyğəmbərlər xuningoşa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotqa qikip sözsiz muwəppəkiyət qazinila; qünki Pərwərdigar uni padixahning kوليوا tapxuridikən», deyixti.

¹³ Mikayani kيققروقili baroan həwərqi uningoşa: — Mana, həmmə pəyğəmbərlər birdək padixahqa yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən, sening sözüngmu ularning sözi bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi.

¹⁴ Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kilimənki, Pərwərdigar manga nemə eytsa, mən xuni eytimən, dedi.

¹⁵ U padixahning aldioşa kəlgəndə padixah uningdin: I Mikaya, jəng kילוقili Gileadtiki Ramotqa qiqsak bolamdu, yok? — dəp soriwidi, u uningoşa jawab berip: — Qikip muwəppəkiyət qazinisən; qünki Pərwərdigar xəhərni padixahning kوليوا beridu, dedi.□

¹⁶ Ləkin padixah uningoşa: — Mən sanga kəncə kətim Pərwərdigarning namida rast gəptin baxkisini manga eytmaslikka kəsəm iقكüzüxüm kərək?! — dedi.

¹⁷ Mikaya: — Mən pütkül Israilning taqlarda padiqisiz qoylardək tarilip kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar: «Bularning igisi yok; bularning hərbi tinq-aman öz öyigə kaytsun», dedi, — dedi.

¹⁸ Israilning padixahi Yəhoxafatqa: — Mana,

□ **22:15 «Pərwərdigar xəhərni padixahning kوليوا beridu»** — xübhisizki, Mikaya bu sözni kinayilik tələppuz bilən eytidu. Qünki padixah dərhal uningdin gumanlinip qalidu (16-ayətni kərüng).

mən siligə «U mening toʻqramda qutlukni əməs, bəlkı haman balayi'apətnı kərsıtıp bexarət berıdu», demıgənmıdım? — dedı.

¹⁹ Mikaya yənə: — Xunga Pərwərdıgarning səzını anglıqın; mən Pərwərdıgarning əz təhtıdə olturoqanlıqını, asmanning pütkül qoxunlırı unıng yenıdä, ong wə sol tərıpıdə turoqanlıqını kərdüm. ■

²⁰ Pərwərdıgar: «Kım Ahabnı Gıleadtıkı Ramotka qıqıp, xu yərdə hālak boluxka aldaydu?» — dedı.

Bırsı undak, bırsı mundak deyıxtı; ²¹ xu wākıttä bı roh qıqıp Pərwərdıgarning aldıdä turup: «Mən berıp alday», dedı. Pərwərdıgar unıngdı: «Kāndak usul bılən aldaysən?» — dəp sorıwıdı, ²² u: — «Mən qıqıp unıng həmmə pəyoqəmbərlırınıng əqzıdä yaləqānqı bı roh bolımən», dedı.

Pərwərdıgar: — «Unı aldap ilkinggə alalaysən; berıp xundak kıl» — dedı. □

²³ Mana əmdı Pərwərdıgar sening bu həmmə pəyoqəmbərlırıngning əqzıqā yaləqānqı bı rohnı saldı; Pərwərdıgar sening toʻqrangdä balayi'apət kərsıtıp səzlıdı» — dedı.

²⁴ Xunı anglap Kənanahning oqli Zədəkıya kelıp Mikayaning kaqıtıqā bırnı selıp: — Pərwərdıgarning Rohı kaysı yol bılən məndın ətüp, sanga səz kılıxka bardı?! — dedı.

■ **22:19** 2Tar. 18:18; Ayup 1:6-12; 2:1 □ **22:22** «U roh: - «Mən qıqıp unıng həmmə pəyoqəmbərlırınıng əqzıdä yaləqānqı bı roh bolımən», dedı. Pərwərdıgar: — «unı aldap ilkinggə alalaysən; berıp xundak kıl» — dedı» — bu ayətlərdın bu rohning bı yaləqān səzləyđıqān jın ikənlıkı kərūnıdū. Hudaning Əz Rohı yākı pərixtilırı hēqkaqān yaləqān səz kılalmaydu. Demək, Huda jın-xəytanlarəqā Ahab padıxahnı aldaxka yol qoyıdū.

²⁵ Mikaya jawab berip: — Özüngni yoxurux üçün iqkiridiki öygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. □

²⁶ Israilning padixahı əmdi: — Mikayani elip qayturup berip, xəhər hakimi Amon bilən padixahning oqli Yoaxka tapxurup, ²⁷ ularoşa tapilap: «Padixah mundak dəydu: — Uni zindanoşa solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik qıynap nan bilən suni az-az berip turunglar» — degin, dəp buyrudi.

²⁸ Mikaya: — Əgər sən həkikətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən söz kilmioşan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, hərbinglar anglanglar, dedi. ■

²⁹ Israilning padixahı bilən Yəhudaning padixahı Yəhoxafat Gileadtiki Ramotka qıkti. ³⁰ Israilning padixahı Yəhoxafatka: — Mən baxka qıyapətkə kirip jənggə qıkay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip qıkkayla, dedi. Israilning padixahı baxka qıyapət bilən jənggə qıkti.

³¹ Suriyəning padixahı jəng hərwiliri üstidiki ottuz ikki sərdarə: — Qongliri yaki kıqıkliri bilən əməs, pəkət Israilning padixahı bilən soquxunglar, dəp buyrudi.

³² wə xundak boldiki, jəng hərwilirining sərdarliri Yəhoxafatni kərgəndə: — Uni qoqum Israilning padixahı dəp, uningoşa hujum kılqılı buruldi. Lekin Yəhoxafat pəryad kətürdi.

³³ jəng hərwilirining sərdarliri uning Israilning

□ 22:25 «Özüngni yoxurux üçün iqkiridiki öygə yügürgən küni...» — yaki «Özüngni yoxurux üçün əydin öygə yügürgən küni...». ■ 22:28 Mik. 1:2

padixahı əməslikini kərgəndə uni koqqlimay, burulup ketip kəlixti. ³⁴ Əmma birəylən kərisioqla bir okya etiwidi, ok İsrailning padixahining sawutining mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U hərwikexigə: Hərwinini yandurup meni səptin qıkarəqin; qünki mən yaridar boldum, dedi. ³⁵ U küni jəng barəanseri kəttik boldi. Padixah bolsa Suriylərnin udulida əz jəng hərwisioqla yəlinip ərə turdi. Zəhmidin kəni hərwinin tegigiqə ekip, kəq kirgəndə u ɵldi.

³⁶ Kün patarda koxun arisida bir kəttik sada anglinip: — Hər adəm əz xəhirigə yansun! Hərbiri əz yurtioqla yenip kətsun! — deyildi.

³⁷ Padixah ɵldi, kixilər uni Samariyəgə elip kəldi; ular padixahni Samariyədə dəpnə kildi.

³⁸ Birsı padixahning hərwisini Samariyəning kəlidə *yuoqanda* (bu kəl pahixə ayallar yuyunidoqlan jay idi), Pərwərdigarning eytkən səzi əməlgə axurulup, itlar uning kənini yalidi.

³⁹ Ahabning bəxkə ixliri, kıləqlirininin həmmisi, jümlidin uning yasioqlan «pil qix sariyi» wə bina kıləqlan həmmə xəhərlər toqqruluk «İsrail padixahlrininin tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütölgən əməsmidi?

⁴⁰ Ahab ata-bowiliri arisida uhlidi. Andin uning oqlı Ahaziya ornida padixah boldi.

Yəhoxafat Yəhuda üstidə həküm süridu

2Tar. 20:30-37; 21:1

⁴¹ Asaning oqlı Yəhoxafat İsrailning padixahı Ahabning səltənitininin tətinqi yilida Yəhudaqla

padixah boldi. ■ ⁴² Yəhoxafat padixah bolqanda ottuz bəx yaxta idi, u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət qildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Xilhining qizi idi. ⁴³⁻⁴⁴ U hər ixta atisi Asaning barliq yollirida yürüp, ulardin qikmay Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni qilatti. Pəqət «yukiri jaylar»la yokitilmioqanidi; halayiq yənila «yukiri jaylar»da qurbanliq kilip huxbuy yakatti.

⁴⁵ Wə Yəhoxafat bilən Israilning padixahi otturisida tinqlik boldi.

⁴⁶ Yəhoxafatning baxka ixliri, uning kərsətkən kudriti, qandak jəng qilqanliri toqrisida «Yəhuda padixahlorining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

⁴⁷ U atisi asaning künliridə zemindin qoqliwetilmigən kəspiy bəqqiwazlarni zemindin həydəp qikardi.□

⁴⁸ U waqıtta Edomning padixahi yok idi, bəlki bir waliy həküm sürətti.

⁴⁹ Yəhoxafat Ofirdin altun elip kelix üqün bir «Tarxix kemə» ətritini qurdi. Lekin kemilər həqyərgə baralmidi; qünki ular Əzion-Gəbərdə urulup wəyran bolqanidi.□

⁵⁰ U waqıtta Ahabning oqli Ahaziya Yəhoxafatqa: — Mening hizmətkarlırim sening

■ **22:41** 2Tar. 20:31 □ **22:47** «**kəspiy bəqqiwazlar**» — bu kixilər butpərəslikkə yaqi buhanlarqə munasiwətlilik idi.

□ **22:49** «**Yəhoxafat ... bir «Tarxix kemə» ətritini qurdi**» — «Tarxix kemə» bəlkim Tarxix degən portqa berip kelixitiki uzun səpərgə qidamliq bolqan kemini kərsitətti. «Tarxix» degən isim İspaniyə, ximaliy Afrika yaqi Britaniyəni yaqi üqining həmmisini kərsitidu.

hizmətkarliring bilən kemilərdə barsun, dedi. Ləkin Yəhoxafat unimidi.

⁵¹ Yəhoxafat öz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəhiri»də ata-bowilirining kəbrisidə dəpnə qilindi. Andin oqli Yəhoram ornida padixah boldi.

Ahaziya Israil üstidə həküm süridu

⁵² Ahabning oqli Ahaziya Yəhudaning padixahi Yəhoxafatning səltənitining on yəttinqi yilida Samariyədə Israilning üstidə padixah bolup ikki yil səltənət kildi. ⁵³ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kilip atisining yolida wə anisining yolida yürüp, xundaqla Israilni gunahqa putlaxturoqan Nibatning oqli Yəroboamning yolida mangdi; ⁵⁴ u atisi qilqanning həmmisini kilip, Baalning kullukida bolup, uningqa səjdə kilip, Israilning Hudasi Pərwərdigarning oqəzipini kəzoqidi.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5